

คำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ
: ลักษณะทางจริยธรรม กลวิธีนำเสนอ และการประเมินค่า

ปริญญานิพนธ์
ของ
บุษยมาศ บุญจิตติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2549

คำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ
: ลักษณะทางจริยธรรม กลวิธีนำเสนอ และการประเมินค่า

บทคัดย่อ
ของ
บุษยมาศ บุญจิตติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2549

บุษยมาศ บุญจิตติ. (2549). *คำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ : ลักษณะทางจริยธรรม กลวิธีนำเสนอ และการประเมินค่า*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์อัศรา บุญทิพย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวนพิศ อธิรัตน์.

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางจริยธรรม กลวิธีนำเสนอ และการประเมินค่าของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12-14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ.2524 – 2545 จำนวน 28 เรื่อง โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและเสนอการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะทางจริยธรรมในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น สอดคล้องกับลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 14 ประการ ซึ่งนักวิชาการด้านจริยธรรมประมวลไว้ ลักษณะทางจริยธรรมที่พบมากที่สุด คือ ความกตัญญูกตเวที ลักษณะทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความเสียสละ ความอดุสาหะ และความยุติธรรม

ส่วนกลวิธีการนำเสนอจริยธรรม ผู้แต่งใช้กลวิธีทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ กลวิธีด้านเนื้อหา ผู้แตงนำเสนอด้วยการใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนเด็กให้ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ความรักและธรรมชาติ กลวิธีด้านรูปแบบ ผู้แตงนำเสนอด้วยนิทาน สำนวน สุภาษิต บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่น นิราศ คำเรื่องจริง ปริศนาคำทาย และสารคดี

ในการประเมินค่าวรรณกรรมด้วยทฤษฎีขั้นพื้นฐานทั้งสามนั้น ในด้านสังคม วรรณกรรมสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ ครอบครัว การศึกษา การปกครอง ขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยม ในด้านผู้แต่ง ผู้แตงมุ่งสอนและให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง และมุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่าน ในด้านผู้อ่าน วรรณกรรมส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของผู้อ่านโดยทำให้เกิดอารมณ์เศร้าใจ หดหู่ และอารมณ์ขัน และส่งผลกระทบต่อความคิดของผู้อ่าน ทำให้ได้รับการปลูกฝังจริยธรรม ได้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และได้รับความรู้เรื่องตำนานนิทานพันธุ์ไม้ และพันธุ์นกนานาชนิดทางภาคใต้

AN ANALYSIS OF PREADOLESCENCE CHILDREN'S POETRY AWARDS FROM
THE NATIONAL COMMITTEE OF BOOKS DEVELOPMENT : ETHICAL
CHARACTERISTICS, PRESENTATION TECHNIQUE AND EVALUATIONS

AN ABSTRACT
BY
BOOSSAYAMAS BOONJITTI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Thai
at Srinakarinwirot University
May 2006

Boossayamas Boonjitti. (2006). *Analysis of Preadolescence Children's Poetry Awards From The National Committee of Books Development : Ethical Characteristics, Presentation Technique and Evaluations*. Thesis, M.A. (Thai Language). Bangkok: Graduate School, Srinakariwirot University. Advisor Committee: Associate Professor Akkara Bunthip, Assistant Professor Chuanpit Ittarat

The objective of this study was to analyze moral principles and writing techniques, and to evaluate 28 literary works of poetry for pre-teenagers (12-14 years) written between BE. 2524 – 2545 awarded by National Book Development Committee, Ministry of Education. The study was conducted by means of document research and the findings were presented by descriptive analysis.

The findings revealed that the moral principles presented in these literary works for pre-teenagers are accorded with 14 moral principles listed by ethicists. The most frequently found principle is gratitude, while other moral principles found in these writings are mercy, rational mind, patience, thirst for knowledge, cultural refinement and practice of traditional custom, responsibility, honesty, frugality, discipline, harmony, sacrifice, perseverance, and justice.

About the author's writing technique to represent those moral principles, the use of both content and different genres was implemented. The content of these writings was aimed to teach teen readers about the correct way of living, love, and nature. The authors presented these moral principles through different genres: fables, idioms, proverbs, lullabies, travel poems, true stories, riddles, and documentaries.

Using three basic aspects of literary evaluation theory, it was found that these poems portrayed ways of living, family lives, education, state administration, traditional customs, and social values in social aspect. In aspect of the authors, they aimed to teach and give ideas about the correct way of living and other knowledge. On the readers' side, these literary works have an influence on their emotion by

arousing melancholy, depression, or humor. These works also affected the readers' minds by implanting moral principles, guiding to the correct way of living, and giving knowledge of legends, fables, and various Southern plants and birds.

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปฏิญานิพนธ์

เรื่อง

คำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ

: ลักษณะทางจริยธรรม กลวิธีนำเสนอ และการประเมินค่า

ของ

บุษยมาศ บุญจิตติ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

.....ประธานควบคุมปฏิญานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์)

.....กรรมการควบคุมปฏิญานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวนพิศ อธิฐรัตน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่ม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คุ้มวิกุล)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่ม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิริ ร่วมสุข)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์อัศรา บุญทิพย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวนพิศ อธิฐรัตน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองที่ได้สละเวลาอันมีค่า ให้คำปรึกษา คำชี้แนะ และ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้การทำงานอย่างมีขั้นตอน จนทำให้ปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้มีความถูกต้อง สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คูทวีกุล ประธานสอบปริญญานิพนธ์ ท่านได้ให้ความรักความเมตตา อีกทั้งยังทุ่มเทเวลาอันมีค่า ตลอดจนความคิดและแรงใจ คอย ชี้แนะแนวทางให้คำสั่งสอน ตรวจแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิริ ร่วมสุข กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา คำชี้แนะ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ มีความถูกต้อง สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุนันทา ไสร์จักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวดี ภูประดิษฐ์ ที่ให้คำปรึกษามาตั้งแต่ต้น อันเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน และประสิทธิ์ประสาทวิชา ให้แก่ผู้วิจัย จนประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท วิชาเอกภาษาไทย ปีการศึกษา 2544 ทุกท่าน และ อมรพรรณ สันตวิริยะพันธุ์ ภัทรินทร ปองนาน พัทธวิภา ไทวรารอด และทิพวรรณ บุญจิตติ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและกำลังใจแก่ผู้วิจัย

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อมีชัย คุณแม่อัมพร และคุณป้าจันทิมา บุญจิตติ ที่ให้ความห่วงใยเป็นกำลังใจที่ดี และสนับสนุนในการเรียนเสมอมา

บุษยมาศ บุญจิตติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	2
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	4
2 เอกสารงานและวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของเด็ก.....	6
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์สำหรับเด็ก.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีนำเสนอ.....	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก..	16
3 ลักษณะทางจริยธรรมในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	19
เรื่องนิทานภาพพุทธรักษา.....	20
เรื่องหญิงดี.....	29
เรื่องสักวาสุภาสิต เล่ม 1 – 3.....	34
เรื่องสาวรุ่น.....	37
เรื่องเด็กน้อย.....	39
เรื่องราชามูขุน.....	44
เรื่องหน้าต่างดอกไม้.....	48
เรื่องอุสาบารส.....	50
เรื่องดอกไม้เอย.....	50
เรื่องตะลือกตอกแตก.....	52
เรื่องขวัญฟ้าทะเลฝัน.....	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
เรื่องขอเพียงความเข้าใจ.....	54
เรื่องปรายปีกรัก.....	55
เรื่องปีกสองแห่งความรัก.....	57
เรื่องกำไรจากรอยเท้า.....	58
เรื่องร้อยกระบวนสำนวนไทย.....	60
เรื่องหัวใจเดินทาง.....	62
เรื่องนิราศสวน.....	63
เรื่องร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า.....	66
เรื่องเรือใบไม้.....	67
เรื่องเอื้อมรู้มาทอฝัน.....	68
เรื่องพ่อรักมูทุ.....	69
เรื่องนาฏลีลาดอกไม้.....	71
เรื่องนิทานสงกรานต์.....	71
เรื่องฝากเธอไว้ในอ้อมกอดของผืนฟ้าและแผ่นดิน.....	73
เรื่องวัยฝัน.....	74
เรื่องด้วยรักและผูกพัน.....	75
เรื่องผูกพัน.....	77
4 กลวิธีนำเสนอของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....	82
ด้านเนื้อหา.....	82
การสอนเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง.....	82
ความรัก.....	93
ธรรมชาติ.....	98
ด้านรูปแบบ.....	101
นิทาน.....	101
สำนวน สุภาษิต.....	108

บทที่	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
4 (ต่อ)		
	เค้าเรื่องจริง.....	110
	บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่น.....	111
	นิราศ.....	115
	ปริศนาคำทาย.....	116
	สารคดี.....	117
5 การประเมินค่าคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น.....		122
	ด้านสังคม.....	122
	ด้านผู้แต่ง.....	139
	ด้านผู้อ่าน.....	144
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....		158
บรรณานุกรม.....		164
ประวัติย่อผู้วิจัย.....		170

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงความถี่ของลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในหนังสือคำประพันธ์ สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 - 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ.2524 -2545.....	79
2	แสดงความถี่กลวิธีนำเสนอด้านเนื้อหาของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็ก ก่อนวัยรุ่น (12 - 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 -2545.....	119
3	แสดงความถี่กลวิธีนำเสนอด้านรูปแบบของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็ก ก่อนวัยรุ่น (12 - 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 -2545.....	120

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

บทร้อยกรองหรือบทประพันธ์ เป็นสื่อที่ผู้แต่งใช้เพื่อสื่อสาร นำเสนอแนวคิด และเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านให้มีความคิดที่ต้งาม โดยใช้คำที่สั้น กระชับ และให้ความหมายที่ลึกซึ้งกินใจ (จงจิต นิมมานนรเทพ . 2528 : 19) บทร้อยกรองจึงมีเสน่ห์และน่าสนใจ

วรรณกรรมร้อยกรองสำหรับเด็ก มีลักษณะดังที่ ปราณี เชียงทอง (2525 :140 -141) ได้กล่าวว่า ด้านเนื้อเรื่องมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของเด็ก สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เรื่องสัตว์และเรื่องขบขัน ด้านตัวละครต้องสมเหตุสมผล ด้านภาษาความหมายของคำ และความหมายบทร้อยกรอง เด่นชัดไม่กำกวม ใช้คำง่าย ๆ สั้น ๆ คำซ้ำ ๆ กัน ไพเราะและสอดคล้องกับความคิดริเริ่ม และอารมณ์ขันเพื่อฝึกเป็นข้อคิดที่มีคุณค่าทางใจให้แก่เด็ก เช่น ในบทเห่กล่อมเด็กต่อไปนี้ได้บรรยายถึงความรักและความห่วงใยที่มารดาพึงมีต่อบุตร และสอดคล้องความรู้เรื่องนก ดังตัวอย่างเช่น

นกขมิ้นเหลืองอ่อน	คำแล้วจะนอนตรงไหน
จะนอนไหนก็นอนได้	สมทุมพุ่มไม้ก็เคยนอน
ลมพระพายชายพัดมาอ่อนอ่อน	เจ้าเคยมานอนรังเอย

(กรมศิลปากร. 2520 : 1)

วรรณกรรมร้อยกรองสำหรับเด็ก มีการสอดคล้องกับความคิด ริเริ่ม จริยธรรม ดังนั้นวรรณกรรมประเภทนี้ จึงมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมกล่อมเกลียดเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี เสริมสร้างและพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิดและวิจารณญาณให้แก่เด็กและเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลของชาติที่สามารถช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมีคุณภาพ

เด็กในฐานะผู้อ่านวรรณกรรมควรได้อ่านหนังสือที่ดีมีคุณค่า และตรงกับความสนใจของเขา ดังที่ อรุณ พันธ์ สวัสดิพันธ์ (2510 : 6) กล่าวว่า เด็กควรได้อ่านหนังสือที่ตรงกับความสนใจ เพราะจะทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน ซึ่งเด็กในวัย 12 – 14 ปีนั้น รัญจวน อินทรกำแหง (2517: 96 – 97) ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กในวัยนี้ว่า เด็กชายส่วนมากชอบเรื่อง

ผจญภัย ประวัติศาสตร์ เครื่องยนต์กลไก ส่วนเด็กหญิงจะสนใจเรื่องรักใคร่ที่สะท้อนอารมณ์และบทละคร คำประพันธ์ อีกทั้งในงานวิจัยของสุนทรี เฉลิมพงศธร (2523 : บทคัดย่อ) กล่าวไว้ว่า เด็กวัยนี้ มีความสนใจในวรรณกรรมร้อยกรองไทยโบราณมากกว่าวรรณกรรมปัจจุบัน เพราะมีความไพเราะและให้คติสอนใจมากกว่า

ปัจจุบันรัฐบาลและหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการผลิตหนังสือ และได้มีการส่งเสริมการอ่านหนังสือสำหรับเด็กมากขึ้น ซึ่งการจัดประกวดหนังสือสำหรับเด็กในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ มีเกณฑ์ในการตัดสินดังนี้ “หนังสือสำหรับเด็กพิจารณาคุณค่าสารประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการอ่าน เพื่อการดำรงชีวิตและส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การใช้สำนวนโวหาร ถ้อยคำ วิธีเรียบเรียง ความเหมาะสมกับวัยของเด็ก การออกแบบและภาพประกอบ” (คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ . 2540 : 4)

คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ (2540 : 3 - 6) จัดประกวดและให้รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2515 จนถึงปัจจุบัน การพิจารณาและตัดสินหนังสือสำหรับเด็ก แบ่งเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน หนังสือสำหรับเด็กเล็ก และหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 –14 ปี) เป็นหนังสือรางวัลระดับชาติ ซึ่งน่าจะมีคุณค่าทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาต่อผู้อ่านวัยนี้โดยเฉพาะ

ความสำคัญของหนังสือสำหรับเด็กดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 –14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ ระหว่างปี พ.ศ.2524 – 2545 โดยวิเคราะห์ลักษณะทางจริยธรรม กลวิธีนำเสนอและการประเมินค่าวรรณกรรม ซึ่งคาดว่าจะมีประโยชน์ต่อนักเรียนก่อนวัยรุ่น ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางจริยธรรมในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีนำเสนอของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
3. เพื่อประเมินค่าหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบถึงลักษณะทางจริยธรรมของเด็กที่สังคมต้องการ อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งคุณค่าของวรรณกรรม ซึ่งจะเป็น

ประโยชน์แก่ผู้สร้าง ผู้อ่าน กรรมการตัดสินวรรณกรรม และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวรรณกรรมประเภทนี้ให้มีคุณประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษา - ธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 ที่ได้รับรางวัลดีเด่นและรางวัลชมเชยซึ่งมีจำนวน 28 เรื่อง ดังรายชื่อต่อไปนี้

พ.ศ. 2524	รางวัลชมเชย	เรื่องนิทานภาพพุทธรักษา ของ สุระปะนิย์ นาครทรรพ
พ.ศ. 2525	รางวัลชมเชย	เรื่องหญิงดี ของ กรวดี วรรณกร
พ.ศ. 2526	รางวัลชมเชย	เรื่องสัปดาห์สุภาสิตเล่ม 1 – 3 ของ ช่อทิพย์ สิริลักษณ์
พ.ศ. 2527	รางวัลชมเชย	เรื่องสาวรุ่น ของ กรวดี วรรณกร
พ.ศ. 2529	รางวัลดีเด่น	เรื่องเด็กน้อย ของ วาวแพร
	รางวัลชมเชย	เรื่องราชามูฮุน ของ สลวย ไรจนโสโรช
		เรื่องหน้าต่างดอกไม้ ของ มาชา
		เรื่องอุสภาราส ของ ฤดีมน ปริดีสนิท
พ.ศ. 2530	รางวัลชมเชย	เรื่องดอกไม้เอย ของ ทำนุ อ้นประเสริฐ
พ.ศ. 2531	รางวัลดีเด่น	เรื่องตะลือกตอกแตก ของ รักษิตา
	รางวัลชมเชย	เรื่องขวัญฟ้าทะเลฝัน ของ กานติ ณ ศรีธธา
		เรื่องขอเพียงความเข้าใจ ของ วินัย รอดจ่าย
พ.ศ. 2532	รางวัลดีเด่น	เรื่องปราชัยรักของ ของ ฆนรด
	รางวัลชมเชย	เรื่องปีกสองแห่งความรัก ของ กานติ ณ ศรีธธา
พ.ศ. 2534	รางวัลดีเด่น	เรื่องกำไรจากรอยเท้า ของ ศิวกานต์ ปทุมสุติ
พ.ศ. 2535	รางวัลชมเชย	เรื่องร้อยกระบวนสำนวนไทย ของ พิระพล ณะพานิช
		เรื่องหัวใจเดินทาง ของ ส. เทพธำเพย
พ.ศ. 2537	รางวัลดีเด่น	เรื่องนิราศสวน ของ วันเนาว์ ยูเด็น
พ.ศ. 2540	รางวัลชมเชย	เรื่องร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า ของ จำลอง ศรีสังข์
พ.ศ. 2541	รางวัลชมเชย	เรื่องเรือใบไม้ ของ วันรวี รุ่งแสง
		เรื่องเอื้อมรุ่มมาทอฝัน ของ จุฬา ละคร

พ.ศ. 2542	รางวัลชมเชย	เรื่องพ่อรักมูทุ ของ มะเนาะ ยูเด็น
พ.ศ. 2543	รางวัลดีเด่น	เรื่อง นาฏลีลาดอกไม้ ของ วันรวี รุ่งแสง
	รางวัลชมเชย	เรื่องนิทานสงครามด์ ของ ธีรญา วิเศษแพทยา
		เรื่องฝากเธอไว้ในอ้อมกอดผืนฟ้าและแผ่นดิน ของ จุฬา ละคร
		เรื่องวัยฝัน ของ วันเนาว์ ยูเด็น
พ.ศ. 2545	รางวัลชมเชย	เรื่องด้วยรักและผูกพัน ของ มะเนาะ ยูเด็น
		เรื่องผูกพัน ของ พล.ต.ต. สุรศักดิ์ สุทธารมณ
หมายเหตุ	-	การให้รางวัลเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2515 แต่มีเรื่องที่ได้รับรางวัลเมื่อปี พ.ศ. 2524
	-	พ.ศ. 2528, พ.ศ. 2536, พ.ศ. 2538-2539, พ.ศ. 2544 ไม่มีหนังสือที่ได้รับรางวัล
	-	พ.ศ.2533 จัดจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น หมายถึง หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12-14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาเนื้อหาในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12-14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 จำนวน 28 เรื่อง อย่างละเอียด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

1.2 ศึกษาหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ลักษณะทางจริยธรรม กลวิธีนำเสนอ และการประเมินค่า โดยรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ลักษณะทางจริยธรรมในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

2.2 วิเคราะห์กลวิธีนำเสนอของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

2.3 การประเมินค่าหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

2.3.1 ด้านสังคม

2.3.2 ด้านผู้แต่ง

2.3.3 ด้านผู้อ่าน

2.4 เสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของเด็ก
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์สำหรับเด็ก
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีนำเสนอ
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของเด็ก

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของเด็ก

รัญจวน อินทรกำแหง (2517 : 96 - 97) ได้กล่าวถึง ความสนใจในการอ่านของเด็ก โดยแบ่งตามลำดับอายุ ดังนี้ เด็กอายุ 12 ปี เด็กชายชอบอ่านหนังสือเกือบทุกชนิด เช่น เรื่องผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ วีรบุรุษ วีรสตรี ส่วนเด็กหญิงส่วนมากชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้านในโรงเรียน ชอบเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ มากขึ้นและยังเริ่มอ่านหนังสือหนังสือเกือบทุกชนิดเช่นกัน เด็กอายุ 13 ปี เด็กชายชอบเรื่องเครื่องยนตร์กลไก ส่วนเด็กหญิงเริ่มชอบหนังสือคำประพันธ์ บทละคร เรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลื้อย เด็กอายุ 14 ปี เด็กชายชอบอ่านหนังสือชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ เครื่องยนตร์กลไก ต่าง ๆ ส่วนเด็กหญิงชอบหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักสะเทือนอารมณ์ และยังสนใจบทละครคำประพันธ์อีกด้วย

ลมูล รัตตากร (2529 : 48 – 57) ได้กล่าวถึง ความสนใจในการอ่านของเด็กวัยต่าง ๆ ดังนี้ เด็กอายุ 12 ปี เด็กชายชอบอ่านหนังสือวีรบุรุษ วีรสตรี ชีวประวัติ ประวัติศาสตร์และเริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่แล้ว ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะชอบหนังสือเกี่ยวกับศาสนามาก เด็กอายุ 13 ปี เด็กชายชอบอ่านหนังสือผจญภัย เครื่องเล่นเครื่องใช้ต่าง ๆ เด็กหญิงชอบอ่านนวนิยายของ ผู้ใหญ่และชอบอ่านคำประพันธ์ เด็กอายุ 14 ปี ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงชอบอ่านนวนิยายและอ่านนิตยสารในแขนงที่ตนชอบมากที่สุด

จะเห็นได้ว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 12 – 14 ปี ย่อมมีความสนใจแตกต่างกันไปตามเพศและวัย ในการเลือกหนังสือให้เด็กจึงต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของเด็ก

บุปผา ทวีสุข (2516) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสนใจในเนื้อหาแบบเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” ในโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาล 12 แห่ง นักเรียนจำนวน 500 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นอกเหนือจากเรื่องในแบบเรียนแล้วนักเรียนชอบ ร้อยกรองมากกว่าร้อยแก้ว ร้อยกรองที่นักเรียนชอบจะลดหลั่นกันไปตามลำดับ คือ ละคร สุภาสิต นิทานคำกลอน บทเสภา ร้อยกรองสั้น ๆ กาพย์เห่เรือ นิราศ ส่วนนิทานจะชอบนิทานต่างชาตินิทานไทย

นิตยา บุญสิงห์ (2517) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อเนื้อหาแบบเรียนวรรณคดีไทย” จากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน 9 แห่ง จำนวนนักเรียน 300 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นอกเหนือจากเรื่องในแบบเรียนแล้วนักเรียนชอบ ร้อยแก้วมากกว่าร้อยกรอง ร้อยกรอง นักเรียนสนใจละครมากที่สุดและสนใจบทเสภา นิทานคำกลอน ร้อยกรองสั้น ๆ ฯลฯ ส่วนร้อยแก้ว พวกนวนิยายสนใจตามลำดับดังนี้ ลีกลีบ สบสวน ผจญภัย วิทยาศาสตร์ ฯลฯ และสนใจนิทานไทยมากกว่านิทานต่างชาติ

สุจิตรา ศรีสุธีวงศ์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13 – 15 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กส่วนใหญ่จะเคยอ่านวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี เรื่องที่เด็กส่วนใหญ่เคยอ่าน คือเรื่องแมคลีลูกหมาป่า และเรื่องที่เด็กนิยมอ่านมากที่สุด จะเป็นหนังสือบันเทิงคดีอื่น ๆ ที่เด็กเลือกอ่านด้วยตนเองรวมถึงหนังสือการ์ตูน ในด้านเนื้อหา สามารถเข้าใจผู้อ่านได้หลายวัย แต่เนื้อหาบางเล่มยากเกินไปสำหรับเด็ก และเนื้อเรื่องน่าเบื่อหน่าย จำเจ ไม่น่าติดตาม โดยเด็กให้ความคิดเห็นอีกว่า สำนักพิมพ์ควรเพิ่มปริมาณการพิมพ์แต่ละครั้งให้มากขึ้นและออกจำหน่ายเร็วขึ้น รูปเล่มสีสันสวยงามทันสมัย ไม่ควรมีราคาแพง และควรให้ห้องสมุดของโรงเรียนเพิ่มหนังสือที่เด็กให้ความสนใจและให้เด็กยืมได้ด้วย

ปาริชาติ ชนม์ทวี (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้วรรณกรรมวัยรุ่นที่ตรงกับความสนใจของนักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา จังหวัดชุมพร” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพัฒนาการในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วรรณกรรมวัยรุ่นที่ตรงกับความสนใจ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มสูง กลาง และต่ำ ที่เรียนโดยใช้วรรณกรรมวัยรุ่นที่ตรงกับความสนใจมีพัฒนาการในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น

ในการเลือกหนังสือให้เด็กอ่านนั้น ผู้วิจัยคิดว่านอกจากเลือกเรื่องที่ให้ความรู้และประโยชน์สำหรับเด็กแล้ว ควรคำนึงถึงความสนใจในการอ่านโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกหนังสือที่เด็กสนใจ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการอ่านอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์สำหรับเด็ก

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์สำหรับเด็ก

ปราณี เชียงทอง (2525 :140 - 141) ได้กล่าวถึง การเขียนกวีนิพนธ์สำหรับเด็ก มีแนวทาง 4 ประการ ดังนี้ ด้านเนื้อเรื่อง จะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตของเด็ก สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก เรื่องสัตว์ เรื่องตลกขบขัน และเรื่องการผจญภัย ด้านตัวละคร ตัวละครจะต้องมีความสมเหตุสมผล ด้านการใช้ภาษา ต้องใช้คำง่าย มีความหมายเด่น และการสอดแทรกข้อคิด คติธรรมและอารมณ์ขัน เป็นการฝากข้อคิดที่มีคุณค่าทางใจแก่เด็ก

กล่อมจิตต์ พลายเวช (2526: 162) กล่าวถึง บทร้อยกรองสำหรับเด็กไทย แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ นิทานคำกลอน บทร้อยกรองตลกขบขัน เพลงร้อง และบทร้อยกรองเบ็ดเตล็ด

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์สำหรับเด็ก

สุนทรี เฉลิมพงศธร (2523) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองไทย” ผลการวิจัยสรุปว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงส่วนใหญ่ชอบอ่านวรรณกรรมร้อยกรองไทย นักเรียนอ่านวรรณกรรมร้อยกรองนอกเหนือจากที่ครูกำหนดน้อยมาก ในด้านการสอนต้องการให้ครูใช้สื่อการสอนประกอบ และให้มีการจัดกิจกรรมในห้องเรียนมากขึ้น สภาพการเรียนการสอนที่ควรปรับปรุง คือ แหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ปัญหาอุปสรรคที่นักเรียนประสบมากที่สุด คือ การอ่านวรรณกรรมร้อยกรองแล้วไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำประพันธ์ และนักเรียนเห็นว่าวรรณกรรมร้อยกรองโบราณ มีความไพเราะให้คติสอนใจมากกว่าร้อยกรองปัจจุบัน

ชูศักดิ์ ศุภรนนท์ (2533) ได้ศึกษาในเรื่อง “การวิเคราะห์บทร้อยกรองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากวารสารในช่วงปี พ.ศ. 2528 – 2530” โดยวิเคราะห์เป็น 3 ประเด็น คือ แนวคิดในการพัฒนาเด็ก กลวิธีในการเสนอแนวคิด และในแง่วรรณศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้ การให้ความรักความอบอุ่น การให้ความสำคัญ การเสนอปัญหาความอดอยาก ยากจน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหา การจัดการศึกษา การเสนอปัญหาการว่างงาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ไข ความต้องการความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่าย ในด้านกลวิธีในการนำเสนอแนวคิดนั้นพบว่า ส่วนมากเป็นการ

นำเสนอ แนวคิดแบบตรงไปตรงมา รองลงมาเป็นการนำเสนอแบบเปรียบเทียบ ส่วนการนำเสนอแนวคิดแบบการสร้างสถานการณ์มีน้อย ในแง่วรรณศิลป์ พบว่า มีการสรรคำใช้ที่ดีพอสมควรมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและให้ความรู้สึก ส่วนมากใช้คำที่มีความหมายตรง ต้องการเสนอแนวคิดมากกว่าความไพเราะ

อรสาร หรดี (2542) ได้ศึกษาเรื่อง"วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองจากแบบเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยได้วิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา แนวคิด สุนทรียภาพในคำและควมมีคุณค่าของงานประพันธ์จากวรรณกรรมร้อยกรองในแบบเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชุดวรรณสารวิจักษ์ณ์ วรรณลักษณะวิจารณ์ จำนวน 34 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า บทร้อยกรองทั้ง 34 เรื่อง มีความหลากหลายในด้านรูปแบบการประพันธ์ คือ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลง 8 เรื่อง ฉันท์ 7 เรื่อง กาพย์ 8 เรื่อง กลอน 9 เรื่อง ร่าย 1 เรื่อง และลิลิต 1 เรื่อง เนื้อหาให้ ข้อคิด คติธรรม ความรัก การคร่ำครวญ สรรเสริญ สดุดี และเทิดพระเกียรติ มีแนวคิดเกี่ยวกับความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สุนทรียภาพในคำและความ พบว่ามีลักษณะร้อยกรองที่สมบูรณ์ ทั้งในด้านการเลือกเฟ้นถ้อยคำ การเรียบเรียงถ้อยคำ การใช้ภาพพจน์และโวหารในวรรณคดีไทย ซึ่งคุณค่าของงานประพันธ์พบว่าบทร้อยกรองให้คุณค่าทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม คติธรรมและการดำเนินชีวิต

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 291) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า "จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ,ศีลธรรม,กฎศีลธรรม"

ภิญโญ สาร (2522 : 53) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า "จริยธรรม คือ คุณความดีที่ควรประพฤติ"

กนก จันทร์ขจร (2525 : 8) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า "จริยธรรม คือ การประพฤติถูกต้องตามลักษณะของพลเมืองดี มีคุณภาพ มีบุคลิกลักษณะ อุปนิสัย และพฤติกรรมที่มีศีลธรรมตามความต้องการและความจำเป็นของประเทศชาติ"

เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2537 :15) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า "จริยธรรม หมายถึงความดีงาม สิ่งที่ควรประพฤติ (ไม่รวมความชั่วที่ไม่ควรประพฤติ) คำว่าจริยธรรมเป็นสมุหนาม (คำเรียกนาม) ของสิ่งที่ดีควรประพฤติทั้งหลาย"

จากความหมายของจริยธรรมดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามทั้งทางกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีในการประพฤติของคนในสังคม

การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทยเมื่อวันที่ 22 - 27 มกราคม 2523 ณ จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรมจากส่วนราชการต่าง ๆ กำหนดโครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรม (2523 : 22) ไว้ 11 ประการ ดังนี้

- 1) ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
- 2) ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น
- 3) ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงมกมาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกอารมณ์และความยึดมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจผิดได้
- 4) ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้บุญคุณและตอบแทนคุณต่อคนอื่นและ สิ่งอื่นที่มีบุญคุณ
- 5) การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรม
- 6) ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายใน ตนเองด้วย
- 7) ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
- 8) การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก รวมทั้งการรู้จักระมัดระวังรู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะพอควร
- 9) ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผลไม่มีความลำเอียง
- 10) ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน
- 11) ความเมตตา - กรุณา หมายถึง ความรักใคร่ สงสาร โดยปรารถนาจะให้ ผู้อื่นเป็นสุขและคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ในปี พ.ศ. 2533 กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรมในระดับประถมศึกษา โดยจัดไว้ในวิชาจริยศึกษาซึ่งเป็นวิชาหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มี 13 ประการ (2533 : 32) ดังนี้ ความใฝ่รู้ ความขยัน อดทน ความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต การมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความเสียสละ ความเมตตา กรุณา ความกตัญญูกตเวที ความยุติธรรม และความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

จะเห็นได้ว่าลักษณะทางจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น ได้เพิ่มเติมอีก 3 ประการ คือ ความใฝ่รู้ อดทนและความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประมวลการวิเคราะห์ลักษณะทางจริยธรรมได้ 14 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ สงสาร โดยปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข และคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความเมตตากรุณา ได้แก่ ไม่ฆ่า ทบตี กักขัง ทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ หรือ เบียดเบียนให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ไม่ข่มขู่ ดุหมั่น เสียดสี พุดจาด้วยความโกรธหรือเคียดแค้น ช่วยปลอบใจหรือให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ได้รับความลำบากเดือดร้อน และมีความสนใจเมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์

2. ความกตัญญูทศเวที หมายถึง ความรู้บุญคุณและตอบแทนคุณต่อคนอื่นและสิ่งอื่น ที่มีบุญคุณ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูทศเวที ได้แก่ ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความ ซื่อตรงโดยไม่มีสิ่งใดแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง แสดงความเคารพนับถือ ยกย่องเชิดชูและไม่ลบหลู่ ดุหมั่นผู้มีพระคุณ ไม่คิดทำร้ายผู้มีพระคุณ ไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อน ลำบาก แนะนำให้ผู้อื่นทำดีตอบแทนผู้มีพระคุณ ไม่ทำตนให้เป็นทีที่เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูล ตอบแทนผู้มีพระคุณเมื่อมีโอกาส และจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ผูกพัน ด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นซึ่ง พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ ได้แก่ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ ไม่ละเลยต่อหน้าที่การงาน ตรงต่อเวลา และ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

4. ความอดทน หมายถึง การรู้จักควบคุมการกระทำและอารมณ์ของตนให้อยู่ใน ขอบเขตที่สังคมยอมรับ สามารถยอมรับกับสภาพความยากลำบากและต่อสู้กับอุปสรรคจน ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความอดทน ได้แก่ สามารถอดทนต่อสภาพความ ยากลำบากได้ สามารถอดทนอดกลั้นเมื่อมีโทสะได้ และสามารถต่อสู้เพื่อเอาชนะต่ออุปสรรคจน ประสบผลสำเร็จ

5. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้ถูกต้องและเหมาะสม กับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรม พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีระเบียบ วินัย ได้แก่ รักษาระเบียบวินัยในการบริโภค อุปโภค รักษาระเบียบความสะอาดในสถานที่ สาธารณะ รักษาระเบียบวินัยในการปกครอง เช่น การสร้างวินัยเพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติ รู้จัก ควบคุมกิริยาให้งดงาม สุภาพอ่อนโยน รู้จักควบคุมวาจาให้พูดไพเราะ พูดดี มีประโยชน์ ไม่พูด เท็จ ไม่พูดคำหยาบ รู้จักควบคุมจิตใจและอารมณ์ให้อยู่ในกรอบและระเบียบที่ตั้งงาม

6. ความใฝ่รู้ หมายถึง ความใฝ่ใจ มุ่งหวังและเอาใจผูกพันอยู่กับสิ่งที่อยากรู้ อยากรู้ ทำพยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้เกิดความรู้และเข้าใจ พฤติกรรมที่แสดงถึงความใฝ่รู้ ได้แก่ มีความพยายามศึกษาหาความรู้ใฝ่ตนอยู่เสมอ และตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

7. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง การประพฤติปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา ใจ เป็นผู้มีวัฒนธรรมอันดีงามและปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียม หรือ จารีตประเพณีที่ดีงามตามที่สังคมนั้นยอมรับซึ่ง พฤติกรรมที่แสดงถึงความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ผู้หญิงต้องรักษาวลสงวน สำรวมกิริยามารยาท ไม่ปฏิบัติในเรื่องที่ผิดศีลธรรมหรือผิดขนบธรรมเนียมประเพณี รู้คุณค่า รักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีให้ดำรงสืบต่อไป

8. ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงานซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความอดุสาหะ ได้แก่ มีความบากบั่นพยายาม ไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้ พยายามต่อสู้เพื่อเอาชนะต่ออุปสรรคจนประสบผลสำเร็จ มีความหนักแน่นและกระตือรือร้น

9. ความประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก รวมทั้งการรู้จักระมัดระวัง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบ และขอบเขตที่พอเหมาะพอควร ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงการประหยัด ได้แก่ รู้จักใช้ทรัพย์สินเท่าที่จำเป็นและทำทรัพย์สินที่มีอยู่ให้เจริญงอกงาม รู้จักบูรณะของเก่าให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ ทำของเพื่อนำมาใช้เอง ไม่จ่ายฟุ้งเฟ้อให้หมดเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และขยันหาทรัพย์สินใหม่มาเพิ่มเติมจากงานสุจริต

10. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ประพฤติตนอย่างตรงไปตรงมา ตามที่พูดและคิด ไม่ให้อ่านาจนหน้าที่เพื่อที่จะหาประโยชน์ส่วนตัวและไม่คดโกงผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้งผู้อื่น เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางที่เสื่อมเสีย และไม่ทำงานใดที่ผิดต่อกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของสังคม

11. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำ กิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามัคคี ได้แก่ รับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี สามารถประสานความสามัคคีในหมู่คณะ และร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนรวมอย่างขยันขันแข็ง

12. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทั้งอารมณ์ร้ายในตนเองด้วย ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความเสียสละ ได้แก่ ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ ช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทนทั้งทางโลกและทางธรรม สละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศล แบ่งปันเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้ที่ขัดสน ไม่ละโมภะโลภมากอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้อื่น ยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขและให้รู้จักการให้อภัย

13. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกอารมณ์และความยึดมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจผิดได้ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความมีเหตุผล ได้แก่ ไม่ลุ่มหลง เชื่อถืออย่างงมงาย ไม่สรุปผลโดยที่ไม่ใช้เหตุผลไตร่ตรองอย่างรอบคอบ คิดพิจารณาและใช้วิธีแห่งปัญญา รู้จักควบคุมอารมณ์โดยใช้สติเป็นที่ตั้ง ไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วจึงตัดสินใจ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ และไม่หุนเหินเชื่อคนง่าย

14. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงมีเหตุผล ไม่มีความลำเอียง ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความยุติธรรม ได้แก่ ไม่ลำเอียงเพราะความชอบพอรักใคร่เกลียดกลัวหลง และไม่เข้าข้างผู้กระทำผิด

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรม มีนักวิชาการให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าในเรื่องจริยธรรมมีงานวิจัยที่น่าสนใจ เช่น สุดารัตน์ ชรรินชัย (2531) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาด้านมโนทัศน์ทางจริยธรรมในนวนิยายที่เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย” โดยได้วิจัยมโนทัศน์ทางจริยธรรมในนวนิยาย 20 เรื่อง และใช้ตัวแปรในการวิจัยเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมจำนวน 25 ด้านที่แจกแจงมาจาก “คุณลักษณะของคนไทยที่มีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบัน 10 ประการ จากความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520” ผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์ทางจริยธรรมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องต่าง ๆ มากตามลำดับ ได้แก่ รู้จักพิจารณาอย่างมีเหตุผล มีความเมตตาอารี ชยัน มีความกตัญญูตเวที รักและเทิดทูนศาสนา และรู้จักตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

ประทีน อภินทรมิต (2535) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)” โดยได้วิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จากหลักสูตรและคู่มือมัธยมศึกษาตอนต้น หนังสือเรียนและคู่มือครู จำนวนทั้ง 31 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า

มีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏร่วมกันในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น หนังสือเรียนและคู่มือครู คือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การรู้จักสามัคคี ความมั่งคั่งสวัสดีความเป็นผู้มีวัฒนธรรม ความไม่รู้สึกว่าคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในเอกสารหลักสูตร คู่มือหลักสูตร และคู่มือครู คือ ความกตัญญูตักเตือนที่ดี ความยุติธรรม ความมีสัมมาคารวะ การส่งเสริมคนทำความดี และความกล้าทางจริยธรรม

รชนี ศิริชัยเอกวัฒน์ (2536) ศึกษา"เรื่องจริยธรรมที่เด็กได้รับจากหนังสือแบบเรียนภาษาไทยและหนังสือการ์ตูน กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสมฤดีสมุทรสาคร" โดยได้วิเคราะห์ลักษณะและวิธีถ่ายทอดความหมายจริยธรรมซึ่งปรากฏในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยและหนังสือการ์ตูน รวมทั้งลักษณะ ประเภท และความหมายของจริยธรรมที่เด็กได้รับจากหนังสือ แบบเรียนภาษาไทยและหนังสือการ์ตูน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิธีถ่ายทอดความหมาย จริยธรรมที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยมากที่สุด คือการถ่ายทอดความหมายจริยธรรมในบทบรรยาย ส่วนหนังสือการ์ตูนผ่านรูปภาพและคำบรรยายถ่ายทอดความหมายจริยธรรมมากที่สุด ซึ่งภาพและบทบรรยายสามารถทำให้แยกแยะ บุคลิกภาพที่เสริมจริยธรรมได้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น หนังสือแบบเรียนภาษาไทยได้ปรากฏจริยธรรม 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 เป็นจริยธรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่ ความประหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความมีสติปัญญา ฯลฯ ประเภทที่ 2 เป็นพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับจริยธรรมที่ควรส่งเสริม คือ ความอกตัญญู หนังสือการ์ตูนก็ปรากฏ จริยธรรม 2 ประเภท เช่นกัน คือจริยธรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความมีสติปัญญา ฯลฯ พฤติกรรมที่ตรงข้ามกับจริยธรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่ การประทุษร้ายต่อร่างกายและชีวิต การประกอบอบายมุขต่าง ๆ สำหรับลักษณะ ประเภท และความหมายของจริยธรรมที่ได้รับ พบว่านักเรียนได้รับจริยธรรมจากหนังสือทั้ง 2 ประเภทตามที่หนังสือได้สื่อไว้

อัจฉริยา ยิ้มแย้ม (2543) ศึกษาเรื่อง"การศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5" โดยได้วิเคราะห์ผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นใช้คุณธรรม จริยธรรมมาวิเคราะห์เนื้อหาจากกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนและยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนสูงขึ้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีนำเสนอ

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีนำเสนอ

สิทธิา พินิจภูวดล และประทีป วาทิกทินกร . (2516 : 27 - 28) กล่าวถึง กลวิธีการนำเสนอบทร้อยกรองของผู้แต่งว่า เป็นสมบัติเฉพาะตัว วิธีแต่ง วิธีบรรยาย วิธีเลือกใช้ถ้อยคำ วิธีคิด วิธีเปรียบเทียบของผู้แต่งแต่ละคน เป็นสิ่งที่ลอกเลียนไม่ได้ และจะตั้งเป็นกฎเกณฑ์ตายตัวไม่ได้

สุจิต เพียรชอบ (2527 : 893 –897) กล่าวถึง กลวิธีนำเสนอร้อยกรองทั่วไป และกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาของผู้แต่ง คือ เสนองานประพันธ์อย่างตรงไปตรงมา เสนอโดยมีการตีความเสนอโดยใช้คำหรือความซ้ำ และเสนอโดยใช้ถ้อยคำงดงามลึกซึ้ง ทำให้เกิดความรู้สึกหรือจินตนาการ

จากเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า กลวิธีนำเสนอ เป็นเทคนิค และคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้แต่งที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ซึ่งกลวิธีนำเสนอร้อยกรอง แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ กลวิธีนำเสนอทั่วไป และกลวิธีนำเสนอเนื้อหาของผู้แต่ง

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีนำเสนอ

สมเกียรติ สุขรัตน์ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์รูปแบบร้อยกรองที่ตีพิมพ์ในนิตยสาร ช่วง พ.ศ. 2526 – 2530” โดยได้วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของบทร้อยกรอง ด้านรูปแบบของร้อยกรอง พบว่า ประเภทกลอนมากที่สุด รองลงมาเป็นกลอนเปล่า กาพย์ โคลง ฉันท์ และร่าย ด้านเนื้อหาของบทร้อยกรอง พบว่า มีเนื้อหาสะท้อนภาพสังคมมากที่สุด รองลงมาเป็นเนื้อหาสะท้อนอารมณ์ สะท้อนภาพการเมือง การปกครอง บทร้อยกรองปลุกใจ และบทร้อยกรองสดุดีบุคคลและสถาบัน

อรสาร หรดี (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองจากแบบเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” โดยได้วิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา และควมมีคุณค่าของงานประพันธ์จากวรรณกรรมร้อยกรองในแบบเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชุดวรรณสารวิจักษณ์ วรรณลักษณะวิจารณ์ จำนวน 34 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า บทร้อยกรองทั้ง 34 เรื่อง มีความหลากหลายในด้านรูปแบบการประพันธ์ คือ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลง 8 เรื่อง ฉันท์ 7 เรื่อง กาพย์ 8 เรื่อง กลอน 9 เรื่อง ร่าย 1 เรื่อง และลิลิต 1 เรื่อง เนื้อหาให้ ข้อคิด คติธรรม ความรัก การคร่ำครวญ สรรเสริญ สดุดี และเทิดพระเกียรติ ซึ่งคุณค่าของงานประพันธ์พบว่าบทร้อยกรองให้คุณค่าทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม คติธรรมและการดำเนินชีวิต

เอกสารและงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยประมวลแนวคิดเพื่อมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ กลวิธีนำเสนอคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก

5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ปราณี เขียงทอง (2525 :77 – 83) ได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก โดยให้พิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ เช่น ฉาก การดำเนินเรื่อง ตัวละคร คำโครงเรื่อง แนวคิดของเรื่อง แนวการเขียน รูปเล่มและภาพประกอบ

บันลือ พุกกะวัน (2536 :79 –86) ได้กล่าวถึง วิธีการประเมินหนังสือสำหรับเด็ก ทำให้ทราบถึงเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาหนังสือ ได้แก่ ลักษณะรูปเล่ม ลักษณะของหนังสือ ประเภทของวรรณกรรม การวางโครงเรื่อง ความสอดคล้องทั้งด้านเหตุผล สถานการณ์ ประเพณี การใช้ภาษา ลีลา จังหวะและสัมผัส ฉาก การกำหนดตัวละคร วางบุคลิกสำคัญของตัวละคร เนื้อเรื่องเป็นแนวทอสนะและประโยชน์ บรรยากาศในการดำเนินเรื่อง และการใช้บทสนทนาต้องเป็นไปอย่างพอเหมาะพอควร การจบขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่อง และข้อควรระวังเพิ่มเติมในการประเมินหนังสือ เช่น โครงเรื่องเหมาะสม สนองความต้องการของเด็กส่วนใหญ่ เป็นต้น

จากเอกสารข้างต้น การประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก พิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ฉาก การดำเนินเรื่อง ตัวละคร คำโครงเรื่อง บรรยากาศในการดำเนินเรื่อง การใช้ภาษา ลักษณะรูปเล่ม เป็นต้น

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก

สุนทรี มีพร้อม (2522) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวด” จากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ระหว่างปี 2515 –2519 มีความมุ่งหมายในการวิจัย คือ ศึกษา ลักษณะของหนังสือว่าเหมาะสมกับเด็กหรือไม่ โดยพิจารณาในด้านโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง สำนวน ภาษา ตัวละคร รวมทั้งประเมินคุณค่าหนังสือว่ามีผลต่อการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ ความคิด จิตใจของเด็กเพียงไร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หนังสือประเภทสารคดีทั้ง 4 เล่ม ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและโบราณคดีเป็นส่วนใหญ่ การเสนอเรื่องตามขั้นตอนที่เด็กควรจะรู้ ใช้ภาพประกอบเป็นสิ่งเร้าใจผู้อ่านและมีคำอธิบายอย่างชัดเจน นับว่าหนังสือสารคดีเหล่านี้ส่งเสริมเด็กทางด้านสติปัญญา หนังสือประเภทบันเทิงคดีมี 13 เล่ม มีเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย รวมถึงชีวิตของคนและสัตว์ การเสนอเรื่องใช้ลักษณะของนิทานโดยเล่าเรื่องง่าย ๆ ฉากและ

ตัวละครเป็นที่พบเห็นในชีวิตประจำวันของเด็ก หนังสือประเภทบันเทิงคดีนี้สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกนึกคิดในด้าน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

นัยนา บัวทอง (2528) ศึกษาเรื่อง “การประเมินคุณค่าวรรณกรรมแปลสำหรับเด็กวัย 11 – 14 ปี” มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินคุณค่าวรรณกรรมแปลสำหรับเด็กวัย 11 – 14 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 – 2527 ในด้านเนื้อหา โครงเรื่อง แนวคิดของเรื่อง การเสนอตัวละคร การใช้ภาษาและแนวการเขียน การดำเนินเรื่อง การจบเรื่อง รูปเล่ม และการสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณค่าของหนังสือ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 – 5 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ด้านเนื้อหา โครงเรื่อง แนวคิดของเรื่อง การเสนอตัวละคร การใช้ภาษาและแนวการเขียน การดำเนินเรื่อง การจบเรื่อง และรูปเล่ม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ส่วนในด้านการสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่น ยังมีเรื่องที่ควรปรับปรุงจำนวน 4 เล่ม

จิราพร จิรบุญดิลก (2531) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในแผนพัฒนาการแห่งชาติจากหนังสือสำหรับเด็กที่ชนะการประกวด” มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตัวละครเด่นจากหนังสือสำหรับเด็กที่มีอายุ 11 – 14 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2521 – 2528 จำนวน 28 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความเมตตา รองลงมา คือความเสียสละ ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความรักษาระเบียบวินัย ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความสามัคคีและการประหยัด ส่วนองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตัวละครที่มีบทบาทเด่น ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพ ทางสภาพแวดล้อม และองค์ประกอบทางบุคลิกภาพ

ศิวะพรรณ โหระกุล (2535) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 – 2532 “ มีความมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ในด้านองค์ประกอบ กลวิธีการเขียน การใช้ภาษา และคุณค่าของภาพประกอบ จากหนังสือ ทั้งหมด 38 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในด้านองค์ประกอบของเรื่องประกอบด้วยแนวคิดหลัก 3 ด้าน คือ ด้านเสริมสร้างประสบการณ์ในงานอาชีพ การให้ความรู้ และการสอดแทรกคำสอนด้านคุณธรรม โครงเรื่องมี 7 ลักษณะ ได้แก่ เรื่องผจญภัย กีฬา อาชีพ ความรัก เรื่องลึกลับสืบสวน เรื่องสัตว์และเรื่องวิทยาศาสตร์ ลักษณะโครงเรื่องไม่ซับซ้อน ตัวละครมี 2 ลักษณะ คือ ตัวละครที่เป็นมนุษย์และตัวละครที่เทียบเท่ากับมนุษย์ ตัวละครแสดงพฤติกรรมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ด้านกลวิธีการเขียน ส่วนใหญ่เปิดเรื่องด้วยการบรรยายมากที่สุด การปิดเรื่อง ส่วนใหญ่ปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมมากที่สุด การใช้ภาษา มีการ

ใช้คำแสดงภาพ แสดงอาการความรู้สึก คำอุทานและคำซ้อน การใช้ประโยคนิยมใช้ประโยคความเดียวและความรวม มีการใช้สำนวนโวหาร คุณค่าของภาพประกอบมี 3 ประการ คือ ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ ภาพช่วยในการแปลความหมายโดยใช้ภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่องและภาพช่วยขยายประสบการณ์ให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ

น้ำค้าง ระวังทอง (2540) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2530 – 2536” มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์และภาพสะท้อนของเด็กจากวรรณกรรม จากหนังสือจำนวน 27 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในด้านกลวิธีการประพันธ์ ผู้เขียนสร้างโครงเรื่องที่ตัวละครมาจากครอบครัวที่อบอุ่น ทำให้ตัวละครมีความรับผิดชอบ โครงเรื่องที่ตัวละคร มีความคิดฝันและพากเพียรที่จะไปให้ถึงในสิ่งที่มุ่งหวังมากที่สุด ด้านการสร้างตัวละครมีการสร้างตัวละครแบบสมจริง แบบอุดมคติและแบบเหนือจริง ด้านฉาก เป็นฉากที่เด็กรู้จักและคุ้นเคยมากที่สุด ด้านการใช้ภาษา มีการใช้ภาษาปาก คำภาษาถิ่น คำแสดงภาพ คำหยาบ คำแสดงอาการและความรู้สึกได้เหมาะสมกับฐานะตัวละคร ในด้านภาพสะท้อนของเด็กที่ปรากฏจากวรรณกรรมพบว่า ด้านครอบครัว กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวยากจนมากที่สุด ด้านจริยธรรมที่พบมากที่สุด คือความเมตตากรุณา ด้านการศึกษา พบว่าผู้ปกครองมีทั้งให้ความสำคัญและไม่ให้ความสำคัญในการศึกษา ด้านทัศนคติของเด็กต่อสิ่งต่าง ๆ พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการดำรงชีวิตของตนอย่างมีเป้าหมาย ส่วนทัศนคติต่อสังคมรอบตัวนั้น มีทั้งที่เด็กพอใจและไม่พอใจและสงสัย ซึ่งขึ้นอยู่กับภาระของผู้ใหญ่และเหตุการณ์ที่เด็กได้พบ

วรรณา ชัยเลิศ (2541) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์สารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2523 – 2538” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะของหนังสือประเภทสารคดีว่าเหมาะสมสำหรับเด็กเพียงใด โดยพิจารณาคำคุณค่าของหนังสือเหล่านี้ว่าเหตุใดจึงได้รับรางวัล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หนังสือประเภทสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นทั้ง 12 เล่ม ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ การเสนอเรื่องส่วนมากเป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งผู้เขียนเสนอเรื่องโดยใช้วิธีบรรยายและอธิบายเป็นหลัก และใช้ภาพประกอบ เพื่อเสริมความเข้าใจและสร้างความสนใจผู้อ่าน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีนำเสนอ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำประพันธ์สำหรับเด็กดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้นำมาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่อง “คำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ : ลักษณะทางจริยธรรม กลวิธีนำเสนอและการประเมินค่า “ ต่อไป

บทที่ 3

ลักษณะทางจริยธรรมในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น เป็นวรรณกรรมร้อยกรองสำหรับเด็กประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะดังที่ ปราณี เชียงทอง (2525 :140 -141) กล่าวไว้ว่า ด้านเนื้อเรื่องมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของเด็ก สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เรื่องสัตว์และเรื่องขบขัน ด้านตัวละครต้องสมเหตุสมผล ด้านภาษาความหมายของคำและความหมายบทร้อยกรองเด่นชัด ไม่กำกวม ใช้คำง่าย ๆ สั้น ๆ คำซ้ำ ๆ กัน ไพเราะ และสอดคล้องกับความคิด คติธรรม จริยธรรมและอารมณ์ขันเพื่อฝากเป็นข้อคิดที่มีคุณค่าทางใจให้แก่เด็ก

ในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น มีการสอดแทรกจริยธรรมเพื่อฝากเป็นข้อคิดที่มีคุณค่าทางใจให้แก่เด็ก สอนให้เด็กประพฤติและปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ซึ่งจริยธรรมนั้นหมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะและพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ของมนุษย์ที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นเป็นหลักประจำใจและยังใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ โดยมีความเชื่อว่า การที่บุคคลในสังคมมีจริยธรรมสูงจะทำให้สังคมมีระเบียบและสงบสุข

ลักษณะทางจริยธรรม คือ แนวทางความประพฤติและการปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา และใจที่ดีงาม อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งนักวิชาการด้านจริยธรรมประมวลไว้ 14 ประการ ได้แก่

1. ความเมตตา-กรุณา
2. ความกตัญญูกตเวที
3. ความรับผิดชอบ
4. ความอดทน
5. ความมีระเบียบวินัย
6. ความใฝ่รู้
7. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี
8. ความอุตสาหะ
9. ความประหยัด
10. ความซื่อสัตย์สุจริต
11. ความสามัคคี

12. ความเสียสละ

13. ความมีเหตุผล

14. ความยุติธรรม

ในบทนี้จะศึกษาลักษณะทางจริยธรรม ที่ปรากฏในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 โดยอาศัยลักษณะทางจริยธรรม 14 ประการดังกล่าวเป็นแนวเทียบ

1. เรื่องนิทานภาพพุทธรักษา

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องนิทานภาพพุทธรักษา มี 7 ด้าน ได้แก่ ความมีเหตุผล ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความประหยัด และความอดทน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความมีเหตุผล

ความมีเหตุผล ปรากฏในตอน **เงาในท้องถ้ำ** พฤติกรรมของตัวละคร คือ ชายโง่ที่ไม่ใช้เหตุผลในการไตร่ตรองอย่างรอบคอบจึงไม่พบทองคำ เมื่อพ่อของชายผู้นี้ผ่านมาและได้ไต่ถามความจากลูก พ่อจึงคิดพิจารณาและใช้เหตุผลไตร่ตรองว่า ทองคำนั้นไม่ได้อยู่ในน้ำแต่อยู่บนต้นไม้ และอธิบายสิ่งที่ลูกชายเห็นนั้นเป็นเพียงเงาของทองคำที่อยู่ในน้ำ ดังคำประพันธ์

เงาในท้องถ้ำ

ชายโง่เดินมา	มองดูถ้ำ
เห็นเงาแห่งทอง	เพริศแพรวแวววาม
อร่ามเรืองรอง	ชื่นชมสมปอง
หวังครองสุพรรณ	
	รีบลงไปงม
เจอะแต่โคลนตม	ทองหายไปพลัน
หลกใจจริงหนา	ใครมาแกล้งกัน
ขึ้นจากถ้ำนั้น	ทองอยู่หนใด
นั่งรอสักครู่	เหลือบตามองดู
พอดีน้ำใส	เห็นทองอีกครา

ไขว่คว้าหาไป	ผิดหวังตั้งใจ
ไม่ได้ทองคำ	
	พ่อเดินมาพบ
ลูกนั่งเซาเซบ	ตามองท้องน้ำ
ไต่ถามความดู	รู้สิ่งเงื่อนงำ
เงาของงามล้ำ	มาจากพฤษภา
จึงบอกเนื้อความ	เงาของแวววาม
ที่ในธारा	ใช่แห่งทองจริง
คือสิ่งมายา	ทองแท่นหินนา
อยู่บนต้นไม้	

(สุตะปะนีย นาคทรรพ . 2524 : 34 - 35)

และ ความมีเหตุผล ปรากฏในตอน **เจ้าชายผู้พิชิต** พฤติกรรมของตัวละคร คือ เจ้าชายที่ได้ร่ำเรียนวิชากับพระฤาษี เมื่อจบการศึกษาจึงได้ลากลับบ้านเมืองของตนเอง ระหว่างทางได้พบกับยักษ์อันธพาลตนหนึ่งจึงได้ต่อสู้กัน แต่อาวุธใดๆก็ไม่สามารถทำอะไรยักษ์ได้ เจ้าชายจึงใช้ไหวพริบคิดหาเหตุผลที่จะหลอกยักษ์ว่า รู้จักกับพระอินทร์ทำให้ยักษ์ตกใจกลัวและปล่อยตัวไปดังคำประพันธ์

เจ้าชายผู้พิชิต

พรหมทัตภูบาล	สังฆราชกุมาร
ไปเรียนวิชา	ฝึกใช้อาวุธ
แย่งยุทธแก่ลัทธิ	ครั้นจบศึกษา
ลาพระฤาษี	
	ดาบสเมตตา
ราชกุมารา	มอบอาวุธดี
ธ เสด็จจรไร	ไปสู่พงพี
พบยักษ์ราวี	ร่างใหญ่มีมา
.....	

ธ นำมาใช้	อาวุธใดใด
ธ ใช้พระหัตถ์	ติดชนัยักษ์พาล
ไม่อาจจำบาป	มวยหมัดชำนาญ
องค์ปัญจาวุธ	ติดชนอสุรา
ไม่หวั่นเดชา	พระทัยกล้าสุด
หันไปถามว่า	ยักษ์แปลกใจครัน
มีดีอะไร	ไม่กลัวมรณา
หลอกยักษ์อันธพาล	องค์ราชกุมาร
มีวชิราวุธ	เรานี้เกรียงไกร
ยักษาคบใจ	เป็นยุทธวิชัย
	ปล่อยไปทันที

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 45)

1.2 ความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา ปรากฏในตอน **สามเกลอ** พฤติกรรมของตัวละคร คือ ยากจกสามคนเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งได้แยกย้ายกันไปหาเลี้ยงชีพ และมียากจกผู้หนึ่งโชคดีได้เป็นพระราชามาเมื่อได้ดีแล้วไม่ลืมเพื่อนที่เคยตกทุกข์ได้ยากมาด้วยกัน เมื่อเพื่อนมาพึ่งพา พระราชามีความเมตตากรุณาพระราชทานทรัพย์สินเงินทอง และบ้านเรือนกับเพื่อนยากจก ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นดังคำประพันธ์

สามเกลอ

ยากจกสามคน	ดุ่มเดินดั้นด้น
ขอทานเขากิน	ได้เงินเท่าใด
แบ่งใช้ทรัพย์สิน	วันหนึ่งแยกถิ่น
หาเลี้ยงชีวัน	

ไปถึงธานี	คนหนึ่งไซก็ดี
ราชรถมาเกย	ที่ขาดราชัน
ยาจากผู้นั้น	เลยได้ไอศวรรย์
	จึงครองเวียงชัย

ฝ่ายเพื่อนคนหนึ่ง	หวังจักได้พึง
เพื่อนผู้ยิ่งใหญ่	นบนอบหมอบเฝ้า
ยากเข้าวังใน	เจรจาสิ่งใด
รู้กาลเหมาะสม	

ธ พระราชทาน	ราชาโปรดปราน
เพื่อนค่อยเป็นสุข	บ้านช่องน่าชม
ยึดธรรมเนียมนิยม	คล้ายทุกซ์ตรอมตรม
	หมั่นทำความดี

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 11)

และ ความเมตตากรุณา ปรากฏในตอน **พญาคชสาร** พฤติกรรมของตัวละคร คือ พระเจ้าพรหมทัตที่ทรงมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ซึ่งก็คือช้าง ทรงนำช้างมาเลี้ยงดูเป็นอย่างดี และทรงสร้างโรงช้างต้นที่อุดมไปด้วยอาหารทำให้ช้างอยู่ดีมีความสุข ดังคำประพันธ์

พญาคชสาร

พรหมทัตภูบาล	ธ มีคชสาร
ช้างมิ่งมงคล	โปรดให้เลี้ยงดี
มีโรงช้างต้น	อาหารปรีอปรน
ให้สุขสำราญ	

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 13)

1.3 ความยุติธรรม

ความยุติธรรม ปรากฏในตอน **เศรษฐีขี้เหนียว** พฤติกรรมของตัวละคร คือ พระราชาที่มีความยุติธรรมในการตัดสินคดีของเศรษฐีที่มีความตระหนี่กับยาจกผู้หนึ่ง เรื่องเกิดจากพ่อของเศรษฐีซึ่งเป็นทวดต้องการให้ลูกชายเล็กตระหนี่ จึงแปลงตัวเป็นลูกชายสั่งให้ภรรยาทำบุญ บริจาคทานแก่คนยากจน และได้บริจาควัวเทียมเกวียนสองตัวแก่ยาจกผู้หนึ่ง แต่ลูกชายตัวจริงกลับมาเห็น จึงไปแย่งเกวียนและวัวคืนจากยาจก เมื่อทราบสาเหตุว่ามีคนแกล้งปลอมตัวเป็นตนเอง จึงเข้าเฝ้าพระราชาเพื่อขอความเป็นธรรม พระราชาก็ตัดสินให้ด้วยความยุติธรรม โดยมีพระบัญชาให้ไปนำตัวเศรษฐีทั้งสองมา จึงได้ทราบว่าเป็นทวดแปลงกายมาสั่งสอนลูกของตน ดังคำประพันธ์

เศรษฐีขี้เหนียว

.....	
กราบทูลผู้มี	ข้าคือเศรษฐี
ถูกแกล้งนานา	ขอพระบารมี
โปรดเศษเมตตา	ทรงพิพากษา
ให้ความเป็นธรรม	
	ราชันบัญชา
“ไปเอาตัวมา”	พ่อลูกมองกัน
สองคนเหมือนแม่น	ธ แสนัดอัน
เศรษฐีเทวัน	จึงแจ้งความจริง
	ลำแดงฤทธา
เหาะขึ้นเวหา	สอนลูกทุกสิ่ง
จงเลิกตระหนี่	มีธรรมพึงฟัง
ผลทานเลิศยิ่ง	น้อมน้อมบำเพ็ญ

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 8 - 9)

และ ความยุติธรรม ปรากฏในตอน **ตกลงกันไม่ได้** พฤติกรรมของตัวละคร คือ พ่อเผ่าที่มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียงในการแบ่งมรดกให้กับลูกทั้ง 2 คน โดยเสี่ยงก่อนที่จะตัดสินว่า ให้ลูกชายทั้ง 2 คนแบ่งทรัพย์สมบัติเท่า ๆ กัน ดังคำประพันธ์

ตกลงกันไม่ได้

พ่อเผ่ามีลูกชาย	ก่อนวางวายเรียกลูกสอง
สั่งความให้ปรองดอง	แบ่งสมบัติอย่างเป็นธรรม
พ่อตายสองพี่น้อง	ตรวจเข้าของที่เก็บงำ
สมบัติของพ่อน้า	ออกแจกแจงแบ่งรายการ

(สุระปะนีย์ นาคกรทรรพ . 2524 : 31)

1.4 ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ ปรากฏในตอน **เนื้อสมันติตรส** พฤติกรรมของตัวละคร คือ สักขัย ซึ่งมีหน้าที่ดูแลอุทยานให้กับพระเจ้าพรหมทัต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นอย่างดี ครั้นเมื่อพระเจ้าพรหมทัตต้องการให้สักขัยจับสมันสักขัยก็จับสมันได้ แสดงให้เห็นว่าสักขัยมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นอย่างดี ดังคำประพันธ์

เนื้อสมันติตรส

พรหมทัตภูบาล	มีราชอุทยาน	โปรดให้สักขัย
เฝ้าดูแล	แม่ฤดูใด	พฤกษ์มีผลไม้ม
สุกงอมหอมหวาน		
สักขัยภักดี	เก็บถวายเป็น	ธ ทรงโปรดปราน
.....		
มีราชบัญชา	จงจับสมันมา	อย่าให้เนิ่นนาน
สักขัยทูลขอ	พระราชทาน	น้ำผึ้งหอมหวาน
ใช้ล่อเนื้อสมัน		
.....		

วิ่งโลดโผน	สุดจักหนี่น	กลับสู่ไพรพนา
ได้แต่วิ่ง	ชุลมุนลนลาน	สัจจะใจหาญ
จับถวายเป็น		

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 19 -21)

และ ความรับผิดชอบปรากฏในตอน **ภารกิจของพระราชา** พฤติกรรมของตัวละคร คือ พระราชา ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการปกครองบ้านเมืองให้ราษฎรอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข โดยทรงปลอมพระองค์เป็นคนสามัญเพื่อที่จะได้ทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎรและดูแลทุกข์สุขของราษฎรได้อย่างทั่วถึง ดังคำประพันธ์

ภารกิจของพระราชา

ยังมีราชา	ปกครองพารา
ให้อยู่ร่มเย็น	ธ ทรงดำริ
ตรึงทางบำเพ็ญ	ประโยชน์ดับเข็ญ
ของราษฎร	
.....	ภูธรปลอมองค์
ธ ตอบตามตรง	ราชาผ่านเฝ้า
ภาระกษัตริย์	หวังจัดปัดเป่า
ทุกข์ราษฎรบรรเทา	รัฐจึงร่มเย็น

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 40 -42)

1.5 ความเสียสละ

ความเสียสละ ปรากฏในตอน **เศรษฐีขี้เหนียว** พฤติกรรมของตัวละคร คือ พ่อของเศรษฐีที่ก่อนตายได้เสียสละทรัพย์สินส่วนตัว ทำบุญทำทานให้กับคนยากจนไว้มาก ผลบุญจึงส่งให้ไปเกิดเป็นเทวดา แต่ยังเห็นว่าลูกชายของตนกลับมีความตระหนี่ไม่ทำบุญทำทาน ประพฤติตัวสำมะเลเทเมา จึงได้แปลงกายเป็นลูกชายของตน แล้วบริจาคทรัพย์สินทำบุญทำทานให้กับคนยากคนจน ดังคำประพันธ์

เศรษฐีขึ้นเนี่ยว

.....		
	พ่อที่ตายไป	ทำงานมากไ้ไร
ไปเกิดเจ็ดฉาย	ในสวรรค์ชั้นอินทร์	ถวิลลูกเลวร้าย
จึงแต่งแปลงกาย	ละม้ายลูกตน	
	ทำวางท่าที่	ดุจเป็นเศรษฐี
สั่งเมียทำกุศล	ให้ทานจานเจือ	เกื้อกูลคนจน
ยาจากทุกคน	ได้ทรัพย์เปรมปรีดิ์	

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 7)

ความเสียสละ ปรากฏในตอน **พรานไพรใจดี** พฤติกรรมของตัวละคร คือ นายพรานที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มักจะแบ่งปันเนื้อที่ล่ามาได้ให้กับเพื่อนบ้านเสมอ ทำให้เป็นที่รักของเพื่อนบ้าน จนได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน เพราะผลแห่งการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละของตนเอง ดังคำประพันธ์

พรานไพรใจดี

พรานไพรใจดี	ล่าได้มฤคิ
มาจากไพรวัน	แลแบ่งเจือจาน
เพื่อนบ้านทั่วกัน	เขาทำเช่นนั้น
อยู่เป็นอัตรา	
.....	
ชาวบ้านพร้อมใจ	ชี้ตัวพรานไพร
ราษฎร์รักยำเกรง	เลือกพรานอารี
ทำดีแต่เพรง	ฝูงชนครั้นครอง
สมจินตียินดี	
	ราชาโปรดปราน
แต่งตั้งนายพราน	อวยทรัพย์มากมาย

ข้างม้านาไร่

ได้สมศักดิ์ศรี

เมียเห็นทันที

อารีให้คุณ

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ .2524 : 49-51)

1.6 ความประหยัด

ความประหยัด ปรากฏในตอน **อย่าไว้ใจคนเขลา** พฤติกรรมของตัวละคร คือ คนเฝ้าอุทยานที่มีหน้าที่รดน้ำต้นไม้แต่ตนอยากไปเที่ยวจึงสั่งให้ฝูงลิงรดน้ำต้นไม้อย่างประหยัด เพราะช่วงนี้มีน้ำขาดจนจึงต้องรู้จักใช้อย่างประหยัด ดังคำประพันธ์

อย่าไว้ใจคนเขลา

.....	
ต้องรู้ประหยัด	เพราะน้ำอืดคัต
รดให้ดีหนา	จำฝูงรับคำ
นำกระอมมา	พวกฟ้องของข้า
จักมาช่วยกัน	

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 23)

1.7 ความอดสาหัส

ความอดสาหัส ปรากฏในตอน **เอาเงินทิ้งน้ำทำไมกัน** พฤติกรรมของตัวละครคือ ชายยากจนคนหนึ่งซึ่งมีความอดสาหัส พยายามต่อสู้กับความยากจนด้วยการทำมาหากินอย่างสุจริตจนมีฐานะและสร้างบ้านอยู่ได้อย่างมีความสุข แต่ด้วยความโง่เขลาของชายยากจนผู้นี้ เห็นว่าเป็นเงินเพียงน้อยนิดหากเทียบกับเศรษฐีที่ร่ำรวย ด้วยความที่มิทันคิดก็เดินไปที่ลำธารเพื่อจะนำเงินไปทิ้งแต่เพื่อนมาห้ามไว้ทัน และให้แก่วางใจถึงแม้เราจะไม่รวยเหมือนเศรษฐี แต่เงินนั้นมีประโยชน์ในการดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่าแม้ตัวละครมีความอดสาหัสก็จริงแต่หากมีความโง่เขลาอาจจะทำให้สิ่งที่เคยทำมาด้วยความยากลำบากสูญเปล่าได้ ดังคำประพันธ์

เอาเงินทิ้งน้ำทำไมกัน

มีชายเข้ญใจไร้ทรัพย์สิน	ทำมาหากินสู้ขายชวน
อาบเหงื่อต่างน้ำกลักลั่นทน	ได้เงินเป็นผลจากแรงงาน
เก็บออมทรัพย์ไว้ได้ไม่น้อย	ชีพค่อยผาสุกเกษมศานต์
มีเงินใหญ่ไม่เนิ่นนาน	สร้างบ้านของตนพันลำเค็ญ
วันหนึ่งเศรษฐีมีทรัพย์มาก	เดินจากเคหามาให้เห็น
ชายนั้นหลงผิดคิดอยากเป็น	เศรษฐีดีเด่นโก้ไม่เบา
เรานี้เป็นไฉนไม่เทียมทัด	อวดคึกคักไร้ไม่เหมือนเขา
ใครหนอลิขิตชีวิตเรา	ฐานะไม่เท่านั้น่าเจ็บใจ
เคื่องขุนหนูหันหันมิตนคิด	เงินนี้น้อยนิดไม่อยากจะ
ถือเงินเดินสู่ตลาด	จกทิ้งน้ำไปให้หมดพลง
เพื่อนเห็นห้ามไว้ไยจึงเขลา	แม้เราไม่รวยดังคิดฝัน
เอาเงินทิ้งน้ำทำไมกัน	เงินนั้นมีคุณหนุนชีวิ

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 28 - 30)

2. เรื่องหญิงดี

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องหญิงดี มี 6 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้มีวิวัฒธรรม และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความใฝ่รู้ ความอุตสาหะ และความซื่อสัตย์สุจริต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

ความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏในตอน **อย่าชิงสุกก่อนห่าม** ผู้แต่งต้องการสื่อว่าผู้หญิงควรปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี รักนวลสงวนตัวไม่ควรใจร้อนมีรักก่อนวัยอันควร เพราะถ้าผู้หญิงที่ชิงสุกก่อนห่ามพลาดพลั้งไปแล้ว ก็จะถูกผู้ชายประณาม รังเกียจและไม่หวังให้มาเป็นภรรยา ดังนั้นผู้หญิงควรรอจนถึงเวลาที่สมควรจึงจะเป็นผลดี ดังคำประพันธ์

อย่าชิงสุกก่อนห่าม

หากหญิงหนาวอารมณ์อยากชมรัก	จงหักห้ามหัวใจเอาไว้ก่อน
หากรักก่อนถึงวัยเพราะใจร้อน	รักจะจรรยาไปไม่กลับมา
เกิดเป็นหญิงถ้าชิงสุกก่อนห่าม	ชายประณามหยามเหยียดรังเกียจนักหนา
ไม่มีใครหวังให้เป็นภรรยา	โปรดจรงเวลาอันสมควร

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 67)

และความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏในตอน **หญิงดีมีรักเดียว** ผู้แต่งต้องการสื่อว่าผู้หญิงควรปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี คือการมีรักเดียว ไม่หลายใจหรือคบชู้ เพราะจะทำให้เสียใจและเสียชื่อเสียง ดังคำประพันธ์

หญิงดีมีรักเดียว

หญิงดีมีรักเดียว	รักจริงเจียวเพียงชายหนึ่ง
หลายรักมักโคกซึ้ง	ควรคำนึงถึงชื่อเสียง
ถ้าหนึ่งหญิงสองชาย	รักจะหมองอย่าลองเสี่ยง
จะเสียใจไร้คู่เคียง	จงรักเพียงชายหนึ่งคน

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 4)

2.2 ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ ปรากฏในตอน **หญิงควรรู้หน้าที่ของลูกผู้หญิง** ผู้แต่งต้องการสื่อว่าผู้หญิงทุกคนจะดีได้ต้องมีคุณสมบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้หญิง คือ จะต้องตั้งใจปฏิบัติงานและไม่ทอดทิ้งหรือละเลยต่อหน้าที่ เพราะเมื่อชายใดพบหญิงที่มีความรับผิดชอบก็จะเห็นคุณค่าและจะมอบความรักให้ตลอดไป ดังคำประพันธ์

หญิงดีควรรู้หน้าที่ลูกผู้หญิง

อันหญิงดีเพราะคุณสมบัติ	รู้จักหัดหน้าที่ลูกผู้หญิง
พึงตั้งใจทำไปไม่ทอดทิ้ง	ทำทุกสิ่งอย่างนึ่งเฉยละเลยหนา
แม้ชายใดได้พบประสบเห็น	ย่อมเป็นที่ซึ่งใจในคุณค่า
จะมอบรักสละใจไม่ร้างลา	ชายปรารถนาหญิงดีรู้หน้าที่ตน

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 19)

2.3 ความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัย ปรากฏในตอน **นารีขีปนาคอดสู** ผู้แต่งให้ข้อคิดกับผู้หญิงที่ชอบพูดปดว่า เป็นบุคคลที่น่ารังเกียจซึ่งขาดความมีระเบียบวินัยด้านคำพูด หากผู้หญิงที่พูดปดเช่นนี้ไม่มีชายใดอยากเข้าใกล้ ต้องอยู่เพียงลำพังและถูกสังคมรังเกียจตลอดไป ดังคำประพันธ์

นารีขีปนาคอดสู

อันนารีขีปนาคอดสู	ชายใดรู้สึกรักและผลักไล่
ไม่มีชายหมายสมัครมอบรักใคร่	อยู่อย่างไรเพื่อนพ้องต้องระทม
อยู่แห่งไหนใครใคร่ยอมหยามเหยียด	ไร้ซึ่งเกียรติศักดิ์จักขึ้นชม
อยู่คนเดียวเปลี่ยวใจให้ตรอมตรม	ทุกข์ทรมานเหลือดีเมื่อขีปนาคอดสู

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 40)

และ ความมีระเบียบวินัย ปรากฏในตอน **สตรียอมมีมารยาท** ผู้แต่งให้ข้อคิดกับผู้หญิงว่า การมีมารยาทย่อมจะทำให้ดูงดงาม อีกทั้งการมีระเบียบวินัยในการรักษาความสะอาดบ้านเรือน เป็นการสร้างนิสัยที่ดีงาม จะทำให้ไม่มีใครมาว่าให้เกิดความเสียหายได้ ดังคำประพันธ์

สตรียอมมีมารยาท

สตรียอมมีมารยาท งามอะไรไม่สู้นิสัยงาม	จะปิดกวาดเรียบร้อยไม่ผลีผลาม อย่าให้ชายประณามนะทรมวย
--	---

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 45)

2.4 ความใฝ่รู้

ความใฝ่รู้ ปรากฏในตอน **ชายอยากเจอหญิงที่ปราดเปรื่อง** ผู้แต่งได้ให้ข้อคิดแก่ผู้หญิงว่า ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงก็ควรใฝ่รู้และหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพราะความรู้จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิต แม้กระทั่งเรื่องความรัก ผู้ชายก็ย่อมอยากจะพบเจอกับผู้หญิงที่มีความฉลาดเฉลียว เพื่อจะได้เป็นคู่คิดในยามที่มีปัญหา ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ชายอยากเจอหญิงที่ปราดเปรื่อง

อันวิชาความรู้อย่าดูหมิ่น หมั่นฝึกฝนปากเพียรรำเรียนนะเธอ มีความรู้ช่วยชูเชิด เพราะวิชาช่วยจรรุงความรุ่งเรือง	ควรถวิลหมั่นศึกษาค้นคว้าเสมอ ชายอยากเจอหญิงที่ฉลาดปราดเปรื่อง ย่อมบังเกิดผลดีไปในทุกเรื่อง ชีวิตประเทืองเลื่องลือมีชื่อเสียง
---	---

(กรวลี วรรณกร. 2525 : 57)

และ ความใฝ่รู้ปรากฏในตอน **มาสร้างภาพพจน์ใหม่ ให้หญิงไทยมีคุณค่า** ผู้แต่งได้ให้ข้อคิดกับผู้หญิงว่าถึงแม้จะเป็นผู้หญิงก็ไม่ควรให้ผู้ชายมาดูหมิ่นเหยียดหยาม ดังนั้นจึงควรทำตนเองให้มีคุณค่า ตั้งใจศึกษาหาวิชาความรู้ เพื่อความก้าวหน้าของตนในอนาคต ไม่หวังจะพึ่งพาผู้ชายเพียงฝ่ายเดียว ดังคำประพันธ์

มาสร้างภาพพจน์ใหม่ ให้หญิงไทยมีคุณค่า

ชีวิตหญิงนั้นมีค่า	อย่าชักช้ารอต่อไป
มาสร้างภาพพจน์ใหม่	ให้หญิงไทยมีคุณค่า
เพื่อนหญิงจงก้าวไป	มุ่งมั่นใจใฝ่ศึกษา
ค้นคว้าหาวิชา	ให้ก้าวหน้าก่อนจะสาย
พวกเรามาเร็วมา	อย่าอยู่อย่างไร้ความหมาย
อย่าทนนิ่งดูตาย	ปล่อยให้ชายเขาดูหมิ่น

(กรวลี วรณกร . 2525 : 72)

2.5 ความอดสาหัส

ความอดสาหัส ปรากฏในตอน **สตรีดียอมขยันหมั่นทำงาน** ผู้แต่งได้ให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านที่เป็นผู้หญิงว่า หากจะเป็นผู้หญิงที่ดีต้องมีความขยัน หมั่นทำงาน ไม่เกียจคร้านและมีความอดสาหัส ไม่ว่าจะทำการสิ่งใดก็จะประสบความสำเร็จ และผู้คนรอบข้างก็จะชื่นชม ดังคำประพันธ์

สตรีดียอมขยันหมั่นทำงาน

สตรีดียอมขยันหมั่นทำงาน	ไม่เกียจคร้านมีมานะอดสาหัส
เมื่อทำการสิ่งใดยอมมีชัยชนะ	ทุกคนจะสรรเสริญและเยินยอ

(กรวลี วรณกร. 2525 : 46)

2.6 ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต ปรากฏในตอน **ชายรักหญิงที่ซื่อสัตย์กตัญญู** ผู้แต่งให้ข้อคิดแก่ผู้หญิงว่า หากความซื่อสัตย์กตัญญูต่อชายอันเป็นที่รักก็จะทำให้ผู้ชายรักผู้หญิงด้วยความเอ็นดูและมีรักแท้ ถึงแม้วันเวลาจะผ่านไปนานเพียงใดก็จะทำให้ผู้ชายรักฝังใจ ไม่มีวันลืมเลือนไปได้ ดังคำประพันธ์

ชายรักหญิงที่ซื่อสัตย์กตัญญู

ชายรักหญิงที่ซื่อสัตย์กตัญญู
 ฝ่าเ็นดูรักแท้แนใจน
 แม้คีนวันผันเปลี่ยนเวียนไป
 44ยังฝังใจจำไว้ไม่ลืมเลือน

(กวลิ วรรณกร. 2525 : 48)

3. เรื่องสัทวาสุภาษิต เล่ม 1 - 3

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องสัทวาสุภาษิต เล่ม 1 – 3 มี 4 ด้าน ได้แก่ ความ
 ใฝ่รู้ ความอดุสหาะ ความเมตตากรุณา และความกตัญญูกตเวที ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ความใฝ่รู้

ความใฝ่รู้ ปรากฏในสัทวาสุภาษิต กล้วยไม้ดอกดอกข้า จันได ผู้แต่งได้ให้
 ข้อคิดแก่ผู้อ่านในเรื่องของการศึกษาหาความรู้ใ้ตนอยุ่เสมอ มีความขยันหมั่นเพียรตั้งใจจริง
 ย่อมจะส่งผลให้บรรลุความมุ่งหวังในอนาคต ซึ่งเปรียบเสมือนกับดอกกล้วยไม้ที่ออกดอกข้า แต่
 เมื่อใดที่ออกดอกก็จะมีสวยงามและคงทนเสมอ ดังคำประพันธ์

กล้วยไม้ดอกดอกข้า จันได

สัทวากล้วยไม้ให้ดอกข้า	ออกดอกมาคราในสมใจยิ่ง
ดุจผู้ที่ยังศึกษาถ้าเพียรจริง	ย่อมได้สิ่งบรรลุหวังสมตั้งใจ
เปรียบการเรียนเหมือนกล้วยไม้ที่ให้ดอก	แม้เนิ่นช้าแต่ถ้าออกดอกไสว
ย่อมสวยงามนานกว่าบุปผาใด	หมั่นเรียนไว้นาคตงดงามเคย

(ช่อทิพย์ สิริลักษณ์. 2526 : 1)

และความใฝ่รู้ ปรากฏในสัทวาสุภาษิต ล่วงทุกข์เพราะความเพียร ผู้แต่งได้ให้
 ข้อคิดแก่ผู้อ่านในเรื่องของการศึกษาเล่าเรียนว่าควรใฝ่รู้หมั่นศึกษาหาความรู้ไว้ตั้งแต่เด็ก เพราะ

ความรู้นั้นมีประโยชน์และจะอยู่ติดตัวเราไป อีกทั้งยังส่งผลเมื่อเป็น ผู้ใหญ่ก็นำความรู้ที่ได้ไป ประกอบอาชีพจนมีทรัพย์สินและทำให้ชีวิตสุขสบายในอนาคต ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ล่งทุกข์เพราะความเพียร

สักวาจขยันหมั่นก่อปรกิจ	เพื่อชีวิตสุขสบายในภายหน้า
กายยังแกร่งแรงยังดีมีเวลา	จงเร่งหาทรัพย์เป็นทุนหนุนชีวิต
ภาสิตสอนเมื่อน้อยค่อยเรียนรู้	ครั้นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ให้หาสิน
รู้มานะมัธยัสถ์ประหยัดกิน	ชีพจะสิ้นความทุกข์เป็นสุขเคย

(ข้อทิพย์ สิริลักษณ์ . 2526 : 6)

และ **สักวาสุภาสิต** รู้ไว้ไฉว่า ไส่ป่าแบกหาม ผู้แต่งได้ให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านในเรื่องของความใฝ่รู้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญควรหมั่นศึกษาหาความรู้ใส่ตนไว้ เพราะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ อีกทั้งความรู้นั้น ๆ จะอยู่ติดตัวเราไปตลอดชีวิตจะนำมาใช้เมื่อใดก็ควรไตร่ตรองใช้ให้เหมาะสมจะทำให้มีคณชื่นชม ดังคำประพันธ์

รู้ไว้ไฉว่า ไส่ป่าแบกหาม

สักวารู้ไว้ได้ประโยชน์	ไม่มีโทษสิ่งใดในทุกหน
ความรู้สะสมไว้มีในตน	ย่อมส่งผลเกิดสุขสิ้นทุกข์ภัย
การเรียนรู้เอาไว้ไม่หนักหนา	ใช้ไส่ป่าแบกจนทนไม่ไหว
เก็บความรู้ใส่สมองกลั่นกรองไว้	ถึงคราวใช้ได้เหมาะสมคนชมเคย

(ข้อทิพย์ สิริลักษณ์ . 2526 : 16)

3.2 ความอดสาหะ

ความอดสาหะ ปรากฏใน**สักวาสุภาสิต** ฝนทั้งให้เป็นเข็ม ผู้แต่งใช้สุภาสิตให้ ข้อคิดแก่ผู้อ่านในเรื่องของการทำงาน ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็ตามจะต้องมีความอดสาหะ มานะพยายามต่อ

ความลำบากลำเค็ญ ไม่นานก็จะพบกับความสำเร็จ ก็เปรียบเสมือนการฝนทั้งเหล็กขนาดใหญ่ให้เด็กจน เป็นเข็มได้นั้นต้องใช้ความพยายาม อุทิศหาจะเป็นอย่างมาก กว่าที่จะสำเร็จเป็นเข็มได้ ดังคำประพันธ์

ฝนทั้งให้เป็นเข็ม

สักวาการฝนทั้งเหล็กใหญ่	เด็กจนเป็นเข็มได้เปรียบให้เห็น
เหมือนทำงานลำบากยากลำเค็ญ	มันเช้า – เย็นพากเพียรไปคงไม่นาน
จะสำเร็จเห็นผลที่ตนหวัง	เหมือนฝนทั้งจนเป็นเข็มคนกล่าวขาน
เกิดเป็นคนถ้ายันไม่หวั่นงาน	จะทำการสิ่งใดได้ผลเอย

(ช่อทิพย์ สิริลักษณ์ . 2526 : 10)

3.3 ความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา ปรากฏใน **สักวาสูภาสิต เมตตาธรรมคำจุนโลก** ผู้แต่งได้ให้ ข้อคิดแก่ผู้อ่านในเรื่องของการให้มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นการสร้างคุณธรรมให้กับ ตนเอง และทำให้สังคมสงบสุข ดังคำประพันธ์

เมตตาธรรมคำจุนโลก

สักวาเมตตาธรรมคำจุนโลก	ดับความโศกนาถุขผู้สิ้นหวัง
ดุน้ำทิพย์ชโลมใจให้พลั่ง	ซึ่งรินหลังจากอุราผู้การุญ
การเอื้อเพื่อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น	และหยิบยื่นความเมตตาเมื่อเกื้อหนุน
เป็นคุณธรรมอันประเสริฐก่อเกิดบุญ	ช่วยคำจุนสังคมร่มเย็นเอย

(ช่อทิพย์ สิริลักษณ์ . 2526 : 13)

3.4 ความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญูกตเวที ปรากฏใน **สักวาสูภาสิต ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของ คนดี** ผู้แต่งได้ให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านในเรื่องของการความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ควรสำนึกและ

ทดแทนคุณเมื่อผู้มีพระคุณเดือดร้อน เพื่อเป็นการตอบแทนผู้มีพระคุณที่เคยเมตตาช่วยเหลือไว้ในครั้งก่อน ๆ ซึ่งความกตัญญูเป็นเครื่องชี้วัดได้ถึงการเป็นคนดี ดังคำประพันธ์

ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี

สัปดาห์ผู้มีคุณการุณเอื้อ	เคยช่วยเหลือเมตตาเรามาก่อน
ควรสำนึกพระคุณท่านหมั่นอาหาร	ยามเดือดร้อนจงช่วยเหลือเพื่อแทนคุณ
ใจของคนสูงค่ากว่าใจสัตว์	เพราะเราวัดกันที่มีธรรมหนุน
การตอบแทนผู้เมตตาเกื้อการุณ	ย่อมเป็นบุญหนุนขึ้นคนดีเอย

(ช่อทิพย์ สิริลักษณ์ . 2526 : 10)

4. เรื่องสรวุ่น

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องสรวุ่น มี 2 ด้าน ได้แก่ ความมีเหตุผล และความอดทน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ความมีเหตุผล

ความมีเหตุผล ปรากฏในเรื่อง สรวุ่น ผู้แต่งต้องการสอนผู้อ่านให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีเหตุผล หากเกิดปัญหาขึ้นต้องกล้าเผชิญกับปัญหา และใช้สติปัญญาในการศึกษาปัญหานั้นให้ถ้วนถี่ จะทำให้แก้ไขปัญหานั้นได้ดังคำประพันธ์

สรวุ่น

ชีวิตนี้ที่แท้คือการแก้ปัญหา
เราต้องกล้าเผชิญอย่าเมินหนี
ควรศึกษาปัญหานั้นให้ดี
เพราะไม่มีปัญหาใดยิ่งใหญ่เกิน

(กรวลี วรรณกร . 2527 :27)

ความมีเหตุผล ปรากฏในเรื่อง **สาวรุ่น** ผู้แต่งต้องการสอนผู้อ่านให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีเหตุผล ประพฤติและปฏิบัติตนให้ดีมีคุณค่า หากประพฤติปฏิบัติตนไม่ดีแล้วก็จะทำให้สังคมรังเกียจ ดังคำประพันธ์

ชีวิตนี้มีค่าแท้นั่นอนยิ่ง
ทำทุกสิ่งตรงให้ดีมีเหตุผล
ทำชีวิตให้ดีพร้อมย่อมน่ายล
ทำชีวิตปี่ปนคนไม่แล

(กรวลี วรรณกร . 2527 :30)

4.2 ความอดทน

ความอดทน ปรากฏในเรื่อง **สาวรุ่น** ผู้แต่งต้องการสอนผู้อ่านที่เป็นหญิงสาว เมื่อก้าวสู่วัยรุ่นให้รู้จักดำเนินชีวิตอย่างมีสติ มีความอดทนและมีเหตุผล เพราะสาวรุ่นเป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ถ้าไม่ระมัดระวังอาจพลาดพลั้งหลงเดินไปในทางที่ผิดได้ สาวรุ่นจึงต้องเรียนรู้และมีประสบการณ์ที่ดีและเหมาะสม ใช้ชีวิตให้มีคุณค่าสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ชีวิตและสร้างสรรคในสิ่งที่ถูกต้อง อดทนต่อความยากลำบากและแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องซึ่งจะทำให้สาวรุ่นสามารถผ่านชีวิตใน วัยนี้ได้อย่างปลอดภัยและเป็นเติบโตผู้ใหญ่ที่ดีเพื่อพัฒนาสังคมได้ ดังคำประพันธ์

สาวรุ่น

ชีวิตไซ้ไร้ภาระยากลำบาก
แต่ถ้าหากเธออดทนเสมอ
แม้ฝันใฝ่สิ่งใดคงได้เจอ
ชีวิตนี้เป็นของเธอ...สู้ต่อไป
ชีวิตนี้ที่แท้คือการแก้ปัญหา
แม้จะทำความสามารถมากแค่ไหน

อย่าสิ้นหวังตั้งต้นสู่ต่อไป
วันหนึ่งไช้คงชนะอุปสรรคทั้งปวง

(กรวลี วรรณกร . 2527 : 36 – 37)

5. เรื่องเด็กน้อย

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **เด็กน้อย** มี 5 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญูตเวที ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความมีเหตุผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ความกตัญญูตเวที

ความกตัญญูตเวที ปรากฏในตอน **แม่** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านระลึกถึงบุญคุณของแม่ และในฐานะที่เป็นลูกควรมีความกตัญญูตเวทีรู้จักตอบแทนบุญคุณของแม่ ด้วยการทำความดีทุกวันเวลา และสถานที่เพื่อให้แม่มีความปลาบปลื้มใจ ดังคำประพันธ์

แม่

แม่นี้ช่างดีล้ำ	สุดหาคำจรรจา
คุณใดในแหล่งหล้า	ยากจะหามาเปรียบปาน
จึงสนองตอบ	ประพาสชอบทุกสถาน
ทำดีทุกวันวาร	เพื่อมารดาปลาบปลื้มใจ

(วาพพร . 2529 : 14)

และความกตัญญูตเวที ปรากฏในตอน **ครู** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านที่อยู่ในฐานะลูกศิษย์ มีความกตัญญูตเวทีรู้จักตอบแทนบุญคุณของครูด้วยการประพฤติดี และสร้างสรรค์ทุกสิ่งที่ดีงาม ดังคำประพันธ์

ครู

.....	
ครูมีบุญคุณนัก	อย่างมิพักต้องกังขา
เขียนดีและดูว่า	ปรารถนาให้ได้ดี

ดังนี้พึงรำลึก	และตรองตรึกให้ถ้วนถี่
ถ้อยคำและวลี	ล้วนแต่มีความหมายครัน
ตอบแทนบุญคุณครู	ด้วยการรู้คุณอนันต์
ประพจน์และสร้างสรรค์	ทุกสิ่งอันแต่ความดี

(วาวแพร. 2529 : 30)

5.2 ความเสียสละ

ความเสียสละ ปรากฏในตอน **เพื่อน** ผู้แต่งกล่าวถึงเพื่อนและตัวผู้แต่งที่มีความเสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดเวลา ดังคำประพันธ์

เพื่อน

.....	
ฉันพลาดเพื่อนช่วยปลอบ	เพื่อนล้มหมอบฉันผลุนผลัน
พยุงเพื่อนโดยพลัน	ให้ยืมมันอย่างทง
เพื่อนกลับบ้านไม่ได้	ประสงค์ไปช่วยพาส่ง
เพื่อนแทย้อมอยู่คง	ดำรงในใจกายตน

(วาวแพร . 2529 : 25 – 26)

และความเสียสละ ปรากฏในตอน **แบ่งปัน** ผู้แต่งต้องการให้อ่านมีความเสียสละ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน ๆ พี่น้อง หากมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย ก็ควรแบ่งปันกับคนยากจน ซึ่งการแบ่งปันโดยมิได้หวังผลตอบแทนนั้น จะส่งผลเกิดการผูกมิตร และทำให้เรามีความสุขกว่าสิ่งอื่นใด แต่หากไม่มีทรัพย์สินเงินทองก็สามารถแบ่งปันด้วยกำลังกาย ซึ่งการทำเช่นนี้ก็จะได้น้ำใจจากผู้นั้นตอบแทนคืนมา ดังคำประพันธ์

แบ่งปัน

“แบ่งปัน”ซึ่งสิ่งของ
 ให้เพื่อนพ้องและน้องพี่
 มีมากก็ควรมี-
 ใจอารีเผื่อแผ่กัน
 เมื่อให้ใจปรีดา
 ช่วยเพิ่มค่าชีวิตพลัน
 เงินทองมีอนันต์
 ก็แบ่งปันแก่คนจน
 แบ่งปันมิหวังตอบ
 ทำแต่ชอบย่อมได้ผล
 ผู้กมิตรรติดกมล
 ก่อสุขล้ำกว่าสิ่งใด
 แม้นไร้ซึ่งสินทรัพย์
 แร่กายนับแบ่งปันได้
 ช่วยแรงแบ่งแก่ใคร
 ได้น้ำใจตอบแทนคืน
 แบ่งปันด้วยยินดี
 ย่อมจะมีผลแซมขึ้น
 โลกนี้จะยั่งยืน
 รื่นเริงสุขสวัสดิ์

(วาวแพร . 2529 : 33 – 34)

5.3 ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ ปรากฏในตอน แม่ ผู้แต่งกล่าวถึง แม่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
 ในการเลี้ยงดูลูกจนเติบโต โดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อย ดังคำประพันธ์

แม่

แม่คือคนสำคัญ	เลี้ยงดูฉันแต่เยาว์มา
เหน็ดเหนื่อยและเมื่อยล้า	มิป่นว่าแต่อย่างใด
ถนอมและอุ้มชู	คอยเฝ้าดูและให้เกว
ดีมนมจากทรวงใน	จนเติบโตใหญ่เป็นตัวตน
นี่คือแม่ของฉัน	เพียรพร่ำบ่นให้เป็นคน
ทุกขีไฉนมิให้ยล	สุขแม่ฉันเสาะหามา

(วราพร . 2529 : 13 – 14)

5.4 ความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัย ปรากฏในตอน **เขียน** ผู้แต่งให้ข้อคิดกับผู้อ่านที่เริ่มจะหัดเขียนว่าควรจรรู้หลักเกณฑ์การเขียนคัดลายมือ เช่น ในเรื่องของการเว้นวรรค แนวนบรรทัด การจัดสระ และวรรณยุกต์ ซึ่งการหัดคัดลายมือเป็นการแสดงถึงความมีระเบียบวินัยในตนเอง อีกทั้งการเขียนโดยเฉพาะลายมือ ยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นว่าเป็นเช่นไร ดังคำประพันธ์

เขียน

“เขียน” คัดคัดลายมือ
เพียรฝึกปรือถือนิยามยิ่ง
รู้หลักรู้วรรคทั้ง-
ช่องไฟอิงสิ่งสำคัญ

รู้แนวแถวบรรทัด
สระจัดตำแหน่งมัน
วรรณยุกต์ทุกที่อัน
หากผิดผันความเพี้ยนไป

ลายมือคือสิ่ง
บอกได้ดีถึงนิสัย
ดังหนึ่งกระจกใส
ส่องให้เห็นเป็นหน้าตา

(วารพพร . 2529 : 53 – 54)

5.5 ความมีเหตุผล

ความมีเหตุผล ปรากฏในตอน **ฟังคำ** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มิใช่เพียงยึดมั่นในความคิดของตนเท่านั้น ควรใช้สติคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล แล้วจึงตัดสินใจ เพราะถ้าไม่คิดให้รอบคอบอาจกระทำการผิดพลาดได้ ดังคำประพันธ์

ฟังคำ

“ฟังคำ”ผู้อื่นบ้าง
อย่าอิงอ้างตนเท่านั้น
คิดดีมีทั่วกัน
ไยยึดมั่นเพียงของตน

คิดผิดทำการพลาด
คนฉลาดย่อมพิศผล
ยอมรับไม่อับจน
ย่อมมีคนช่วยเหลือคลาย

.....

แต่ฟังคำต้องคิด
รู้ถูกผิดให้ทั่วถ้วน
ความใดที่ไม่ควร
อย่าด่วนเห็นเป็นสิ่งดี

(วารพพร . 2529 : 77 – 78)

6. เรื่องราชามูซุน

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องราชามูซุน มี 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้มีความรู้ ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล และความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 ความใฝ่รู้

ความใฝ่รู้ ปรากฏใน ตอน ราชามูซุน โดยเนื้อเรื่องกล่าวถึงก๊ะล่อฝงซึ่งเป็นกษัตริย์ปกครองรัฐน่านเจ้าได้ยกทัพไปตีเมืองเสฉวนหรือชาวฮั่น ทรงจับนายอำเภอชื่อเจงหุยได้ แต่ทรงไว้ชีวิตเพราะเห็นว่าน่านเจ้ากับชาวฮั่นควรที่จะผูกมิตรไมตรีมากกว่าเป็นศัตรู และทรงเห็นว่าเจงหุยมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด จึงแต่งตั้งให้เป็นพระอาจารย์สอนรัฐศาสตร์การปกครองให้กับมูซุนซึ่งเป็นหลานของพระองค์ แต่มูซุนมีนิสัยเกียจคร้าน ไม่ใฝ่รู้และศึกษาเล่าเรียน จนต่อมาทำให้มูซุนเป็นกษัตริย์ที่ปกครองไม่เป็น หลงเชื่อเสนาทูลจิดที่ยุให้ทำสงคราม ทำให้น่านเจ้ายำแยะ มูซุนหมดหนทางจึงกลับมาปรึกษาเจงหุย เจงหุยจึงให้ปลดเหล่าเสนาที่ทูลจิดออกให้หมด สงครามที่เกิดขึ้นเจงหุยก็แก้ไขสถานการณ์โดยผูกไมตรีกับจีน จากเหตุการณ์เหล่านี้เป็นอุทาหรณ์ทำให้มูซุนกลับตัวกลับใจโดยใฝ่รู้ และหมั่นศึกษาเล่าเรียนกับเจงหุย

จะเห็นได้ว่าตัวละคร คือ มูซุนมีพฤติกรรมที่เกียจคร้าน ไม่ใฝ่รู้และศึกษาเล่าเรียนจนเกือบมีผลทำให้รัฐน่านเจ้าต้องล่มสลาย แต่ในตอนหลังมูซุนกลับตัวกลับใจมาพยายามศึกษาเล่าเรียนกับ เจงหุยทำให้ไม่เสียรัฐน่านเจ้าไป ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ราชามูซุน

.....		
เจ้าหลานมากพระองค์มี	มูซุนองค์พี่	
เปิดร้านเรียนวิชา		
ชอบเที่ยวเตร่เฮฮา	ช่างเล่นเจรจา	
แต่ว่าจะต้องครองไฟท		
.....		
ประวัติศาสตร์ว่า	อยู่มาไม่ช้า	ประชายากเข็ญ
เพราะองค์กษัตริย์	ไม่ถนัดจัดเจน	ปกครองไม่เป็น
เอนเอียงหุบเขา		
.....		

มุขุณรัตน์	บริวารทรม	คิดคดทุกคน
ทรงเรียกอาจารย์	น่านเจ้าอัปจน	องค์กษัตริย์สืบสน
หลงต้นหลงปลาย		
.....		
เพราะได้กลับตัว	เลิกประพฤดิชั่ว	ไม่หลงมัวเมา
เชื่อคำอาจารย์	เอามารกล่อมเกล	มุขุณน่านเจ้า
จึงเข้าใจคน		
รู้เล่ห์เสนา	กลที่ปรึกษา	เกือบพาอัปจน
หวัดเสียน่านเจ้า	เหตุเขลาแต่ต้น	เสียผู้เสียคน
กลทำสงคราม		
บทเรียนก่อนเก่า	เตือนให้พวกเรา	เยาวชนคร้าม
อย่ามัวสนุก	จะมีทุกข์ตามมา	เมื่อเด็กหาความ
		รู้ไว้ใส่ตน

(สรวย โจนสโรช . 2529 : 5 – 14)

และความใฝ่รู้ ปรากฏในตอน **พระเจ้าจิ้งผิง** โดยเนื้อเรื่องกล่าวถึงพระเจ้าจิ้งผิง ซึ่งเป็นกษัตริย์ของจีน ทรงเสียพระทัยที่เมื่อทรงเยาว์วัยไม่ศึกษาเล่าเรียนจนกระทั่งอายุเข้า 70 พรรษา ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและทรงคิดว่าจะศึกษาในตอนนี้ก็ไม่ว่างแล้ว เสนาบดีจึงให้แง่คิดกับพระองค์ว่า หากทรงประสงค์จะศึกษาในตอนนี้ยังไม่สาย แต่จะต้องรีบศึกษาในทันที พระองค์ทรงปฏิบัติตามทันที และทรงยังเป็นห่วงเรื่องการศึกษาของประชาชน จึงเปิดโรงเรียนและสร้างตำรา เพื่อให้ประชาชนได้เตรียมศึกษาตั้งแต่ยังเล็ก และให้ผู้ยากจนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเรื่องนี้ผู้แต่งได้สอนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน และไม่ควรนำเรื่องอายุมาเป็นอุปสรรคในการศึกษาเล่าเรียน ควรรีบเร่งใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาตั้งแต่เด็ก เพราะการศึกษามีคุณอนันต์ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาประเทศชาติได้ ดังคำประพันธ์

พระเจ้าจิ้งผิง

แต่ปางหลังครั้งเงินเก่าเล่าแถลง
มีกษัตริย์นามแจ้จ้งผิง

.....

ตั้งแต่น้อยไม่เลิกจะศึกษา
ชวนขวายวิชาไว้อาศัย
อนิจจาเพลิดเพลินจนเกินวัย
จะถอยหลังกลับไปก็ไมทัน

.....

หากพระองค์ประสงค์ใครศึกษา
ต้องรีบหา รีบจัด ณ บัดนี้
เหมือนทรงริบจุดเทียนไขในทันที
จะทรงรีรอไยไม่ทันการ

(สกลวย โรจนสโรช . 2529 : 21 – 24)

6.2 ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ ปรากฏในตอน **พระเจ้าจิ้งผิง** พฤติกรรมของตัวละคร คือ พระเจ้าจิ้งผิง ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มาก ทรงมีความรับผิดชอบในทั้งด้านการศึกษา รับผิดชอบต่อครอบครัวในฐานะทรงเป็นหัวหน้าครอบครัว รับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะทรงเป็นกษัตริย์ปกครองบ้านเมือง เพื่อให้ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข อีกทั้งบ้านเมืองก็มีแต่ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพราะมีกษัตริย์ที่มีความรับผิดชอบเป็นอย่างดี ดังคำประพันธ์

พระเจ้าจิ้งผิง

.....

อันหน้าที่ทุกคนมีต่อชีวิต
ยามน้อยนิดเร่งศึกษาหาพื้นฐาน
เพื่อเติบโตใหญ่จะได้ทำงาน
ทำด้วยความเชี่ยวชาญฝักใฝ่มือ

รับผิดชอบครอบครัวเป็นหัวหน้า
 รับผิดชอบต่อประชาด้วยสัตย์ซื่อ
 รับผิดชอบต่อบ้านเมืองเรื่องชาติคือ
 ช่วยสร้างชาติให้งามด้วยความเจริญ

(สลวย โรจนสโรช . 2529 : 24 – 25)

6.3 ความมีเหตุผล

ความมีเหตุผล ปรากฏในตอน **เสือสองตัว** พฤติกรรมของตัวละคร คือ เพื่อนของ กวนฉวนฉี ที่สามารถใช้สติปัญญาอย่างมีเหตุผลในการฆ่าเสือ โดยบอกให้กวนฉวนฉีอย่าว่าความ ให้เฝ้าดูเสือทั้ง 2 ตัวต่อสู้กันจนอ่อนแรงแล้วจึงเข้าไปฆ่า ดังคำประพันธ์

เสือสองตัว

ฝ่ายกวนฉวนฉี	จึงคว่ำขวานรี	จะรีบเข้าฟัน
เพื่อนคว่ำแขนไว้	โปรดได้เชือกกัน	รอไว้ให้มัน
ห้าหันกันเอง		
.....		
เสือใหญ่ไล่กัด	เสือเล็กป้องกัด	ผิดถนัดเหลือสู้
กัดขาเสือใหญ่	ไว้มันพันตุ	เลือดหลังพรั่งพรู
สู้จนสิ้นใจ		
พอเสือเล็กตาย	เสือใหญ่แทบวาย	ร่างกายเลือดไหล
เรียวแรงสิ้นหมด	รันทนต์อะไร	เห็นทีจะไม่
อยู่ได้ข้ามวัน		
จึงกวนฉวนฉี	คว่ำขวานเร็วรี	ทั้งตีทั้งฟัน
เขาฆ่าเสือได้	ในพริบตาพลัน	กลับจากอรัญ
แบกเสือนั้นมา		
ชาวบ้านเปรมปรีดิ์	สรรเสริญฉวนฉี	ว่ามีปัญญา
ยังเยาว์อายุ	เสือดุหนักหนา	ฉวนฉียังกล้า
ฆ่ากันสองคน		

ถือเป็นตัวอย่าง	ศึกษาสู่ทาง	ข้างใดได้ผล
ไม่รู้ผลลุลาม	เห็นงามปลายต้น	จึงเข้าผจญ
รณวงศ์ต่อตี		

(สลวย โรจนสโรช . 2529 : 18 - 19)

6.4 ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏในตอน **พระเจ้าจิ้งผิง** พุทธกรรมตัวละครคือ เสนาบดีที่ให้แก่คิดกับพระเจ้าจิ้งผิงว่าควรฟื้นฟูวัฒนธรรมประจำชาติเพื่อเป็นมรดกตกทอดสู่รุ่นหลัง และทำให้ประชาชนตระหนัก รัก และเชิดชูวัฒนธรรมดังกล่าวประพันธ์

พระเจ้าจิ้งผิง

ขอได้โปรดปวงประชาข้าพระบาท	ให้ถ่ายทอดปวงศาสตร์แพรวไพศาล
สิ่งประดิษฐ์คิดค้นเป็นผลงาน	โปรดประทานเงินรางวัลแข่งขันทำ
อีกฟื้นฟูวัฒนธรรมประจำชาติ	อักษรศาสตร์วรรณคดีมีค่าล้ำ
มรดกตกทอดยอศิลปกรรม	โปรดน้อมนำชนตระหนักรักเชิดชู

(สลวย โรจนสโรช . 2529 : 28)

7. เรื่องหน้าต่างดอกไม้

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องหน้าต่างดอกไม้ มี 2 ด้าน ได้แก่ ความอดทน และความเสียสละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1 ความอดทน

ความอดทน ปรากฏในตอน **รู้กีนน้ำ** ผู้แต่งใช้รู้กีนน้ำเป็นสัญลักษณ์แทนความฝันของเด็ก ๆ โดยให้กำลังใจกับเด็ก ๆ ว่าการเดินทางจะไปถึงรู้กีนน้ำหรือความฝันนั้น ๆ ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ แต่หากมีความตั้งใจ มุ่งมั่น และอดทน ก็จะค้นพบและสำเร็จสักวัน ดังคำประพันธ์

รู้จักน้ำ

รู้จักน้ำรู้จักน้ำ

เรื่องระบำรู้พรายระบายสี

น้ำเงินเขียวม่วงครามดูงามดี

แดงรวีแสดเหลืองรายเรียงกัน

เล่าขานว่า ณ โคนรู้สุดคั่งไค้

มีหม้อโองไ้ทองเรืองรองผัน

หากตั้งใจก็คงจักพบสักวัน

จงมุ่งมั่นอดทนค้นหาเอ๋ย ฯ

(มาชา . 2529 : 33)

7.2 ความเสียสละ

ความเสียสละ ปรากฏในตอน **หม้อดิน** ผู้แต่งกล่าวถึง ฮ้านน้ำ หรือ หม้อดิน ที่ใช้ใส่น้ำดื่มซึ่งเป็นที่นิยมของคนภาคเหนือ โดยจะตั้งหม้อน้ำไว้หน้าบ้าน เพื่อให้ผู้ที่ผ่านไปมาได้ดื่มคลายร้อน แสดงให้เห็นว่าคนเหนือมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละ ดังคำประพันธ์

หม้อดิน

หม้อเอ๋ยหม้อดิน

ใส่น้ำไว้ดื่มกินตามถิ่นฐาน

มักจะตั้งหม้อน้ำไว้ไม่ไกลชาน

เรียกชื่อขานว่า “ฮ้านน้ำ” ชื่นฉ่ำนัก

ที่หน้าบ้านยังมี “หม้อน้ำ” ให้

เพื่อผู้คนผ่านไปมาได้ดับ

พอดื่มน้ำคลายร้อนยามผ่อนพัก

แจ้งประจักษ์สายน้ำใจไมตรีเอ๋ย ฯ

(มาชา . 2529 : 10)

8. เรื่องอุสาบารส

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องอุสาบารส มี 1 ด้าน คือ ความสามัคคี พฤติกรรมของตัวละครคือ พระโอรสบารส และพี่เลี้ยงมีความสามัคคีกันในการช่วยกันสร้างวัดบนยอดเขาภูพานให้เสร็จภายในคืนเดียว เพราะเป็นข้อตกลงระหว่างกษัตริย์เมืองพานกับพระโอรสบารส หากกษัตริย์เมืองพานแพ้จะต้องตาย และหากพระโอรสบารสชนะจะได้พระธิดาอุสาและเมืองพานด้วย ในที่สุดพระโอรสบารส และพี่เลี้ยงสามารถช่วยกันสร้างวัดบนยอดเขาภูพานจนเสร็จภายในคืนเดียว มีผลทำให้กษัตริย์เมืองพานต้องพ่ายแพ้จึงต้องตายในที่สุด ดังคำประพันธ์

อุสาบารส

.....		
ร่วมแรงแข่งขัน	ด้วยใจมุ่งมั่น	ไม่ยอมแพ้พ่าย
พี่เลี้ยงคนฉลาด	เปรี๊ยะปราวอุบาย	ให้ผูกโคมฉาย
บนปลายไม้ใหญ่		
.....		
บารสขุนไท	เร่งรีบสร้างไป	มิได้รอช้า
ช่วยกันพัลวัน	เสร็จทันเวลา	กรุงพานอัปรา
จึงต้องม้วยมรณ		

(ฤดีมน ปรีดีสนิท . 2529 : 13 –14)

9. เรื่องดอกไม้เอ๋ย

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องดอกไม้เอ๋ย มี 2 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญู กตเวที และความอดทน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

9.1 ความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญูกตเวที ปรากฏในตอน มะลิเอ๋ยมะลิ ผู้แตงนำดอกมะลิซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของวันแม่มาไหว้แม่เพื่อแทนความเคารพ ความรักที่ลูกมีต่อแม่ซึ่งเป็นการแสดงถึงความกตัญญูกตเวทีที่มีต่อแม่ ดังคำประพันธ์

มะลิเอ๋ยมะลิ

ชูช่อผลิ	กลีบขาว	พราวสดใส
กลิ่นหอมหวาน	อวลฟุ้ง	จรุงใจ
เป็นดอกไม้	งามตา	ค่าอนันต์
หอมอบดอก	มะลิ	นี้แต่แม่
ผู้มีความ	รักแท้	ให้แก่อนัน
มะลิแทน	ความเคารพ	อภิวันท์
ด้วยใจมั่น	รักแม่	แน่นแท้เอ๋ย

(ทำนุ อ้นประเสริฐ . 2530 : 3)

9.2 ความอดทน

ความอดทน ปรากฏในตอน **ดอกเอ๋ยดอกบัว** ผู้แต่งต้องการสื่อให้ผู้อ่านมีความมานะอดทน ในการสร้างฐานะของตนเองเพราะไม่ว่าอย่างไรก็ทำให้ร่ำรวยและมีความสุขได้ เปรียบเหมือนกับดอกบัวที่มีความอดทน ค่อย ๆ เติบโตจนพ้นน้ำ จนกลายเป็นของมีค่า ดังคำประพันธ์

ดอกเอ๋ยดอกบัว

คนเขายก	ขึ้นหัว	นบนอบไหว้
เกิดจากตม	ใต้น้ำ	ต่ำกว่าใคร
ครั้นเติบโตใหญ่	ใช้บูชา	มีค่าพลัน
ดูจคนดี	แม้ขัดสน	แสนจนยาก
ทนลำบาก	สร้างตัว	ไม่มัวหวั่น
ก็จะมั่ง	มีขึ้นได้	ในสักวัน
ความขยัน	พาให้	สุขใจเอ๋ย

(ทำนุ อ้นประเสริฐ . 2530 : 14)

10. เรื่องตะลือกตอกแตก

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **ตะลือกตอกแตก** มี 2 ด้าน ได้แก่ **ความมีระเบียบวินัย** และ **ความใฝ่รู้** ดังรายละเอียดต่อไปนี้

10.1 ความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัย ปรากฏในเรื่อง **ตะลือกตอกแตก** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านเห็นถึงความมีระเบียบวินัยในการรับประทานอาหาร ที่พ่อและแม่สอนให้ลูกอย่ากินข้าวหก และเมื่อรับประทานเสร็จแล้วให้ยกมือไหว้ เพื่อระลึกนึกถึงบุญคุณของพระแม่โพสพอยู่เสมอ ดังคำประพันธ์

ตะลือกตอกแตก

.....

สอนลูกอย่ากินข้าวหก

หัวอกแม่โพสพจะหมองหนัก

ร้องให้เป็นสายน่าน้ำคร่ำม่นัก

กินอิ่มแล้วให้รู้จักวันทา

(รักษิตา . 2531 : 23)

10.2 ความใฝ่รู้

ความใฝ่รู้ ปรากฏในเรื่อง **ตะลือกตอกแตก** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านมีความใฝ่รู้หมั่นศึกษาหาความรู้ใส่ตนเสมอ ใช้แรงบันดาลใจเป็นตัวกระตุ้น โดยผู้แต่งได้เปรียบเทียบว่าถ้าอยากเขียนรูปดาวเหมือนครู จะต้องตั้งใจเรียนหนังสือให้เก่ง ดังคำประพันธ์

ตะลือกตอกแตก

หวานเป็นลม...ขมเป็นยา
เขียนก.กา 5 หน้าครุว่าเก่ง
ได้รูปดาว 3 ดวง...นิตเดียวเอง
อยากเรียนให้เก่งจะได้หัดเขียนดาว

(รักษิตา . 2531 : 40)

11. เรื่องขวัญฟ้าทะเลฝัน

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **ขวัญฟ้าทะเลฝัน** คือ ความอดทน ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านมีความอดทน ไม่ว่าจะมีความอุปสรรคหรือมีความลำบากมากเพียงใด ต้องต่อสู้และฝ่าฟันอุปสรรคนั้นๆ ให้ไปสู่จุดหมายปลายทางที่หวังไว้ ดังคำประพันธ์

ขวัญฟ้าทะเลฝัน

มีดั่งราตรีคลี่คลาย
ชีพคล้อยล่องลอยหวาดไหว
คว้างแล้วเรือฝันหวนใจ
ทิศไหนทิศไหนไม่รู้
เรือหวังลอยล้าลำบาก
เรือเขยยิ่งยากยิ่งสู้
แม้มียากฝ่าตาตู
แต่สู่จุดหมายย่อมมี

(กานติ ณ ศรัทธา . 2532 : 13)

12. เรื่องขอเพียงความเข้าใจ

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **ขอเพียงความเข้าใจ** มี 2 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญูตเวที และความมีเหตุผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

12.1 ความกตัญญูตเวที

ความกตัญญูตเวที ปรากฏในตอน **ความแตกต่าง** พฤติกรรมตัวละคร คือ นักเรียนที่มีความกตัญญูตเวทีต่อครูโดยระลึกถึงบุญคุณของครู กราบขอขอบคุณครูที่สอนสั่งและคอยเป็นกำลังใจให้กับนักเรียนทุกคนอย่างไม่ย่อท้อ แม้นักเรียนจะมีความแตกต่างกันในด้านสติปัญญา แต่ครูก็สอนนักเรียนด้วยความเข้าใจโดยการมองถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังคำประพันธ์

ความแตกต่าง

กราบขอบคุณ คุณครูผู้สอนสั่ง
เป็นพลังให้ทุกคนไม่ย่อ
สติปัญญาพวกเราต่างเฝ้ากอ
ก็เพียงขอความเข้าใจ ครูได้มอง

(วินัย รอดจ่าย . 2531 : 49)

12.2 ความมีเหตุผล

ความมีเหตุผล ปรากฏในตอน **หยุดเถอะ** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านที่ชอบสูบบุหรี่เลิกสูบ โดยใช้สถิติตรงต่ออย่างมีเหตุผลว่าบุหรี่นั้นมีแต่โทษ ทำให้ร่างกายทรุดโทรมและเป็นสาเหตุให้เกิดโรคร้ายต่าง ๆ ตามมา การสูบบุหรี่ไม่ใช่สิ่งโก้ แต่เป็นสิ่งที่คนในสังคมรังเกียจ ดังคำประพันธ์

หยุดเถอะ

เลิกเสียที่หูหรีที่เธอชอบ
 นี่คงตอบเลิกลำบากยากไข่ม
 แล้วจะสูบประทัดประชันมันทำไม
 ผลที่สุดเธอได้อะไรกัน
 เงินก็เสียสิ้นไปไร้เหตุผล
 ค่าของคนถูกเล่าถูกกล่าวขวัญ
 จะให้เขาตราหน้าว่าอมควัน
 พร้อมแววหัยันถากถางจากหางตา
 ความเป็นชายใช้ว่าจะกล้าเก่ง
 เป็นนักเลงอมควันนั้นหมดค่า
 มากด้วยพิษด้วยภัยร้ายนานา
 เธอควรกล้าเผชิญรับกับความจริง
 เลิกเสียที่หูหรีที่เธอชอบ
 และเลิกตอบเสียที่หูหรีสิ่ง
 คิดว่าไ้กว่าใครก็ไม่จริง
 นั่นคือสิ่งลวงตาอย่าสูบเลย

(วินัย รอดจ่าย . 2531 : 16)

13. เรื่องปราชัยรัก

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏใน เรื่อง **ปราชัยรัก** มี 2 ด้าน ได้แก่ ความอดุสหาะ และความกตัญญูกตเวที ดังรายละเอียดต่อไปนี้

13.1 ความอดุสหาะ

ความอดุสหาะ ปรากฏในตอน **ลูก** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่าน มีความกล้า ความอดุสหาะ มานะพยายามที่จะฟันฝ่าให้ถึงฝันนั้น ดังคำประพันธ์

ลูก

ลูกเอ๋ย

อย่ากลัวเลยจงกล้าฝ่าถึงฝัน

อุตสาห์มานะเก็บตะวัน

เก็บดวงจันทร์แขวนกลีบดาว

น้ำค้างลอยพร่างฟ้า

เก็บมาสรรค์เสกเป็นเมฆขาว

น้ำค้างยอดหญ้าพราว

งามราวน้ำเพชรเกล็ดพลอย

เขาสูงยอดเสียดฟ้า

เพรียกทักทายทำอย่าถอย

หยาดฝนหล่นปรายปรอย

ลูกน้อยจงกล้าเจ้าอย่ากลัว

(ฌอนรต . 2532 : 63)

13.2 ความกตัญญูทเวที

ความกตัญญูทเวที ปรากฏในตอน **สมคำคำ่ว่า “คน”** จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งมีความกตัญญูทเวทีต่อแม่ โดยคิดบทพจนถึงบุญคุณของแม่ที่ให้ความรักความอบอุ่น และสอนให้ลูกให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีมีคุณค่า ดังคำประพันธ์

สมคำคำ่ว่า “คน”

ตามองสบแม่สุขแผ่ซ่าน

ประสานรักสู่ความความรู้สึก

ลูกพร้อมน้อมนำจิตสำนึก

ตรึงใจใคร่ครวญ**บทพจนคุณ**

ตั้งธารหลากพันรินล้นท่วม

รวมที่ทำนบความอบอุ่น

ตักนุ่นกว่าหมอนอ่อนละมุน
 ปุยนุ่นมากมายปลายนิ้วมือ
 รอยยิ้มแม่เหมือนเดือนส่องหล้า
 แม่มาจากสวรรค์กระนั้นหรือ
 คุณธรรมล้ำลึกแม่ฝึกปรือ
 ให้ลูกคือผู้สมคำคำ่ว่า “คน”

(ชนรต . 2532 : 29)

14. เรื่องปีกสองแห่งความรัก

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **ปีกสองแห่งความรัก** มี 2 ด้าน ได้แก่ ความ
 ประหยัด และความเสียสละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

14.1 ความประหยัด

ความประหยัด ปรากฏในตอน **ปีกบางบนทางฟ้า** พฤติกรรมของตัวละคร คือ แม่นกที่
 กำลังสอนลูกนกให้รู้จักความพอเพียง ให้กินเพื่ออยู่ไม่ใช่อยู่เพื่อกิน และทำรังแต่พออยู่ก็สามารถใช้
 ชีวิตได้อย่างมีความสุขได้ ซึ่งความพอเพียงก็เป็นส่วนหนึ่งความประหยัด ดังคำประพันธ์

ปีกบางบนทางฟ้า

.....
 เมื่อน้อยกินน้อยค่อยยังคิด
 กินเพื่ออยู่เป็นชีวิตทุกทิศที่
 ไม่ใช่อยู่เพื่อกินกันมากมี
 อย่างอ้วนพีไม่สนใจใครทั้งนั้น
 อย่างหวังไกลเกินชีวิตจะผิดหวัง
 รู้ทำรังแต่พอตัวอย่ามัวฝัน
 เป็นนกน้อยทำรังน้อยค่อยอยู่กัน
 อย่างสุขสันต์ทุกครั้งในรังน้อย

(กานติ ณ ศรีธธา . 2532 : 46)

14.2 ความเสียสละ

ความเสียสละ ปรากฏในตอน **ก่อนสู่เส้นทาง** พฤติกรรมของตัวละครคือ แม่เหล็กขั้วที่สอนให้ลูกนกรมีความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว หากใครทุกข์ร้อนให้ช่วยเหลือ ไม่รังแกสัตว์ที่เล็กกว่า ควรรู้จักเอื้อเฟื้อและแบ่งปันกัน เพราะสัตว์ทุกชนิดย่อมเกิดมาร่วมโลกเดียวกันต่างก็อยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันดังนั้นควรจะรักกันได้ ดังคำประพันธ์

ก่อนสู่เส้นทาง

.....

แต่อย่าเห็นแก่ตัวมัวหลง

ใครล้มลงใครทุกข์ร้อนช่วยผ่อนแก้

กับสัตว์ตัวเล็กกว่าอย่ารังแก

ควรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน

เพราะทุกสัตว์เกิดรวมมาร่วมโลก

อยู่ร่วมโคกร่วมทุกข์ร่วมสุขสันต์

รักกันได้ดีกว่าอย่าเกลียดกัน

อย่าหยาบหยันพันธุ์ชาติของสัตว์ใด

(กานติ ฦ ศรัทธา . 2532 : 61)

15. เรื่องกำไรจากรอยเท้า

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **กำไรจากรอยเท้า** มี 2 ด้าน ได้แก่ ความอดทน และความกตัญญูกตเวที ดังรายละเอียดต่อไปนี้

15.1 ความอดทน

ความอดทน ปรากฏในเรื่อง **กำไรจากรอยเท้า** ผู้แต่งต้องการให้กำลังใจกับผู้อ่านว่า หากเจอเหตุการณ์ที่เลวร้ายที่ผ่านเข้ามาในชีวิต แม้จะต้องฝ่าฟันอุปสรรคมาด้วยเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส ก็ต้องมีความอดทนอดกลั้น และนำเหตุการณ์ที่เลวร้ายเหล่านั้นมาเป็นประสบการณ์ชีวิต ดังคำประพันธ์

กำไรจากรอยเท้า

.....

ภูมิลี่ที่ร่วงเท้า
รอยเก่าเก่าที่ลูกล้ม
บาดแผลที่ระบม
ใจที่ขมที่ขึ้นนั้น

คือภาพที่ชวนพิศ
คือชีวิตที่ผูกพัน
ดวงใจอัศจรรย์
ที่อดกลั้นและอดทน

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ . 2534 : 16)

15.2 ความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญูกตเวที ปรากฏในเรื่อง **กำไรจากรอยเท้า** ผู้แต่งต้องการให้อ่านมีความกตัญญูกตเวที ระลึกถึงบุญคุณของพ่อและแม่ผู้ให้กำเนิด ที่สอนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ประพฤติปฏิบัติเป็นคนดีตามแนวทางของพ่อและแม่ หากไม่มีพ่อและแม่ชี้แนวทางที่ถูกต้องที่ควร ก็อาจทำให้ไม่ไปถึงจุดหมายที่หวังไว้ ดังคำประพันธ์

กำไรจากรอยเท้า

แทบเท้าแม่และพ่อ
ผู้เกื้อก่ชีวิตก้าว
โลกกว้างและทางยาว
เพื่อลูกสาวและลูกชาย

ไร้ทำนุบำรุงมนุษย์
 ไหนจะหลุดไปสู่ดสาย
 กราบเท้าที่เพราพราย
 มิ่งความหมายนักเดินทาง

(ศิวภานท์ ปทุมสูติ . 2534 : 7)

16. เรื่องร้อยกระบวณสำนวนไทย

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง ร้อยกระบวณสำนวนไทย มี 3 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล และความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

16.1 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต ปรากฏในเรื่อง ร้อยกระบวณสำนวนไทย ผู้แต่งใช้สำนวนไทยที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ 2 สำนวน คือ ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน และเสียชีพออย่าเสียสัตย์ ซึ่งสำนวนแรกคือ ซื่อกินไม่หมดคด กินไม่นาน ได้ให้ข้อคิดกับผู้อ่านว่าควรมีความซื่อสัตย์ เพราะความซื่อสัตย์จะทำให้เรามีกินมีใช้ไปตลอดชีวิต แต่ถ้าคดโกงใครก็จะอยู่ได้ไม่นาน ดังนั้นควรซื่อสัตย์และไม่คดโกงใครเพื่อความสุขสบายในชีวิต ดังคำประพันธ์

ร้อยกระบวณสำนวนไทย

ซื่อกินไม่หมด	คดกินไม่นาน
อย่ากอยู่สำราญ	อย่าเที่ยวโกงใคร

(พิระพล ณะพานิช . 2534 : 9)

และสำนวนที่สอง คือ เสียชีพออย่าเสียสัตย์ ได้ให้ข้อคิดกับผู้อ่านว่า ถึงแม้ตัวจะตายก็ไม่ควรเสียความสัตย์หรือเสียคำพูด และการที่จะเป็นคนจริงจะต้องพูดจริงและทำจริงด้วย ดังคำประพันธ์

ร้อยกระบวนสำนวนไทย

เสียชีพอย่าเสียสัตย์

ไม่ตระบัดไม่คืนคำ

พูดจริงทำจริงทำ

ทุกสิ่งยำคำคนจริง

(พิระพล ธนะพานิช . 2534 : 9)

16.2 ความมีเหตุผล

ความซื่อสัตย์สุจริต ปรากฏในเรื่อง ร้อยกระบวนสำนวนไทย ผู้แต่งใช้สำนวนไทย เข้าเถื่อนอย่าลืมพรั้า ได้ให้ข้อคิดกับผู้อ่านให้ใช้สติปัญญาหาเหตุผลอย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดความประมาทที่จะทำอันตรายต่อตนเองได้ ดังคำประพันธ์

ร้อยกระบวนสำนวนไทย

เข้าเถื่อนอย่าลืมพรั้า

ทุกแนวป่ามีภัยรอ

ประมาทอาจทุกท้อ

ทุกการณ์ก่อต้องใคร่ครวญ

(พิระพล ธนะพานิช .2534 : 33)

16.3 ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏในเรื่อง ร้อยกระบวนสำนวนไทย จากสำนวน ชายข่าวเปลือก หญิงข่าวสาร ผู้แต่งต้องการสื่อว่า เป็นผู้หญิงเสียเปรียบกว่าเป็นผู้ชาย ดังที่โบราณกล่าวว่า ผู้ชายเปรียบเหมือนกับข่าวเปลือกที่มีประโยชน์สามารถขึ้นได้ทุกที่ ส่วนผู้หญิงก็เหมือนกับข่าวสารที่มีแต่จะหมดไป ดังนั้นเกิดเป็นหญิง ควรปฏิบัติตัวให้อยู่ในขอบเขตของขนบธรรมเนียมประเพณีที่ด้งาม หากปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม ก็จะทำให้สังคมกล่าวโทษได้ ดังคำประพันธ์

ร้อยกระบวนสำนวนไทย

ชายข้าวเปลือก หญิงข้าวสาร โบราณว่า
 อุปมาข้าวเปลือกไม่เลือกที่
 อยู่ที่ไหนนอกที่นั่นได้ทันที
 ข้าวสารซีมีแต่หมดหมดเปลืองไป
 เปรียบข้าวสารคือสตรีมีขอบเขต
 สังคมคอยสังเกตตีตราให้
 นันกากินี่วันทอง หญิงสองใจ
 รุมกันไล่ ขุดด้วยปาก ถากด้วยตา

(พี่ระพล ณะพานิช . 2534 : 65)

17. เรื่องหัวใจเดินทาง

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **หัวใจเดินทาง** มี 2 ด้าน ได้แก่ ความเมตตา
 กรุณา และความอดทน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

17.1 ความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา ปรากฏในตอน **สิ่งที่หัวใจหลงลืม** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านมี
 ความเมตตากรุณา ความเอื้ออาทร ความมีน้ำใจไม่ตรีจิต และความซื่อสัตย์ เพราะเป็นสิ่งที่กำลัง
 จะถูกหลงลืมไปในปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรนำสิ่งดีงามเหล่านี้ มาเติมเสริมจิตใจของเรา ดังคำ
 ประพันธ์

สิ่งที่หัวใจหลงลืม

.....

อาจจะลืมน้ำใจไม่ตรีจิต

ความเป็นมิตรเอื้ออาทรมาล้าค่า

ความสัตย์ซื่อเมตตากรุณา

จงเก็บมาเสริมหัวใจให้อิ่มเต็ม

(ส. เทพธำเพย . 2534 : 29)

17.2 ความอดทน

ความอดทน ปรากฏในตอน **บินเถาะ...ลูกนก** จากพฤติกรรมของตัวละคร คือ แม่นกที่กำลังสอนลูกนกให้รู้จักบิน โดยสอนให้ลูกนกรู้จักสู้ อดทน บากบั่นและดิ้นรน ในการบิน ไปเผชิญกับโลกกว้าง เพราะถ้าลูกนกมีความอดทนแล้วก็จะบรรลุผลในสักวันหนึ่ง ดังคำประพันธ์

บินเถาะ...ลูกนก

.....

เมื่อลูกนกเติบโตใหญ่

แม่สอนให้ลูกไผ่ผิน

แรกยังไม่เคยชิน

อาจหลงถิ่นทางววน

กางปีกเกิดลูกรัก

ต้องรู้จักสู้อดทน

บากบั่นและดิ้นรน

...บรรลุผลในสักวัน

(ส. เทพจำเอย . 2535 : 37)

18. เรื่องนิราศสวน

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **นิราศสวน** มี 4 ด้าน ได้แก่ ความเมตตา กรุณา ความกตัญญู กตเวทิตะ ความซื่อสัตย์สุจริต และความสามัคคี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

18.1 ความเมตตา กรุณา

ความเมตตา กรุณา ปรากฏในเรื่อง **นิราศสวน** ผู้ประพันธ์กล่าวถึงความมีพระเมตตาปราณีของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงเกื้อหนุน อุปถัมภ์ค้ำจุนชาวสวนลองกอง อย่างสม่ำเสมอทุกปี ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

ลองกองดีมีชื่อคือที่สวน
 กำนันอ้วนบ้านปรางสร้างศักดิ์ศรี
 สมเด็จพระเทพฯ สูดากุมารี
 เสด็จยังสวนนี้ทุกปีมา

ทรงปลูกลองกองไว้ให้ระลึก
 ทุกครั้งนึกขึ้นขวัญใจहररा
 เกือบสกปรกเกิดด้วยเมตตา
 ปวงประชาชาวสวนควรคิคุณ

พระเมตตาปรานีเป็นที่ตั้ง
 ก่อความหวังโอบเอื้อทรงเกื้อหนุน
 เหมือนชูชบอุปถัมภ์คอยค้ำจุน
 เย็นด้วยบุญบารมีที่บำเพ็ญ

(วันเนาวัน ฐุเด็น . 2536 : 25)

18.2 ความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญูกตเวที ปรากฏในเรื่อง **นิราศสวน** ผู้แต่งกล่าวสรรเสริญพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณต่อชาวใต้ที่ทำให้มีอาชีพหลักในการทำสวนยาง เพราะท่านเป็นผู้คิดเผยแพร่พันธุ์ต้นยาง ที่สำคัญทำให้ชาวใต้มีเงินเพิ่มพูนทุน และมีเงินตราไหลเวียนเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก การที่ผู้แต่งกล่าวสรรเสริญ และไม่ลืมบุญคุณพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ ให้เห็นถึงความกตัญญูกตเวที ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

ท่านพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ
คือคนคิดเผยแพร่แต่หนหลัง
ยางต้นแรกแตกพันธุ์ที่กันตัง
คิดทุกครั้งสรรเสริญเจริญคุณ

อาชีพหลักปักถิ่นดินแดนใต้
เพราะท่านได้โอบเอื้อก่อเกื้อหนุน
มีเงินตรามาเติมพูนเพิ่มพูน
ไม่ลืมบุญคุณท่านคิดกาลไกล

(วันเนาว์ ยูเด็น . 2536 : 3)

18.3 ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต ปรากฏในเรื่อง **นิราศสวน** ผู้แต่งเปรียบเทียบกับ ต้นไม้ที่ดีย่อม
วัดจากผลหรือลูกของมันที่ให้ผลออกมากดี ส่วนคนที่ดีก็เช่นกันก็สามารถวัดได้จากลูก หากเป็น
คนดีมีศีลสัตย์ถึงจะจัดว่าเป็นคนที่งามด้วยความดี ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

อันไม้ต้นผลดีมากมีชื่อ
ส่วนคนถือความดีมี**ศีลสัตย์**
ไม้ที่ปลูกลูกเด่นเป็นเครื่องวัด
ลูกคนจัดว่างามด้วยความดี

(วันเนาว์ ยูเด็น . 2536 : 47)

18.4 ความสามัคคี

ความสามัคคี ปรากฏในเรื่อง **นิราศสวน** ผู้แต่งกล่าวถึงพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงมีน้ำพระทัยดูแลทุกข์สุขของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ทุก ๆ ภาค ทำให้แผ่นดินไทยร่มเย็นเป็นสุข คนไทยทั้งแผ่นดินต่างรวมใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมช่วยเหลือกันและกัน เมื่อคนในภาคอีสานเกิดทุกข์ยาก พี่น้องชาวไทยในภาคอื่น ๆ ก็สามัคคีร่วมมือรวมใจกันช่วยเหลือ จนเกิดโครงการอีสานเขียวขึ้น ทำให้ความทุกข์ยากบรรเทาดังคำประพันธ์

นิราศสวน

น้ำพระทัยในพระองค์หลั่งลงให้
แผ่นดินไทยร่มเย็นทุกเส้นหญ้า
จากใต้สุดจรดอีสานไม่นานช้า
จากเหนือกลางต่างมารวมใจกัน
.....
หยาดน้ำใจไหลรินไม่สิ้นสุด
ช่วยกันจุดโครงการอีสานเขียว
ใจหลากหลายหมายมั่นผูกพันเกลียว
ร่วมยาเขียวผืนดินรวมถิ่นไทย

(วันเนา ฐะเด็น . 2536 : 41)

19. เรื่องร้อยคำหวัง...สู่หวังฟ้า

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **ร้อยคำหวัง...สู่หวังฟ้า** มี 2 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ และความสามัคคี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

19.1 ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ ปรากฏในเรื่อง **ร้อยคำหวัง...สู่หวังฟ้า** พฤติกรรมของตัวละครคือ พ่อและแม่กับลูกที่ห่วงหาอาทร ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ในการหาอาหารมาเลี้ยงลูก โดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อยและความยากลำบาก ดังคำประพันธ์

ร้อยคำหวัง...สู่ห้วงฟ้า

พ่อแม่ดันดันไปจนไกลมาก
 เหี่ยวหายากสิ้นดีกว่าปีไหน
 พรอทเล็กท้องเทายังเยาว์วัย
 นอนรอคอยร้องให้อยู่ในรัง

(จำลอง ศรีสัจจัง . 2539 : 91)

19.2 ความสามัคคี

ความสามัคคี ปรากฏในเรื่อง ร้อยคำหวัง...สู่ห้วงฟ้า ผู้แต่งชี้ให้ผู้อ่านเห็นความสามัคคีของนกขมิ้น และนกปลีกกล้วยท้องเทาที่ช่วยกันสร้างรังกันทั้งวัน ดังคำประพันธ์

ร้อยคำหวัง...สู่ห้วงฟ้า

ขมิ้นดงดาษดินเย็นใบย่อย
 มีไม้ไผ่ปิดดอกออกกร่วงเกลื่อน
 นกปลีกกล้วยท้องเทาเอาเป็นเรือน
 ชวนเพื่อนเพื่อนสร้างรังกันทั้งวัน

(จำลอง ศรีสัจจัง . 2539 : 82)

20. เรื่องเรือใบไม้

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องเรือใบไม้ คือ ความเมตตากรุณา ซึ่งปรากฏในตอน ใจเมือง ผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นว่า เมืองจะงามได้นั้นจิตใจของคนในเมืองก็ต้องงาม และเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตากรุณา แม้จะมีสักน้อยนิดก็สามารถเอาชนะ และลบล้างสิ่งเลวร้ายในจิตใจคนเมืองได้ ดังคำประพันธ์

ใจเมือง

ใจงามเมืองงามด้วย	ความรัก
เมตตา กรุณา	หนึ่งน้อย
รอยยิ้มลบอุปสรรค	เมืองหม่น
น้ำใจล้างถ่อยถ้อย	ทมิฬใจ

(วันรวี รุ่งแสง . 2540 : 39)

21. เรื่องเอื้อมรุ่งมาทอฝัน

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องเอื้อมรุ่งมาทอฝัน มี 2 ด้าน ได้แก่ ใฝ่รู้ และความกตัญญูต่อบุคคลที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

21.1 ใฝ่รู้

ใฝ่รู้ ปรากฏในตอน เรียน ผู้แต่งให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านว่า ไม่ว่าเราจะประกอบอาชีพอะไร เราจะต้องมีความใฝ่รู้ หมั่นศึกษาอาชีพนั้น ๆ ให้เชี่ยวชาญ และเมื่อเราเป็นเด็กกำลังอยู่ใน วัยเรียน ก็มีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนก็จะเล่าเรียนไปจนสำเร็จ เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้นั้นมาพัฒนาตนเองและบ้านเมือง ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

เรียน

ปราศณใดไม่เรียนแล้วหยิ่งรู้	อยากเป็นครูโดยไม่เรียนหาไม่
ต้องเรียนรู้ชีวิตความเป็นไป	เรียนรู้อยู่ในโลกกว้างกาลเวลา
ถ้าเป็นชาวประมงตัวน้อยนิด	ต้องรู้ทิศรู้ถิ่นรู้ดินฟ้า
หากเป็นชาวไร่ไถทำนา	ก็ต้องหมั่นศึกษาหลักการ
คนจน กรรมกร ขอทาน	ต้องรู้การหาเข้าไว้กินค่า
หรือถ้าเธอได้เป็นผู้นำ	ต้องเรียนรู้ยุติธรรมเป็นอย่างไร
มีหน้าที่เล่าเรียนจงเรียนเถิด	ผลที่เกิดขึ้นย่อมจะยิ่งใหญ่
เป็นแนวทางพ้นฝ่าก้าวหน้าไกล	จงเร่งเรียนเอาไว้ให้เชี่ยวชาญ

รักเรียนเพียรรักรู้จักไผ่

นำความรู้สู่ไขว่คว้ามาเนิ่นนาน

ย่อมคว้าใบปริญญากลับมาบ้าน

พัฒนาถิ่นฐานบ้านเมืองเรา

(จุฬาฯ ละคร . 2540 : 19 – 22)

21.2 ความกตัญญูทเวที

ความกตัญญูทเวที ปรากฏในตอน **แห่งการกำเนิด** ผู้แต่งมุ่งสอนให้ผู้อ่านเป็นลูกที่ดี มีความกตัญญูทเวที รู้คุณค่าของน้ำนมแม่ และควรทดแทนบุญพระคุณของแม่ ที่ได้คอยทะนุถนอม เลี้ยงดูลูกมาจนเติบใหญ่ ดังคำประพันธ์

แห่งการกำเนิด

น้ำนมแม่แผ้วเผื่อเชื้อลูกรัก

แม่พุ่มพักรักมากด้วยมุ่งมั่น

เลือดของแม่ทุกหยดล้วนสำคัญ

ลูกนั้นควรจะแทนพระคุณ

(จุฬาฯ ละคร . 2540 : 10)

22. เรื่องพ่อรักมุ้ง

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องพ่อรักมุ้ง มี 2 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญูทเวที และความเมตตาการุณา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

22.1 ความกตัญญูทเวที

ความกตัญญูทเวที ปรากฏในเรื่อง **พ่อรักมุ้ง** ผู้แต่งกล่าวถึงความกตัญญูของสุนัขชื่อฟีฟู ที่ตอบแทนคุณเจ้าของโดยไม่กั๊กเจ้าของเพราะความรัก และรู้จักบุญคุณที่เจ้าของมีความเมตตาให้อาหารทุกมื้อ ดังคำประพันธ์

พ่อรักมูทุ

.....

แท้พี่ผู้รักแทนรักตอบ

มือที่มอบเมตตาให้อาหาร

ใช้ฟาดฟันกัดกันเป็นสันดาน

ใช้ระรานร้ายรุกไปทุกคราว

(มะเนาะ ยูเด็น .2541 : 8)

22.2 ความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา ปรากฏในเรื่อง **พ่อรักมูทุ** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านเกิดความเมตตากรุณาต่อสัตว์ เมื่อนำสัตว์มาเลี้ยงแล้วไม่ควรทิ้งขว้าง ควรดูแลและให้ความรักและความเมตตาต่อสัตว์ จะทำให้คนและสัตว์มีความสุข ดังคำประพันธ์

พ่อรักมูทุ

.....

สงสารไหมใจหามาหาหนุ่

แม้ตัวอยู่รู้ไหมใจสลาย

เลี้ยงไม่จริงทิ้งขว้างอย่างเดียวดาย

เหลือโหดร้ายราวกับให้รับกรรม

อันเมตตาปรากฏเหมือนรสทิพย์

ให้ใจชื่นซึมได้อิ่มหนา

ให้รักแท้แก่หมาตาดำดำ

จะดื่มด่ำรสพิเศษของเมตตา

(มะเนาะ ยูเด็น .2541 : 28)

23. เรื่องนาฏลีลาดอกไม้

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องนาฏลีลาดอกไม้ คือ ความอดทน ซึ่งปรากฏในตอน **อักษรแรก** จากพฤติกรรมของตัวละครคือ พ่อที่มีความอดทนในการสอนลูกเขียนหนังสือ โดยสอนให้ลูกมีความอดทนในการเขียนหนังสือ เหมือนกับพ่อที่มีความอดทนในการสอนลูกเช่นกัน ดังคำประพันธ์

อักษรแรก

กว่าจะเป็นอักษรแรกที่ลูกเขียน
พ่อพากเพียรทุกวันไม่หวั่นไหว
“อดทนเถิดนะเจ้า...เมื่อเยาว์วัย
เติบโตญ...จักได้ดีมีวิชา

(วันวิ รุ่งแสง . 2543 : 110)

24. เรื่องนิทานสงกรานต์

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องนิทานสงกรานต์ มี 2 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และความกตัญญูต่อบิดา มารดา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

24.1 ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏในเรื่อง **นิทานสงกรานต์** ผู้แต่งกล่าวถึงประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยที่ปฏิบัติกันมาช้านาน มีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ และรดน้ำดำหัวผู้แก่ผู้เฒ่าที่เรานับถือและท่านก็จะอวยพรให้กับเรา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามประเพณีอันดีงามดังคำประพันธ์

นิทานสงกรานต์

เมืองไทยเป็นเมืองพุทธพิสุทธิ์ล้ำ
 อารงศัลดธรรมอามรธรรมมานานหลาย
 ชาวประชาผาสุกสนุกสบาย
 ต่างชวนชววยทำบุญตักบาตรกัน

สงรน้ำพระประเพณีมีแบบอย่าง
 ยึดแนวทางที่แท้อย่าแปรผัน
 ท่านผู้ใหญ่เคยเคารพนบนิรันดร์
 น้ำหอมนั้นใสจรจรงตรงฝ่ามือ

ท่านจะอวยพรให้น้อมใส่เกล้า
 ไหว้คนแก่คนเฒ่าเรานับถือ
 สัตว์ต่างต่างนกลาตองหาซื้อ
 ปลอยเป็นสือสวณบุญเจือจนเรา

(รัญญา วิเศษแพทยา . 2543 : 39)

24.2 ความกตัญญูทเวที

ความกตัญญูทเวที ปรากฏในเรื่อง **นิทานสงกรานต์** ซึ่งกล่าวถึง นางสงกรานต์ทั้ง 7 นาง ที่แสดงความกตัญญูต่อบิดา โดยผลัดเปลี่ยนกันถือพานรองศีระะบิดา อันเป็นหน้าที่ซึ่งหนักและต้องมีความอดทน แต่ก็เต็มใจทำด้วยความรักและกตัญญูต่อบิดา ดังคำประพันธ์

นิทานสงกรานต์

กลุ่มเทวีสงกรานต์รับงานหนัก

เพราะความรักบิดาน่าสรรเสริญ

อุตส่าห์ผลัดถือพานนานเหลือเกิน

เปลี่ยนกันเชิญพานเศียรเวียนนิรันดร์

(รัชญา วิเศษแพทยา . 2543 : 21)

25. เรื่องฝากเธอไว้ในอ้อมกอดผืนฟ้าและแผ่นดิน

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดของผืนฟ้าและแผ่นดิน มี 2 ด้าน ได้แก่ ความเมตตากรุณา และความมีเหตุผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

25.1 ความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา ปรากฏในตอน ขอเธอจงหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีทั้งปวง ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านหลีกเลี่ยงจากสิ่งไม่ดีทั้งปวง และควรมีแต่สิ่งดีงามอยู่ในจิตใจ ซึ่งก็คือความมีเมตตา การแบ่งปัน และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังคำประพันธ์

ขอเธอจงหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีทั้งปวง

ดีงามเป็นอย่างไรเราก็รู้

เพราะมีอยู่ในใจไม่ต้องถาม

คือแบ่งปันเอื้อเฟื้อเป็นเพื่อนาม

รักเมตตาคือความงดงามจริง

(จุฬาลงกรณ์ . 2537 : 102)

25.2 ความมีเหตุผล

ความมีเหตุผล ปรากฏในตอน เมื่อลมหนาวพัดมาพาใจให้คิดถึง (ลูก) ผู้แต่งให้ข้อคิดกับผู้อ่านในเรื่องของการฝันหรือการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ไปสู่จุดหมายนั้น ต้องคิดไตร่ตรองถึงเหตุและผล ถูกและผิดก่อนที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ดังคำประพันธ์

เมื่อลมนาวพัฒมาพาใจให้คิดถึง (ลูก)

.....

ฝันจึงฝันให้ไกลไร้ขอบเขต

ด้วยเหตุและผลคั่นถูกผิด

มีสว่างสดใสในมิดมิด

ท่ามกลางความคิดอันขุ่นงาม

(จุฬา ละคร . 2543 : 54)

26. เรื่องวัยฝัน

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **วัยฝัน** มี 2 ด้าน ได้แก่ ความเมตตา กรุณา และ ความใฝ่รู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

26.1 ความเมตตา กรุณา

ความเมตตา กรุณา ปรากฏในตอน **คำครู** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่าน ระลึกรู้ถึงคำสั่งสอนของครูที่ให้ละละทำความชั่ว กระทำแต่ความดีมีเมตตาปรานีเป็นหลักนำชีวิต เพราะจะทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่สับสนวุ่นวายได้อย่างมีความสุข ดังคำประพันธ์

คำครู

ลบสังคมขมขื่นเย็นความสุข

ทิ้งที่ทุกข์วุ่นวายระส่ำระสาย

มีเมตตาปรานีเป็นที่นำ

โลกมืดดำเลือนลางจะจางลง

(วันเนาว์ ยูเด็น . 2543 : 41)

26.2 ความใฝ่รู้

ความใฝ่รู้ ปรากฏในตอน **ความประสงค์ของแม่** ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งแม่ทุกคนหวังที่จะให้ลูกเติบโตมาเป็นคนดี ดังนั้นลูกจึงต้องใฝ่รู้ ตั้งใจศึกษาหาความรู้ ขยันหมั่นเพียร เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเอง ดังคำประพันธ์

ความประสงค์ของแม่

สารพัดหัดคลานหัดอ่านเขียน

ไปโรงเรียนเพื่อฝึกหมั่นศึกษา

ยังไกลกลับรับส่งตรงเวลา

ถนอมมาแต่น้อยค่อยเติบโต

.....

จนเล่าเรียนเพียรหมั่นเป็นบัณฑิต

ตั้งแต่น้อยค่อยสัมฤทธิ์ประสิทธิ์ผล

ลูกของแม่แต่นี้ที่เติบโต

ย่อมเป็นพลเมืองดีที่ต้องการ

(วันเนาวิ ฐเติน . 2543 : 6 - 7)

27. เรื่องด้วยรักและผูกพัน

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง **ด้วยรักและผูกพัน** มี 2 ด้าน ได้แก่ ความเมตตาากรุณา และความกตัญญูทวดเวที ดังรายละเอียดต่อไปนี้

27.1 ความเมตตาากรุณา

ความเมตตาากรุณา ปรากฏในตอน **รอยกตัญญู** พฤติกรรมตัวละครคือนายสัตวแพทย์เดวิด ได้สมัครเป็นแพทย์อาสาไปรักษาสัตว์ที่อัฟริกา มีความเมตตาากรุณาต่อช้างจนรักษาบาดแผลให้กับช้างจนหายดี ดังคำประพันธ์

ร่ายกตัญญู

.....

ด้วยพันผูกผูกน้อยด้อยติดแม่
มีบาดแผลข้างกันที่ต้นขา
หมอสงสารปานลูกใส่หูกยา
ใช้เวลานานหลายจึงหายดี

(มะนาวะ ยูเด็น . 2544 : 60)

27.2 ความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญูกตเวที ปรากฏในตอน **ร่ายกตัญญู** พฤติกรรมตัวละครคือ ช้างที่มีความกตัญญูต่อนายสัตวแพทย์ชื่อเดวิด ที่เคยรักษาบาดแผลให้กับช้างจนหายดี เวลาผ่านไปหมอและช้างมาพบกันต่างจำกันได้ ลูกช้างไม่ลืมบุญคุณที่หมอเคยรักษาให้ แสดงให้เห็นว่าช้างมีความกตัญญูกตเวทีต่อหมอ ดังคำประพันธ์

ร่ายกตัญญู

หมอตระหนกตกใจอะไรแน่
เห็นรอยแผลสีจางที่ข้างกัน
ตาต่างมองสองข้างทั้งข้างคน
น้ำตาท้นต้นตันเกินบรรยาย

ทวนความหลังครั้งน้อยด้อยติดแม่
ที่บาดแผลหมอมารักษาหาย
รอยความหลังยังประทับไม่กลับกลาย
ช้างมันหมายหมอเหมือนเตือนความจำ

เรื่องของหมอพอย้าความจำซำง
 ไม่ลบหลู่เลือนลပ်กับคนนำ
 ยังยึดมั่นกตัญญูต่อผู้ทำ
 ยังยืนย้าอยู่ในหัวใจซำง

(มะเนาะ ยูเด็น . 2544 : 62)

28. เรื่องผูกพัน

ลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่องผูกพัน มี 2 ด้าน ได้แก่ ความเมตตากรุณา และความประหยัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

28.1 ความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา ปรากฏในตอน **คิ** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านเห็นถึงความมีเมตตากรุณาของเด็กนักเรียนในชนบทที่เข้าแถวรับประทานอาหารกลางวัน เป็นการเข้าแถวที่ไม่ใช่ตามลำดับไหล่แต่เป็นตามลำดับความหิว ซึ่งการเรียงลำดับตามความหิวนั้น แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ ความมีเมตตากรุณาของนักเรียนในชนบทด้วยกัน ดังคำประพันธ์

คิ		
ไม่ใช่เรียง	ลำดับไหล่	ไล่ตามหิว
ใครหน้านี้	หิวมาก	มาอยู่หน้า
นี่คือสิ่ง	ที่เห็น	จนเจตา
รอเวลา	ควบเข้า – เทียง	ทูอินวัน

(สุรศักดิ์ สุทธารมณ . 2544 : 13)

28.2 ความประหยัด

ความประหยัด ปรากฏในตอน **แข่ง** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านซึ่งอยู่ในวัยเรียนรู้จักประหยัด จะใช้เงินแต่ละครั้งควรจะไตร่ตรองให้ดี และไม่ควรแข่งรวยโดยใช้เงินฟุ่มเฟือยไปตามกระแสนิยมของสังคม ดังคำประพันธ์

แข่ง		
แข่งวัว	แข่งควาย	พอได้หนู
วาสนา	ตรองดู	ให้ดีกว่า
มีเงินน้อย	ทำอะไร	ให้สังวร
อย่าซื้อผ่อน	หรือถึงเช่า	เขามาใช้
กระเป๋ารองเท้า	เสื้อผ้า	ห้า – หกหมื่น
รวมของอื่น	หวังแข่งเขา	หมดเท่าไร
จะแข่งเรียน	หรือแข่งรวย	ที่หา'ลัย
กระเป๋ใหม่	ป้ายราคา	ปลิวทำลม

(สุรศักดิ์ สุทธธรรมณ์ . 2544 : 13)

จากการศึกษาลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 - 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 สรุปได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ของลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็ก
ก่อนวัยรุ่น (12 - 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ
แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545

ที่	จริยธรรม ชื่อหนังสือ	ความเมตตา	ความกตัญญู	ความรับผิดชอบ	ความอดทน	ความมีระเบียบ	ความไม่รังเกียจ	เป็นผู้มีวัฒนธรรม	ความอดกลั้น	ความประหยัด	ความซื่อสัตย์	ความสามัคคี	ความเสียสละ	ความมีเหตุผล	ความยุติธรรม	รวม
1	นิทานภาพพุทธรักษา	✓		✓					✓	✓			✓	✓	✓	7
2	หญิงดี			✓		✓	✓	✓	✓		✓					6
3	สีกวาสุภาสิต เล่ม 1 - 3			✓		✓	✓	✓								4
4	สาวรุ่น				✓										✓	2
5	เด็กน้อย		✓	✓		✓							✓	✓		5
6	ราชามูขุน			✓			✓	✓							✓	4
7	หน้าต่างดอกไม้				✓								✓			2
8	อุสาบารส											✓				1
9	ดอกไม้เอย		✓		✓											2
10	ตะลือกตอกเด็ก					✓	✓									2
11	ขวัญฟ้าทะเลฝัน				✓											1
12	ขอเพียงความเข้าใจ		✓											✓		2
13	ปราชัยรัก		✓						✓							2
14	ปีกสองแห่งความรัก									✓				✓		2
15	กำไรจากรอยเท้า		✓		✓											2
16	ร้อยกระบวนสำนวนไทย							✓			✓			✓		3
17	หัวใจเดินทาง	✓			✓											2
18	นิราศสวน	✓	✓								✓	✓				4
19	ร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า			✓								✓				2
20	เรือใบไม้	✓														1
21	เคี่ยมรุ่งมาทอฝัน		✓				✓									2
22	พอรักมูฟุ	✓	✓													2
23	นาฏลีลาดอกไม้				✓											1
24	นิทานสงคราม		✓					✓								2
25	ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดฯ	✓												✓		2
26	วัยฝัน	✓					✓									2
27	ด้วยรักและผูกพัน	✓	✓													2
28	ผูกพัน	✓								✓						2
รวม		9	10	6	7	4	6	6	3	3	3	3	3	8	1	

จากตารางที่ 1 พบว่า หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 ปรากฏจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ความกตัญญูตเวที มี 10 เรื่อง ได้แก่ เด็กน้อย ดอกไม้เอย ขอเพียงความเข้าใจ ปรายปีกรัก กำไรจากรอยเท้า นิราศสวน เอื้อมั่งมาทอฝัน พอรักมู่ทุ่ นิทานสงกรานต์ และ ด้วยรักและผูกพัน

ความเมตตากรุณา มี 9 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา หัวใจเดินทาง นิราศสวน เรือใบไม้ พอรักมู่ทุ่ ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดฝันฟ้าและแผ่นดิน วยฝัน ด้วยรักและผูกพัน และผูกพัน

ความมีเหตุผล มี 8 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา สาวรุ่น เด็กน้อย ราชามูซุน ขอเพียงความเข้าใจ ปีกสองแห่งความรัก ร้อยกระบวนสำนวนไทย และฝากเธอไว้ในอ้อมกอด ฝันฟ้าและแผ่นดิน

ความอดทน มี 7 เรื่อง ได้แก่ สาวรุ่น หน้าต่างดอกไม้ ดอกไม้เอย ขวัญฟ้าทะเลฝัน กำไรจากรอยเท้า หัวใจเดินทาง และนางูลีลาดอกไม้

ความใฝ่รู้ มี 6 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี สักวาสุภาสิต เล่ม 1-3 ราชามูซุน ตะลือก ตีอกแตก เอื้อมั่งมาทอฝัน และวยฝัน

ความเป็นผู้มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม มี 6 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี สักวาสุภาสิต เล่ม 1-3 ราชามูซุน อุสาบารส ร้อยกระบวนสำนวนไทย นิทานสงกรานต์

ความรับผิดชอบ มี 6 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา หญิงดี สักวาสุภาสิต เล่ม 1-3 เด็กน้อย ราชามูซุน และร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า

ความมีระเบียบวินัย มี 4 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี สักวาสุภาสิต เล่ม 1-3 เด็กน้อย และ ตะลือกตีอกแตก

ความซื่อสัตย์สุจริต มี 3 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี ร้อยกระบวนสำนวนไทย และนิราศสวน

ความประหยัด มี 3 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา ปีกสองแห่งความรัก และ ผูกพัน

ความสามัคคี มี 3 เรื่อง ได้แก่ อุสาบารส นิราศสวน และร้อยคำห้วง..สู่ห้วงฟ้า

ความเสียสละ มี 3 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา เด็กน้อย และหน้าต่างดอกไม้

ความอุตสาหะ มี 3 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา หญิงดี และปรายปีกรัก

ความยุติธรรม มี 1 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา

จากการศึกษาลักษณะทางจริยธรรม ในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 จากหนังสือจำนวน 28 เรื่อง พบว่า สอดคล้องกับลักษณะจริยธรรมทั้ง 14 ประการ ซึ่งลักษณะทางจริยธรรมที่พบมากที่สุดคือ ความกตัญญูกตเวที รองลงมา คือ ความเมตตากรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความสามัคคี ความเสียสละ ความอดสาหะ และความยุติธรรม

บทที่ 4

กลวิธีนำเสนอของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

กระบวนการนำเสนอหรือการถ่ายทอดเรื่องราวจากผู้แต่งวรรณกรรมสู่ผู้อ่าน ต้องอาศัยกลวิธีการนำเสนอเรื่อง (Technique of presentation) ซึ่งหมายถึง เทคนิคหรือกลวิธีการประพันธ์ทั้งหมดที่ผู้แต่งวรรณกรรมใช้เพื่อสร้างสรรค์วรรณกรรมนั้น ๆ ให้มีความน่าสนใจ น่าเชื่อถือตามความคิด ความหวังหรือจินตนาการที่ผู้แต่งตั้งจุดมุ่งหมายไว้

กลวิธีนำเสนอของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 จำนวน 28 เรื่อง มี 2 แบบ ได้แก่ กลวิธีนำเสนอด้านเนื้อหา และกลวิธีนำเสนอด้านรูปแบบ

1. กลวิธีนำเสนอด้านเนื้อหา

ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอด้านเนื้อหา ได้แก่ การใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง การใช้เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก และการใช้ธรรมชาติ

1.1 การใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

การใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 แบ่งได้ 2 ประเภท คือ การสอนให้เด็กมีความหวังในการต่อสู้กับอุปสรรคในการดำเนินชีวิต และการสอนเด็กหญิง ดังนี้

1.1.1 การสอนให้เด็กมีความหวังในการต่อสู้กับอุปสรรคในการดำเนินชีวิต

การสอนให้เด็กมีความหวังในการต่อสู้กับอุปสรรคในการดำเนินชีวิต มี 10 เรื่อง ได้แก่ เด็กน้อย ขวัญฟ้าทะเลฝัน ขอเพียงความเข้าใจ ปีกสองแห่งความรัก กำไรจากรอยเท้าหัวใจเดินทาง เรือใบไม้ เอื้อมรูงมาทอฝัน วัยฝัน และผูกพัน ดังนี้

เรื่องเด็กน้อย ผู้แตงนำเสนอเนื้อหาเรื่องการสอนเด็กให้ดำเนินชีวิตตามแบบอย่าง ที่ถูกต้อง และเป็นคนดีของสังคม เช่น สอนให้เด็กมีความคิด ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล แม้จะพบกับปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ ก็สามารถฟันฝ่าไปได้ ดังคำประพันธ์

ความคิด

'ความคิด' คือรากฐาน
คือสะพานแห่งความฝัน
จุดแสงแห่งตะวัน
รังสีนั้นส่องเห็นทาง

ประหนึ่งเป็นบันได
ที่ทอดให้จากเบื้องล่าง
พื้นมั่นและฐานวาง
จะก่อสร้างอย่างมั่นคง

ข้ามธารน้ำลึกหลากหลาย
ย้อมลำบากลากมัวหลง
สะพานมีกลิ่นบรีด
ทางธารตรงให้เปี่ยมกาย

มิใช่ความคิด
ย่อมเดินผิดจากจุดหมาย
เมามัวสิ่งชั่วร้าย
อันตรายเกิดแก่ตน

ดูจะมีแสงสว่าง
หลับตาอย่างมิรู้หน
มนุษย์พิสุทธ์อัน
ความเป็นคนคือรู้คิด

(วาเวพร . 2529 : 61 – 62)

เรื่องขวัญฟ้าทะเลฝัน ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการดำเนินชีวิตว่า ต้องมีความหวังและกำลังใจในการต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เพื่อไปถึงจุดหมายปลายทางโดยเปรียบเหมือนกับการนั่งเรือออกเดินทางกลางท้องทะเลที่กว้างไกล ย่อมมีคลื่นและลมพายุมากมาย ที่จะต้องฝ่าฟันไปให้ถึงฝั่งอย่างปลอดภัย ดังคำประพันธ์

ขวัญฟ้าทะเลฝัน

เช่นเส้นวิถีชีวิต
ทุกทิศหนทางย่างก้าว
เหมือนไกล่ไปทุกครั้งคราว
แต่ไกล่ดั่งดาววาวดวง
ไกล่ฉีกคลื่นผืนดินด้น
เวียนวนเรือหวังยังหวัง
ไม่พลีพลังทั้งปวง
ยากล่องระยะทะเล
.....
เรือหวังลอยล้าล้าปาก
เรือเอยยังยากยิ่งสู้
แม้มิตยากฝ่าตาตุ
แต่สู้จุดหมายย่อมมี

(กานติ ฅ ศรัทธา . 2532 : 11 – 13)

เรื่องขอเพียงความเข้าใจ ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการสอนเด็กที่อยู่ในวัยรุ่นและวัยเรียน ซึ่งผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็น พ่อ - แม่ - ครู - อาจารย์ ต้องมีความเข้าใจเด็ก เพราะเด็กในวัยนี้ เป็นวัยที่ต้องการคนชี้แนะทางที่ถูกต้อง เพื่อให้ถึงจุดหมายและประสบความสำเร็จของชีวิต หากเด็กเกิดผิดพลาดผู้ใหญ่ไป ผู้ใหญ่จะต้องให้ความช่วยเหลือ และมีความเข้าใจเด็กเป็นสำคัญ ดังคำประพันธ์

ขอเพียงความเข้าใจ

เหมือนผ้าขาวรวมมะลิลิกลับแยม
 ไร้รอยแต้มแต่งเติมเพิ่มสีสัน
 พร้อมจะขับประสมการณ์ตามวาระวัน
 ทั้งสร้างสรรค์และเสแสร้งแต่งเติมไป
 เธอคือผ้าผืนนี้ที่มีค่า
 สัมผัสกาลเวลาร่วมสมัย
 บนหนทางหว่างเท้าก้าวพลาดไป
 ขอเพียงความเข้าใจ...ให้แด่เธอ

(วินัย รอดจ่าย . 2531 : 2)

เรื่องปีกสองแห่งความรัก ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการสอนให้ลูกนกได้เรียนรู้การใช้ชีวิตเมื่อเผชิญกับโลกกว้าง เช่น สอนให้ลูกนกรู้จักบิน ให้ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ และเมื่อลูกนกเติบโตเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างตามที่พ่อและแม่นกสอนให้แล้วก็พร้อมที่จะออกไปแสวงหาชีวิตได้ตามลำพัง ดังคำประพันธ์

ปีกสองแห่งความรัก

ว่าแล้วลูกนกน้อยก็ลาแม่
 กราบอภพอเล็งแลน้ำตากลับ
 แม่สะอื้นผืนทนก็ดับพลัน
 พ่อตื่นตันบอกคำว่าอำลา
 ไปเถอะลูกเพราะชีวิตคือโลกกว้าง
 คือทุกก้าวทุกอย่างแสวงหา
 ชีวิตใหม่มุมแคบแค่สายตา
 แต่คือฟ้าไกลลิบพริบพรายดาว

(กานติ ฦ ศรัทธา . 2532 : 74)

เรื่องกำไรจากรอยเท้า ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการเดินทางของเด็กว่าต้องมีการต่อสู้ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคต่าง ๆ เพราะการเดินทางก็เหมือนกับการเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทาง จะต้องฝ่าฟันกับอุปสรรคนั้น ๆ ด้วยความอดทนอดกลั้น และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเดินทางหรือการดำเนินชีวิตนั้นมาเป็นประสบการณ์ชีวิต ดังคำประพันธ์

กำไรจากรอยเท้า

.....

ภูสีที่ร่วงเท้า

รอยเก่าเก่าที่ลูกล้ม

บาดแผลที่ระบม

ใจที่ขมที่ขึ้นนั้น

คือภาพที่ชวนพิศ

คือชีวิตที่ผูกพัน

ดวงใจอัศจรรย์

ที่อดกลั้นและอดทน

รอยหมองประคองใหม่

ด้วยดวงใจไม่อัปจน

มีงมิตรนถมถล

มีหลายคนคอยปรบมือ

รอยยิ้ม ณ แก้มยิ้ม

อันเอบิ๋มและแสนซื่อ

จะงามจะรำลึก

ผสานสื่อทุกสายใย

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ . 2534 : 16)

เรื่องหัวใจเดินทาง ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการให้ความหวัง และกำลังใจในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคต่าง ๆ เพราะการดำเนินชีวิตก็เหมือนกับการเดินทางไปสู่จุดหมายจะต้องเจอกับอุปสรรคมากมาย และต้องต่อสู้และฝ่าฟันกับอุปสรรคนั้น ๆ เพื่อไปถึงจุดหมายปลายทาง ดังคำประพันธ์

หัวใจดวงน้อย

.....
 จงแข็งแรงแรงด้วยพลังตั้งใจมั่น
 สู้ฝ่าฟันก้าวอย่างอย่างใจกล้า
 แล้วจะพบสิ่งใหม่อิสรา
 ทางข้างหน้าคงไม่เจียบจนเปลี่ยวใจ
 หัวใจดวงน้อย...
 เจ้าคงไม่เหงาหงอยแล้วใช่ไหม
 เหยาะย่างเถิดฟ้ายังกว้างทางยังไกล
 ไซวันวัยจะหยุดนิ่ง...ก็เปล่าเลย

(ส. เทพธำเพย .2534 :19)

เรื่องเรือใบไม้ ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการเดินทางของชีวิต เพื่อตามหาความฝันของตนเอง กล่าวคือ ไม่ว่าวันเวลาจะล่วงเลยมานานเท่าใด ก็ไม่ควรละทิ้งความฝันของตนเอง ขอให้มีความหวังถึงแม้จะมีอุปสรรคมากมาย เราจะต้องฝ่าฟันไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง เปรียบเสมือนกับทุ่งหญ้าที่มีดอกไม้บานนานาชนิดเป็นความฝัน เมื่อเจอพายุก็ไม่หวาดหวั่น ทำตัวพลัดไหวไปตามแรงลม ทำให้ผ่านพ้นพายุได้ และเมื่อผ่านอุปสรรคต่าง ๆ มาได้ก็จะพบกับสิ่งที่ดี ทำให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป ดังคำประพันธ์

ทุ่งหญ้าแสงตะวัน

.....

เราจากทุ่งหญ้าแสงตะวัน
ค้นหาฝันตามใจวาดปรารถนา
เติบโต..ต่างกัน..ตามเวลา
ละทิ้งวัยไร้เดียงสาแสนนาน
ทุ่งหญ้ายังพลิ้วไหวในตัวตน
ยามพายุหมองหม่นกรรโชกผ่าน
หลังม่านน้ำตาพรายมีดอกไม้บาน
มีวันวานงดงามเป็นกำลัง
เรารักทุ่งหญ้าแสงตะวัน
ที่เรื่องราวความฝันผลิไสว
แม้วันนี้จะเดินทางมาห่างไกล
ห่างจากความสดชื่นในวัยเยาว์

(วันวิรุจน์ รุ่งแสง . 2540 : 37)

เรื่องเอื้อมรุ่งมาทอฝัน ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการดำเนินชีวิตของเด็กว่าเหมือนกับการเดินทางไปให้ถึงฝัน ซึ่งจะต้องต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตมากมาย ตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยจะต้องมีกำลังใจในการต่อสู้และฝ่าฟันกับอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยความอดทนและอดกลั้น เพื่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่ฝันไว้ ดังคำประพันธ์

ล้มได้ก็ลุกได้

.....

มีเพื่อนพี่น้องผู้แกร่งกล้า
ร่วมเดินทางมาเพื่อสรรค์สร้าง
เจียรราวดาห์สลัดวาง
มุ่งก้าวฟ้ากว้างอันห่างไกล

เธอข้ามทุกข์เข็ญมากี่ชั้น
ไฟฝนควรพินขึ้นมาใหม่
เธอสู้เธอสร้างมาด้วยดวงใจ
เมื่อล้มได้ย่อมลุกได้นิรันดร

(จุฬาฯ ละคร . 2540 : 57)

เรื่องวัยฝัน ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องชีวิตวัยเด็กที่มีแต่ความสดใสบริสุทธิ์ สนุกสนาน และเต็มไปด้วยความฝัน ความหวัง เป็นวัยที่มีพลัง และมีความหมายสำคัญยิ่งต่อชีวิต ในวัยต่อ ๆ มา อาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของบุคคลแต่ละคนนั้น ขึ้นอยู่กับ วัยเด็ก ดังคำประพันธ์

วัยฝัน

โลกเมื่อยามเยาว์วัยไร้เดียงสา
จากลืมนตาซึ่งจับจุนหลับไหล
รับอรุณอุ่นแสงแจ้งวันวัย
กว่าเติบโตใหญ่มีฝันกันทุกคน

โลกวัยเยาว์เราเสรีที่จะคิด
วาดชีวิตใสสะอาดเช่นหยาดฝน
มีแรงใจไฟฝันบันดาลดล
ให้เติบโตตามฝันในวันเยาว์.

(วันเนาว์ ยูเด็น . 2543 : 60)

เรื่องผูกพัน ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องชีวิตของเด็ก โดยสะท้อนภาพชีวิต ของเด็กที่มีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ที่เกิดจากสภาวะที่เสื่อมโทรมของสังคมปัจจุบัน ปัญหาสังคมที่

เกิดขึ้น เช่น เด็กถูกพ่อแม่ทำร้าย เด็กถูกพ่อของตนข่มขืน ดิทยาเสพยาติด เด็กเร่ร่อน ขอดทาน ขายตัว เป็นต้น ซึ่งผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และสอนให้เด็กมีความหวัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม แม้จะเคยผ่านเรื่องที่ไม่ดีร้ายมา แต่ถ้าไม่ท้อแท้ มีกำลังใจ ก็จะทำให้ต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคไปได้ ดังคำประพันธ์

ชีวิตใหม่

ตามเส้นทาง	รวดเร็ว	ที่ก้าวผ่าน
ใจเธอถูก	กรีดผ่าน	จนรอยแผล
ถึงพลาตีด	ดิทยา	อย่าท้อแท้
ปัญหาแก้	ได้หรือไม่	ที่ใจเธอ
ทุกอย่างก้าว	ทางใหม่	ฉันไปด้วย
จะคอยช่วย	เป็นกำลังใจ	ให้เสมอ
ยินดีกับ	ชีวิตใหม่	ที่ใกล้เจอ
ขอเพียงเธอ	อย่าอ่อนใจ	เดินย่อนทาง

(สุรศักดิ์ สุทธารมณ .2544 : 107)

1.1.2 การสอนเด็กหญิง

การสอนเด็กหญิง มีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี และสาวรุ่น

เรื่องหญิงดี ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการสอนหญิง ให้อยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีค่า มีเกียรติ มีความสุขสอดคล้องกับเป้าหมาย และค่านิยมของสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

สุภาษิต **อย่าชิงสุกก่อนห่าม** ผู้แต่งสอนให้ผู้หญิงรู้จักปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี คือ การรักษาวลสงวนตัวไม่ควรใจร้อนมีรักก่อนวัยอันควร เพราะถ้าผู้หญิงที่ชิงสุกก่อนห่ามพลาดพลั้งไปแล้ว ก็จะถูกผู้ชายประณาม รังเกียจและไม่นำมาเป็นภรรยา ดังนั้นผู้หญิงควรรอจนถึงเวลาที่สมควรจึงจะเป็นผลดี ดังคำประพันธ์

อย่าชิงสุกก่อนห่าม

หากหญิงหนาวอารมณ์อยากชมรัก	จงหักห้ามหัวใจเอาไว้ก่อน
หากรักก่อนถึงวัยเพราะใจร้อน	รักจะจรรยาไปไม่กลับมา
เกิดเป็นหญิงถ้าชิงสุกก่อนห่าม	ชายประณามหยามเหยียดรังเกียจนักหนา
ไม่มีใครหวังให้เป็นภรรยา	โปรดจรรเวลาอันสมควร

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 67)

อย่าแพร่พรายความลับของผัว ผู้แต่งมุ่งสอนให้ผู้หญิงที่แต่งงานมีสามีแล้ว เก็บรักษาความลับของสามี แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ไม่ดี ก็ไม่ควรจะนำไปพูดกับใคร เพราะอาจจะส่งผลร้ายต่อสามีและตนเอง ซึ่งตรงกับสุภาษิตของไทยแต่โบราณว่า “ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า” ดังคำประพันธ์

อย่าแพร่พรายความลับของผัว

อันความลับของผัวแม้ชั่วร้าย
อย่าแพร่พรายให้ใครได้รู้หนา
แม้ปากพล่อยพูดพร่ำจានรจา
จะเข่นฆ่าทั้งสามีและเราเอง

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 69)

เรื่องสาวรุ่น ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการสอนผู้หญิงที่ก้าวสู่วัยรุ่นว่า ควรดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีเหตุผล ผู้แต่งเรียกผู้หญิงที่อยู่ในวัยนี้ว่า “สาวรุ่น” สาวรุ่นเป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ถ้าไม่ระมัดระวังอาจพลาดพลั้งหลงเดินไปในทางที่ผิดได้ สาวรุ่นจึงต้องเรียนรู้และมีประสบการณ์ที่ดีและเหมาะสม ใช้ชีวิตให้มีคุณค่า สามารถกำหนดกฎเกณฑ์ชีวิตและสร้างสรรค์ในสิ่งที่ถูกต้อง จะทำให้สาวรุ่นสามารถผ่านชีวิตในวัยนี้ได้อย่างปลอดภัยและเป็นเติบโตผู้ใหญ่ที่ดีเพื่อพัฒนาสังคมได้

ผู้แตงนำเสนอโดยมีเนื้อหามุ่งสอนผู้หญิงที่ก้าวสู่วัยรุ่นว่า ควรรู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสม แยกแยะผิดชอบชั่วดี ได้อย่างมีเหตุผล ไม่เป็นคนเอาแต่ใจตนเอง ถ้าประพฤติตนได้ อย่างนี้ ก็จะสามารถดำเนินชีวิตผ่านช่วงวัยรุ่นไปได้อย่างปลอดภัย ดังคำประพันธ์

สาวรุ่น

ควรรู้จักแบ่งใจ...แบ่งสมอง...แบ่งเวลา
ให้เหมาะสม
เข้าใจจำแนก...ผิด...ชอบ...ชั่ว...ดี
มีเหตุ...ผล
ไม่ยึดถืออารมณ์และความต้องการ
ของตนเป็นใหญ่
รู้จักกำหนดกฎเกณฑ์ชีวิตแห่งตน
จึงจะสามารถผ่านชีวิตวัยนี้
ได้อย่างปลอดภัย
ไม่เจ็บปวด...ไม่พ่ายแพ้

(กรวลี วรณกร .2527 : 69)

ผู้แตงนำเสนอโดยสอนผู้หญิงที่ก้าวสู่วัยรุ่นว่า ควรดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ต่อสู้กับอุปสรรค และสร้างสรรค์ในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อรับใช้สังคม

สาวรุ่น

คือความอบอุ่น...คือความหวัง
จงลุกขึ้นยืนหยัดอย่าหยุดยั้ง
พึงสีพึง...พลังสตรีนี้เกรียงไกร
ก้าวต่อไป...ก้าวต่อไป ด้วยใจมั่น
จงสร้างสรรค์วิถีชีวิตใหม่

ช่วยรับใช้สังคมและกาย-ใจ จงทำชีวิตนี้มีคุณค่า

(กรวสี วรรณกร .2527 : 96)

การใช้เนื้อหาเรื่องการสอนเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องแบ่งได้ 2 ประเภท คือ การสอนให้เด็กมีความหวังในการต่อสู้กับอุปสรรคในการดำเนินชีวิต มีจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ เด็กน้อย ขวัญฟ้าทะเลฝัน ขอเพียงความเข้าใจ ปีกสองแห่งความรัก กำไรจากรอยเท้า หัวใจเดินทาง เรือใบไม้ เอื้อมรุ่งมาทอฝัน วัยฝัน และผูกพัน และการสอนเด็กหญิง มีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี และสาวรุ่น จะเห็นได้ว่าผู้แต่งนำเสนอด้วยวิธีการสอนให้เด็กปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องมากที่สุด และเป็นการสอนอย่างตรงไปตรงมา เพราะต้องการสอนให้เด็กซึ่งเป็นเยาวชนดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง และประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบขนบธรรมเนียมประเพณี

1.2 การใช้เนื้อหาเรื่องความรัก

การใช้เนื้อหาเรื่องความรักในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 –2545 แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ความรักของพ่อและแม่ ความรักสัตว์ และความรักของหนุ่มสาว รายละเอียดดังนี้

1.2.1 ความรักของพ่อและแม่

ความรักของพ่อและแม่ มี 3 เรื่อง ได้แก่ ปรายปีกรัก ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดของฝัน ฟ้าและแผ่นดิน และปีกสองแห่งความรัก

เรื่องปรายปีกรัก ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องความรักที่มีต่อพ่อ แม่ ลูก ครู อาจารย์ เพื่อน ธรรมชาติและสัตว์ต่าง ๆ ว่าเป็นสิ่งที่สวยงาม และชี้ให้เห็นว่าความรักเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การมอบความรักให้แก่กันไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ดังคำประพันธ์

ปรายปีกรัก

ปรายปีกรักโปรย
รินโรยเปโรปรนล้นปรี
ดอกรักจักบานเนนานปี

กลางดวงฤดีทุกดวง
รินน้ำใจ
รองความสดใสจากสรวง
ปราชญ์รักทั้งปวง
ดวงความรักมอบแต่มิตร

(สมรต . 2532 : 67)

เรื่องฝากเธอไว้ในอ้อมกอดผืนฟ้าและแผ่นดิน ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องการเน้นย้ำถึงความห่วงใยต่อวิถีชีวิตการเดินทางของเด็กน้อย ซึ่งหมายถึงลูกของผู้แต่งที่ยังขาดประสบการณ์ชีวิต ความห่วงใยที่เกิดขึ้นเกิดจากความรัก และความรู้สึกกังวลเป็นอย่างมาก เพราะผู้แต่งอยู่ในสภาวะป่วยไข้ ผู้แต่งจึงฝากความรักและความห่วงใยทั้งหมด ผ่านผืนฟ้าและแผ่นดินช่วยดูแลลูกแทนตน ดังคำประพันธ์

ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดผืนฟ้าและแผ่นดิน

ตั้งว่าจะลาไกล	ฝากเธอไว้กับแผ่นดิน
ฝากลมให้ยลยิน	ขอช่วยขับเพลงรับขวัญ
ใจเธอดังใจฟ้า	ดังดอกหญ้าดังดาววัน
ดังดาวและดวงจันทร์	คือดวงใจเธอใสสวย
แผ่นดินอันแสนดี	เธอไม่มีใครจักช่วย
หากแม้นฉันมอดม้วย	ขอคืนให้อุ่นไอรอเธอ

(จุฬา ละคร . 2543 : 15)

เรื่องปีกสองแห่งความรัก ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องความรักของพ่อและแม่นกขมิ้นที่มีต่อลูกนก โดยพ่อและแม่นกจะสอนให้ลูกนกได้เรียนรู้การใช้ชีวิตเมื่อเผชิญกับโลก

กว้าง เช่น สอนให้ลูกนกู้จักบิน ให้ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ และเมื่อลูกนกเติบโตเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างตามที่พ่อและแม่นกสอนให้แล้วก็พร้อมที่จะออกไปแสวงหาชีวิตได้ตามลำพัง ดังคำประพันธ์

ปีกสองแห่งความรัก

ว่าแล้วลูกนกน้อยก็ลาแม่
กราบอภพอเล็งแลน้ำตากล้น
แม่สะอื้นฝืนทนก็ดับพลัน
พ่อตื่นต้นบอกคำว่าอำลา
ไปเถอะลูกเพราะชีวิตคือโลกกว้าง
คือทุกก้าวทุกอย่างแสวงหา
ชีวิตไข่มุมแคบแค่นี้สายตา
แต่คือฟ้าไกลลิบพริบพรายดาว

(กานติ ฦ ศรัทธา .2532 : 74)

1.2.2 ความรักสัตว์

ความรักสัตว์ มี 2 เรื่อง ได้แก่ พ่อรักมูตู และ ด้วยรักและผูกพัน

เรื่องพ่อรักมูตู ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องความรักสัตว์ คือ สุนัขชื่อมูตู มีความน่ารัก ฉลาด ปราดเปรียว และช่างประจบ จนเป็นที่รักของทุกคนในครอบครัว วันหนึ่งเกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้น มูตูถูกรถบรรทุกชนตายซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ ทำให้ผู้แต่งและครอบครัวเสียใจและรู้สึกสะเทือนใจเป็นอย่างมากกับการสูญเสีย บวกกับความผูกพันที่มีต่อมูตู ผู้แต่งจึงเกิดแรงบันดาลใจในการเขียนเรื่อง พ่อรักมูตู และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกรัก และสงสาร แก่สุนัขและสัตว์ที่น่าสงสารอื่น ๆ บ้างก็นับว่าชีวิตของมูตูจะไม่สูญเปล่า

ผู้แต่งได้นำเสนอเรื่องความรักที่มีต่อสุนัข หากผู้อ่านได้นำสัตว์มาเลี้ยงแล้ว ไม่ควรทิ้งขว้าง ควรดูแลและให้ความรัก ความเมตตาต่อสัตว์ จะทำให้คนและสัตว์มีความสุข ดังคำประพันธ์

พ่อรักมูทุ

สงสารไหมใจหมาหุดู
 แมตัวอยู่รู้ไหมใจสลาย
 เลี้ยงไม่จริงทิ้งขว้างอย่างเดียวดาย
 เหลือโหดร้ายราวกับให้รับกรรม

อันเมตตาปรากฏเหมือนรศทิพย์
 ให้ใจจับขึ้นชิมได้ชิมหนา
 ให้รักแท้แก่หมาตาดำดำ
 จะดื่มด่ำรสพิเศษของเมตตา

(มะเนาะ ยูเด็น . 2542 : 128)

เรื่องด้วยรักและผูกพัน ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องความรักและความผูกพันของคนกับสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มเยาวชนคนรักสัตว์ ต่างผลัดกันเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับสัตว์ที่ตนประทับใจ ซึ่งแต่ละเรื่องเป็นเรื่องราวของสัตว์ที่ถูกรังแกจากน้ำมือของมนุษย์ เช่น **เรื่องแม่ทองคำ** ซึ่งเป็นแม่ช้างที่ท้องแก่แต่ถูกคนขับรถชนจนตาย หรือ **เรื่องล่าลูกค่าง** กล่าวถึงความโหดร้ายคนที่เป็นล่าค่างในป่าซึ่งฆ่าแม่ค่างเพื่อที่จะเอาลูกค่างเท่านั้น และ **เรื่องรอยกตัญญู** กล่าวถึงนายสัตวแพทย์ที่มีความรักและเมตตาต่อสัตว์ จึงสมัครไปเป็นหมออาสาที่อัฟริกา ได้รักษาลูกช้างเชือกหนึ่งจนหายดี เวลาผ่านไปหมอและช้างมาเจอกันโดยบังเอิญต่างจำกันได้ ลูกช้างไม่ลืมบุญคุณที่หมอเคยรักษาให้และหมอก็จำช้างได้เช่นกัน เมื่อพบกันจึงเกิดความรู้สึกนึกถึงอดีตที่ทั้งสองมีความผูกพันต่อกัน ทำให้ทั้งสองต่างมีน้ำตาเอ่อล้นแสดงความรู้สึกตื้นตัน และการที่ช้างมีน้ำตาเอ่อล้นแสดงให้เห็นว่าช้างยังระลึกนึกถึงบุญคุณหมอซึ่งเป็นผู้มีพระคุณอยู่ในหัวใจ ดังคำประพันธ์

รอยกตัญญู

.....
 หมอตระหนักตกใจอะไรแน่
 เห็นรอยแผลสิจางที่ช้างกัน

ตาต่างมองสองข้างทั้งข้างคน
น้ำตาที่ขึ้นต้นต้นเกินบรรยาย

ทวนความหลังครั้งน้อยด้อยติดแม่
ที่บาดแผลหมอมารักษาหาย
รอยความหลังยังประทับไม่กลับกลาย
ข้างมันหมายหมอมเหมือนเตือนความจำ

เรื่องของหมอพอย้ำความจำข้าง
ไม่ลบเลือนเลือนลับกับจนนำ
ยังยึดมั่นกตัญญูต่อผู้ทำ
ยังยืนย้าอยู่ในหัวใจข้าง

(มะเนาะ ยูเด็น . 2544 : 62)

1.2.3 ความรักของหนุ่มสาว

ความรักของหนุ่มสาว มี 1 เรื่อง ได้แก่ อุสาบารส

เรื่องอุสาบารส ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องความรักของพระธิดาอุสาและพระโอรสบารส ที่ไม่สมหวัง เพราะทำผิดประเพณี ทำให้ถูกขัดขวางจากกษัตริย์เมืองพาน ซึ่งเป็นบิดาของพระธิดาอุสา ทรงกริ้วมาก จึงให้จับพระโอรสบารสมาลงทัณฑ์ แต่เหล่าเสนาเกรงว่าจะเกิดสงครามกับเมืองพะโค จึงออกอุบายให้แข่งขันกันสร้างวัดบนยอดเขาภูพานภายในคืนเดียว หากกษัตริย์เมืองพานหรือบารสแพ้จะต้องตาย และหากพระโอรสบารสชนะจะได้พระธิดาอุสาและเมืองพานด้วย ในที่สุดกษัตริย์เมืองพานพ่ายแพ้จึงต้องตาย หลังจากนั้นพระโอรสบารสพานพระธิดาอุสาไปเป็นอัครชายาที่เมืองพะโค ทำให้พระสนมต่าง ๆ เกิดความริษยา จึงออกอุบายกำจัดพระธิดาอุสาโดยให้ไพร่เกล้งทำนายว่าพระโอรสบารสจะมีเคราะห์ร้าย ให้สะเดาะเคราะห์ด้วยการเดินป่า เมื่อพระโอรสบารสไปแล้วทำให้พระธิดาอุสาถูกกลั่นแกล้ง จนต้องกลับไปอยู่ที่หอคำและตรอมใจจนชুবมอม พอลครบกกำหนดพระโอรสบารสกลับเมืองไม่พบพระธิดาอุสา จึงออกตามหาจนพบ พระธิดาอุสาจึงสิ้นใจตายในอ้อมกอดของพระโอรสบารส ทำให้พระโอรสบารสเสียใจและตรอมใจตายตามในที่สุด ดังคำประพันธ์

อุสภารส

อุสาตระหนก	สะท้านสะทก	คราพบราชา	เสน่หารัดรีง
ตริงใจกัลยา	เมียงชะม้ายนัยนา	ทอดรับไมตรี	
เร็นรีนขึ้นรัก	คราแรกประจักษ์	รสรักร้อนทวิ	เคลือบเกล้าชิดชม
ร่วมภิรมย์ฤดี	สองสุดเปรมปรีดิ์	เพิ่มรักहरรรษา	
ควันความร่ำรู้	ไม่นานถึงหู	กรุงพานกษัตรา	สุดแสนอภัยศ
อดสูชาวประชา	บารสอวดอ้าง	กระทำหยามหยัน	
.....			
ผู้ใดแพ้พ่าย	จักต้องวางวาย	ตามสัญญา	ผิวบารสมิซัย
จักได้เทวี	สมบัติมากมี	อีกทั้งพารา	
.....			
เกรียมกรมหัวอก	ปวดร้าวพุ่มพัก	สุดแสนอาวรณ์	ควรคร่ำรำไห้
ปมใจขาดรอน	เสียดายสมร	อุสาเทวี	
ไปนานบารส	สุดโศกกำสรด	ทุกข์ผลาญเผาฤดี	ดวงกมลแตกยับ
ดับชีพชีวี	ตายตามนารี	อุसानางทอง	

(ฤดีมน ปรีดีสนธิ . 2529 :10 -19)

การใช้เนื้อหาเรื่องความรัก ทั้ง 3 ประเภท ผู้แต่งต้องการปลูกฝังให้เด็กมีความรัก และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ มีความรักและความเมตตาต่อสัตว์ทุกชนิด และความรักของหนุ่มสาวที่ดีควรอยู่ในกรอบขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม

1.3 การใช้ธรรมชาติ

การใช้เนื้อหาเรื่องธรรมชาติเป็นกลวิธีนำเสนอที่น่าสนใจ เพราะธรรมชาติ เช่น ท้องฟ้า ต้นไม้ ดอกไม้ เป็นต้น เป็นสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็กทำให้เด็กคุ้นเคยทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

การใช้ธรรมชาติ ในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 –2545 มี 4 เรื่อง คือ หน้าต่างดอกไม้ ดอกไม้เอย นิราศสวนและนาฏลีลาดอกไม้

เรื่องหน้าต่างดอกไม้ ผู้แต่งนำเสนอเนื้อหาเรื่องธรรมชาติคือ รุ่งกินน้ำเป็นสัญลักษณ์แทนความฝันของเด็ก ๆ โดยให้กำลังใจกับเด็ก ๆ ว่าการเดินทางจะไปถึงรุ่งกินน้ำหรือความฝัน นั้น ๆ ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ แต่หากมีความตั้งใจ มุ่งมั่น และอดทน ก็จะค้นพบและสำเร็จสักวัน ดังคำประพันธ์

รุ่งกินน้ำ

รุ่งเอยรุ่งกินน้ำ

เรีกระบ้ำรุ่งพรายระบายสี
 น้ำเงินเขียวม่วงครามดูงามดี
 แดงรวีแสดเหลืองรายเรียงกัน
 เล่าขานว่า ณ โคนรุ่งสุดคั่งไค้ง
 มีหม้อโองไ้ทองเรืองรองฝัน
 หากตั้งใจก็คงจักพบสักวัน
 จงมุ่งมั่นอดทนค้นหาเอย ฯ

(มาชา . 2529 : 33)

เรื่องดอกไม้เอย ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องธรรมชาติโดยใช้ดอกไม้ ซึ่งเนื้อหากล่าวถึง ดอกไม้จำนวน 13 ชนิด ได้แก่ ดอกมะลิ ดอกกุหลาบ ดอกแก้ว ดอกรัก ดอกกล้วยไม้ ดอกดาวเรือง ดอกบานชื่น ดอกทานตะวัน ดอกพุทธรักษา ดอกลิ้นทม ดอกคูณ และดอกบัว และสอดแทรกถึงข้อคิดและคติธรรมในการดำรงชีวิต

ผู้แต่งนำเสนอโดยนำดอกบัวที่มีคุณค่าเรื่องความอดทน มาเปรียบเทียบกับคนดีว่าถึงแม้จะยากจน แต่หาที่มีความอดทนและขยันในการสร้างฐานะของตนเอง ไม่นานก็จะร่ำรวยและมีความสุข ดังคำประพันธ์

ดอกเอยดอกบัว

คนเขายก	ขึ้นหัว	นบโน้มไหว
เกิดจากตม	ไต้ไต้	ต่ำกว่าใคร
ครั้นเติบโตใหญ่	ใช้บูชา	มีค่าพลัน
ดูคนดี	แม่ขัดสน	แสนจนยาก
ทนลำบาก	สร้างตัว	ไม่มัวหวน
ก็จะมั่ง	มีขึ้นได้	ในสักวัน
ความขยัน	พาให้	สุขใจเอย

(ทำนุ อันประเสริฐ . 2530 :14)

เรื่องนิราศสวน ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องธรรมชาติ คือ สวนไม่ว่า ๆ ที่นิยมปลูกทางภาคใต้ จำนวน 24 สวน ได้แก่ สวนยาง สวนสะตอ สวนเหียง สวนก่อ สวนจำดะ สวนนางสาต สวนลองกอง สวนทุก สวนลำแข สวนม่วงทูน สวนยาร่วง สวนมะม่วงหิมพานต์ สวนส้มจุก สวนโชกุน สวนลูกหยี สวนเงาะสะกาบาต สวนเรียน สวนมังคุด สวนปาล์ม สวนกาแฟ สวนมะพร้าว สวนมะม่วง และสวนกล้วยเล็บมือนาง และสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมในการดำรงชีวิต

ผู้แต่งนำเสนอโดยใช้สวนลองกองในการสื่อความหมายให้ประพจน์ปฏิบัติตนเป็นคนดี นำธรรมชาติมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และผู้แต่งใช้กลวิธีในการเล่นคำซ้ำ โดยใช้คำว่า “ลอง” ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

เห็นลองกองลองแวนที่เห็นชั่ว
ลองทำตัวให้รักในศักดิ์ศรี
ลองประพจน์ยึดธรรมนำชีวิ
ลองอย่างนี้ดีกว่าน่าจะลอง

(วันเนาว์ ยูเด็น . 2536 : 23)

เรื่องนาฏลีลาดอกไม้ ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอเนื้อหาเรื่องธรรมชาติโดยใช้ดอกไม้ โดยนำการเคลื่อนไหวของธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ต่าง ๆ โดยนำมาเปรียบกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในทุกอย่างก้าว ทุกจังหวะของชีวิตที่จะต้องเผชิญกับเรื่องราวต่าง ๆ

ผู้แต่งนำเสนอโดยใช้ป่าไม้เป็นสัญลักษณ์แทนการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ในบางครั้งก็ต้องเข้มแข็งและโอนอ่อนไปตามสถานการณ์ เพื่อให้ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังคำประพันธ์

ฉันได้เรียนรู้...

ยืนหยัดอยู่อย่างป่าไม้

เอนต้นลู่ลมยามลมพา

ยืนต้นตรงท่าตะวันวาม

เข้มแข็งแต่อ่อนหวาน

พร้อมด้านอุปสรรคขวากหนาม

บางคราวผลิดอกงดงาม

ประดับหล้า...เดือนตาคน

(วันรี รุ่งแสง .2543 :62 – 63)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้ธรรมชาติต่าง ๆ มานำเสนอโดยถ่ายทอดผ่านรุ่งกินน้ำ สวนไม้ นานาชนิด และดอกไม้ และสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมในการดำเนินชีวิตให้กับเด็ก ทำให้เด็ก เข้าใจได้ง่ายและเร็วยิ่งขึ้นเนื่องจากเป็นสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก

2. กลวิธีนำเสนอด้านรูปแบบ

กลวิธีนำเสนอด้านรูปแบบ ได้แก่ นิทาน สำนวน สุภาษิต บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่น นิราศ ปริศนาคำทาย และสารคดี

2.1 การใช้นิทาน

การที่ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอโดยการใช้นิทานนั้น เพราะนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบและสนใจเป็นอันมาก ดังที่ ปราณี เชียงทอง (2525 : 70) กล่าวว่า นิทานเป็นสิ่งที่มีเสน่ห์สามารถ

ดึงดูดความสนใจของเด็กและเป็นที่ต้องการของเด็กเป็นอันมาก การเล่านิทานเป็นที่นิยมทั่วไปมีอยู่ทุกหนทุกแห่งและทุกชาติทุกภาษา จุดประสงค์ในการเล่านิทานเพื่อความบันเทิงใจ และเป็นคติสอนใจ สอนศีลธรรม

การใช้นิทานในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 มี 4 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา ราชามูซุน อุสาบารส และนิทานสงกรานต์

เรื่องนิทานภาพพุทธรักษา ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2524 : 2 - 3) กล่าวว่า “เป็นนิทานที่เป็นบทร้อยกรองประกอบภาพสำหรับเด็กอ่าน” มีจำนวน 19 เรื่อง เป็นนิทานสั้น ๆ อ่านเข้าใจง่าย

นิทานเรื่องพรานไพรใจดี เป็นนิทานเรื่องหนึ่งในนิทานภาพพุทธรักษา ตัวละครคือนายพรานที่มีจิตใจดี มักจะแบ่งปันเนื้อให้เพื่อนบ้านเสมอทำให้เป็นที่รักของเพื่อนบ้าน จนได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน เพราะผลแห่งการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังคำประพันธ์

พรานไพรใจดี

พรานไพรใจดี	ล่าได้มฤค
มาจากไพรวัน	แลแบ่งเจือจาน
เพื่อนบ้านทั่วกัน	เขาทำเช่นนั้น
อยู่เป็นอัตรา	
.....	
ชาวบ้านพร้อมใจ	ซื้อตัวพรานไพร
ราชภูริรักษายำเกรง	เลือกพรานอารี
ทำดีแต่เพรง	ฝูงชนครันครอง
สมจินต์ยินดี	
	ราชาโปรดปราน
แต่งตั้งนายพราน	อวยทรัพย์มากมี

ข้างม้านาไร่
เมื่อยเห็นทันที

ได้สมศักดิ์ศรี
อารีให้คุณ

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 49-51)

เรื่องราชามูซุน ประกอบด้วยนิทาน 3 เรื่อง ได้แก่ ราชามูซุน พระเจ้าจิ้งผิง และ เสือสองตัว

เรื่องราชามูซุน ผู้แตงน่านิทานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีนมาใช้ในการนำเสนอโดยกล่าวถึง กษัตริย์มูซุนมีนิสัยเกียจคร้าน ไม่ศึกษาเล่าเรียน เมื่อเป็นกษัตริย์ก็ปกครองไม่เป็น หลงเชื่อเสนาทูลที่ยุให้ทำสงคราม ทำให้นานเจ้าอย่าแย้ กษัตริย์มูซุนหมดหนทางจึงกลับมาปรึกษาอาจารย์เจงหุย อาจารย์เจงหุยจึงให้ปลดเหล่าเสนาที่ทูลจูงใจให้ทำสงคราม สงครามที่เกิดขึ้น อาจารย์เจงหุยแก้ไขสถานการณ์โดยผูกไมตรีกับจีน จากเหตุการณ์เหล่านี้เป็นอุทาหรณ์ทำให้ กษัตริย์มูซุนกลับตัวกลับใจหันมาศึกษาเล่าเรียนกับอาจารย์เจงหุย ดังคำประพันธ์

ราชามูซุน

ประวัติศาสตร์ว่า	อยู่มาไม่ช้า	ประชายากเข็ญ
เพราะองค์กษัตริย์	ไม่ถนัดจัดเจน	ปกครองไม่เป็น
เอนเอียงหูเบา		
.....		
เพราะได้กลับตัว	เลิกประพฤติชั่ว	ไม่หลงมัวเมา
เชื่อคำอาจารย์	เอามารกล่อมเกล่า	มูซุนน่านเจ้า
จึงเข้าใจคน		

(สกลวย โรจนสโรช . 2529 : 11 – 13)

เรื่องพระเจ้าจิ้งผิง ผู้แตงน่านิทานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีนมาใช้ในการนำเสนอ โดยกล่าวถึง พระเจ้าจิ้งผิงกษัตริย์ของจีน ทรงเห็นความสำคัญของการศึกษา พระองค์จึงรับ ศึกษาในทันที และทรงยังเป็นห่วงเรื่องการศึกษาของประชาชน จึงเปิดโรงเรียนและสร้างตำรา

เพื่อให้ประชาชนได้เตรียมศึกษาตั้งแต่ยังเด็ก และให้ผู้ยากจนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน ดังคำ
ประพันธ์

พระเจ้าจิ้งผิง

เยาวชนนั้นเป็นเช่นดวงแก้ว
เราแน่นำตั้งจิตคิดมอบให้
รับภาระประเทศชาติให้ปราศภัย
นำสู่ความยิ่งใหญ่ในสากล
ทำอย่างไรจะให้เขาพวกเหล่านั้น
สำนึกกันเตรียมศึกษามาแต่ต้น
หาพื้นฐานประสบการณ์ทุกคน
ได้รู้ตนว่าชาติใหญ่อยู่ในมือ

วรรณกรรมล้ำค่า	มากมาย
มรดกวรรณคดี	อยู่ยั้ง
ประวัติศาสตร์พันปี	บันทึก ต่อนาน
เพราะอนุชนรัง	รับไว้ตลอดมา

(สลวย โรจนสโรช . 2529 : 30 - 31)

เรื่องเสือสองตัว ผู้แตงน่านิทานจีนสั้น ๆ มานำเสนอโดยกล่าวถึง กวนฉวนฉี กับเพื่อนเข้าไปในป่าใหญ่ พบกับเสือสองตัวที่กำลังแย่งอาหารกันกิน ทั้งสองยังไม่ตัดสินใจฆ่าเสือแต่ใช้ปัญญาไตร่ตรองว่าจะต้องรอให้เสือฆ่ากันเอง แล้วรอจังหวะที่เสืออ่อนแรงจึงฆ่าเสือ และก็เป็นจริงตามนั้น กวนฉวนฉีได้ใช้ขวานฆ่าเสือได้สำเร็จ พอกลับมาถึงหมู่บ้านชาวบ้านต่างพากันสรรเสริญกวนฉวนฉีว่ามีสติปัญญาดีและกล้าหาญ เพราะเพียงสองคนก็สามารถฆ่าเสือได้ ดังคำประพันธ์

เสื่อสองตัว

นิทานจีนเล่า	เป็นเรื่องเก่าเก่า	เค้าเหมือนของไทย
ว่ากวนฉวนฉี	มีเพื่อนชวนไป	ท่องเที่ยวป่าใหญ่
ไม่ไกลบ้านตน		
พบเสื่อสองตัว	กำลังพันพั่ว	ทะเลาะมัวอลวน
เสียงคำรามก้อง	ท้องหิวเหลือทน	ไม่ยอมผ่อนปรน
แบ่งกระต่ายตาย		
.....		
ฝ่ายกวนฉวนฉี	จึงคว่ำขวานรี	จะรีบเข้าฟัน
เพื่อนคว่ำแขนไว้	โปรดได้เชือกกัน	รอไว้ให้มัน
ทำหั่นกันเอง		
.....		
ถือเป็นตัวอย่าง	ศึกษาลู่ทาง	ข้างใดได้ผล
ไม่รีผลิผลาม	เห็นงามปลายต้น	จึงเข้าผจญ
		รณรงค์ต่อตี

(สลวย โรจนสโรช . 2529 : 18 – 19)

เรื่องอุสาบารส ผู้แต่งนำนิทานพื้นบ้านอีสานหรือนิทานมุขปาฐะในท้องถิ่นเมืองพาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี มานำเสนอ ซึ่งเป็นนิทานที่เกี่ยวกับตำนานความรักที่ไม่สมหวัง กล่าวถึงพระธิดาอุสาที่ประพฤติปฏิบัติตนไม่ดี กล่าวคือ ไม่รู้จักหักห้ามใจ ไม่รักษาวลสงวนตัว เมื่อพบกับพระโอรสบารสจึงทำผิดประเพณี ทำให้ชีวิตไม่มีความสุขต้องพบอุปสรรคมากมายและต้องตายในที่สุด ดังคำประพันธ์

อุสาบารส

จักขอเล่าเรื่อง	โบราณบุรพ์เบื่อง	นานมาเก่าก่อน	เทือกเขาภูพาน
บ้านผืออุดร	เคยมีนคร	กว้างใหญ่ไพศาล	
.....			

อุสาตระหนก	สะท้านสะทก	คราพปราชา	เสน่หารัดรี
ตริงใจกัลยา	เมียงชะม้ายนัยนา	ทอดรับไมตรี	
.....			
ระทมตรมตรอม	จนไข้ชูปผอม	เจ็บอยู่เดียวดาย	คืนกลับหอคำ
ชอกช้าไจกาย	รอคอยวันตาย	ไปยอมเยียวยา	
.....			
ทุกข์ถนัดเขาหลวง	ทุ่มทับกับทรวง	बारसराखा	นางเราจอมราช
พระบาทแลกัลยา	แน่นิ่งมรณา	ในอ้อมพระกร	

(ฤดีมน ปริดีสนิท . 2529 :1 -17)

เรื่องนิทานสงกรานต์ ผู้แตงนำนิทานที่กล่าวถึงตำนานสงกรานต์อันเก่าแก่มา นำเสนอ ซึ่งกล่าวถึง ธรรมเนียม ที่มีความเฉลียวฉลาดมากสามารถฟังภาษาสัตว์ได้ วันหนึ่งมีกบิล พรหมได้เหาะเหินลงมาเพื่อถามปัญหาเล่น ทำทายธรรมเนียมให้ตอบคำถามภายในเจ็ดวัน หาก ผู้ใดแพ้จะต้องถูกตัดเศียร ธรรมเนียมไปนอนใต้ต้นไม้ได้ยินนกคุยกันเรื่องปริศนาคำทาย จึงรู้ คำตอบและรีบไปตอบปัญหากับกบิลพรหม ทำให้กบิลพรหมแพ้และต้องถูกตัดเศียร แต่มีปัญหา คือถ้าเศียรของกบิลพรหมหล่นพื้นจะทำให้ไฟล้างโลก ถ้าโยนขึ้นฟ้าจะทำให้อากาศวิปริต ถ้า เหยียงลงทะเลจะทำให้น้ำแห้งขอด กบิลพรหมจึงให้ธิดาทั้งเจ็ดมาเวียนกันถือพานทองรองเศียรไว้ คนละหนึ่งปี ธิดาทั้งเจ็ดเรียงตามลำดับดังนี้ นางทงชะ นางโคราด นางรากษส นางมณฑา นาง กริณี นางกิมิทา และนาง มโหธร ซึ่งเรียกกางทั้งเจ็ดว่า นางสงกรานต์ ดังคำประพันธ์

นิทานสงกรานต์

ถึงคราวเปลี่ยนปีจุลศักราช

กาลโยคเกณฑ์ศาสตร์เปลี่ยนจากเก่า

นางสงกรานต์เทวีมีข้อเค้า

เริ่มเรื่องเล่านิทานสงกรานต์นะ

เมื่อครั้งตันภักทกับนับไม่ได้
 เศรษฐีใหญ่ถึงคราวจะ
 ต้องอับอายขายหน้าประชาละ
 เพราะว่าตะแคงไม่มีลูกเลย

.....

ณ บัดนั้นธรรมบาลกุมารน้อย
 คือเทพคล้อยจากฟ้ามาเร็วรี
 ปฏิสนธิในครรภ์เศรษฐีนี้
 ท่านเศรษฐีได้บุตรสุดที่รัก

.....

กบิลพรหมองค์หนึ่งจึงเหาะเหิน
 ลงมาเดินตามปัญหาท้าทายเล่น
 ถ้าธรรมบาลตอบได้ใคร่ประเคน
 เสวยทานเช่นสังเวชธรรมบาล

.....

จำต้องตัดศีรษะแน่แพ้ท้าทาย
 ร้องเรียกราชิตามาสั่งสม
 เจ็ดธิดามาถึงจึงปรารมภ์
 ใจตรอมตรมปัญหาพาอับจน

.....

กลุ่มเทวีสงกรานต์รับงานหนัก
 เพราะความรักบิดาน่าสรรเสริญ
 อุตส่าห์ผลัดเปลี่ยนพานนานเหลือเกิน
 เปลี่ยนกันเชิญพานเสวยเวียนนิรันดร์

(ธัญญา วิเศษแพทยา . 2543 : 3 - 19)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอด้วยการใช้นิทาน เพราะนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบ และสามารถดึงดูดความสนใจเด็กได้เป็นอย่างดี นิทานที่ผู้แต่งใช้นำเสนอ คือนิทานสอนคติธรรม และให้ข้อคิดต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ เรื่องนิทานภาพพุทธรักษา และ เรื่องราชามูซุน

(เรื่องเลื้อยสองตัว) นิทานอิงประวัติศาสตร์ให้ความรู้และข้อคิดในการปฏิบัติตน คือ เรื่องราชามูฮุน (เรื่องราชามูฮุนและเรื่องพระเจ้าจิ้งผิง) นิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรัก ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับตำนานเมืองโบราณอันเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ และโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี คือเรื่องอุสาบารส และนิทานเกี่ยวกับตำนานสงกรานต์ที่เก่าแก่และเล่าขานมาแต่บรรพกาล ให้ความรู้และความเป็นมาของตำนานสงกรานต์ คือ เรื่องนิทานสงกรานต์

2.2 การใช้สำนวน สุภาษิต

การที่ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอด้วยการใช้สำนวน สุภาษิตนั้น เพื่อให้เด็กเกิดความรู้และความเข้าใจสำนวนสุภาษิตมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำสำนวนสุภาษิตไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

การใช้สำนวนสุภาษิตในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 มี 3 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี สักวาสุภาษิต และร้อยกระบวนสำนวนไทย

เรื่องหญิงดี ผู้แต่งนำเสนอโดยใช้สุภาษิตสอนหญิงจำนวน 80 สุภาษิต ที่ประยุกต์มาจากทัศนะที่ดีของสังคมเก่าและสังคมใหม่ เพื่อสอนให้ผู้หญิงอยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี

ผู้แต่งนำเสนอสุภาษิต **อย่าแพร้งพรายความลับของผัว** ผู้แต่งมุ่งสอนให้ผู้หญิงที่แต่งงานมีสามีแล้ว เก็บรักษาความลับของสามี แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ไม่ดี ก็ไม่ควรจะนำไปพูดกับใคร เพราะอาจจะส่งผลร้ายต่อสามีและตนเอง ซึ่งตรงกับสุภาษิตของไทยแต่โบราณว่า “ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า” ดังคำประพันธ์

อย่าแพร้งพรายความลับของผัว

อันความลับของผัวแม้ชั่วร้าย
อย่าแพร้งพรายให้ใครได้รู้หนา
แม้ปากพล่อยพูดพร่ำจำนรรจา
จะเข่นฆ่าทั้งสามีและเราเอง

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 69)

เรื่องสัปดาห์สุขภาพ เล่ม 1 – 3 ผู้แตงนำเสนอสัปดาห์จำนวน 48 สัปดาห์ ซึ่งผู้แตงใช้กลอนสัปดาห์ อธิบายความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ สำนวน คำพังเพยไทยนั้น ๆ ให้เข้าใจและจดจำง่ายยิ่งขึ้น โดยสอดแทรกข้อคิดและแนวทางปฏิบัติที่ดีงาม เพื่อให้ผู้อ่านนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างถูกต้อง

สุขภาพล่องทุกข์เพราะความเพียร ผู้แตงได้ให้ข้อคิดกับผู้อ่านในเรื่องของการศึกษา เล่าเรียนว่าควรใฝ่รู้หมั่นศึกษาหาความรู้ไว้ตั้งแต่เด็ก เพราะความรู้นั้นมีประโยชน์และจะอยู่ติดตัวเราไป อีกทั้งยังส่งผลเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพจนมีทรัพย์สินและทำให้ชีวิตสุขสบายในอนาคต ดังคำประพันธ์

ล่องทุกข์เพราะความเพียร

สัปดาห์จขยันหมั่นกอบปรักจ	เพื่อชีวิตสุขสบายในภายหน้า
กายยังแกร่งแรงยังดีมีเวลา	จงเร่งหาทรัพย์เป็นทุนหนุนชีวิน
ภาสิตสอนเมื่อน้อยค่อยเรียนรู้	ครั้นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ให้หาสิน
รู้มานะมัธยัสถ์ประหยัดกิน	ชีพจะสิ้นความทุกข์เป็นสุขเคย

(ช่อทิพย์ สิริลักษณ์ . 2526 : 6)

เรื่องร้อยกระบวนการสำนวนไทย ผู้แตงนำเสนอสำนวนไทยจำนวน 253 สำนวน ซึ่งแต่งด้วยคำประพันธ์ 4 ชนิด ได้แก่ วิชชุมมาลาฉันทน์ 8 กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 และกลอนสุภาพ โดยอธิบายความรู้เกี่ยวกับสำนวนนั้น ๆ ให้เข้าใจและจดจำง่ายยิ่งขึ้น และสอดแทรกข้อคิดแนวทางปฏิบัติที่ดีงาม เพื่อให้ผู้อ่านนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างถูกต้อง

สำนวน **งมเข็มในมหาสมุทร** ได้ให้ข้อคิดกับผู้อ่านว่า แม้ว่าสิ่งนั้น ๆ จะยากมากเพียงใดหากมีความพยายาม ทุ่มเทกับสิ่งนั้น ๆ อย่างจริงจังก็มีโอกาสสำเร็จตามจุดหมายได้ ดังคำประพันธ์

งมเข็มในมหาสมุทร

แม่นยากเหมือนงมเข็มในมหาสมุทร

ไม่เคยสุดความเป็นไปได้ทุกสิ่ง

ตราบทุ่เมเทแรงใจให้แรงจริง

ที่ยากยิ่งคงสมหมายเมื่อปลายมือ

(พระพล ฤษะพานิช . 2534 : 62)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอด้วยการใช้สำนวนสุภาษิต โดยอธิบายและให้ข้อคิดเพื่อให้เด็กเกิดความรู้และความเข้าใจสำนวนสุภาษิตนั้น ๆ มากขึ้น ตลอดจนสามารถนำสำนวนสุภาษิตดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

2.3 การใช้เค้าเรื่องจริง

การที่ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอด้วยการใช้เค้าเรื่องจริงนั้น ทำให้เด็กเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้นเพราะว่าเรื่องที่ได้อ่านนั้นมาจากเรื่องราวและเหตุการณ์จริง

การใช้เค้าเรื่องจริงในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 มี 1 เรื่อง คือ พอรักมู่ทุ่

เรื่องพอรักมู่ทุ่ ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอด้วยการใช้เค้าเรื่องจริง ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของผู้แต่ง ดังที่ผู้แต่ง หรือ มะเนาะ ยูเด็น (2541 : คำนำ) กล่าวว่า “มู่ทุ่เป็นสุนัขที่มาสู่บ้านเราอย่างไม่คาดฝัน และได้จากเราไปอย่างไม่คิดคาดฝันเช่นเดียวกัน มู่ทุ่มาสู่บ้านเราเพียง 1 เดือน ในฐานะของเยี่ยมใช้ จากอาจารย์มัลลิกา คณานุรักษ์” เนื้อเรื่องกล่าวถึงมู่ทุ่เป็นสุนัขที่น่ารัก ฉลาด ปราดเปรียว และช่างประจบ จนเป็นที่รักของทุกคนในครอบครัว วันหนึ่งเกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้นมู่ทุ่ถูกวางยาพิษจนตาย ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ผู้แต่งและครอบครัวเสียใจมากกับการสูญเสีย ผู้แต่งจึงเกิดแรงบันดาลใจในการเขียนเรื่อง พอรักมู่ทุ่ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรัก ความสงสารแก่สุนัข และสัตว์ที่น่าสงสารอื่น ๆ บ้าง ก็นับว่าชีวิตของมู่ทุ่จะไม่สูญเปล่า

ผู้แต่งได้นำเสนอเรื่องจริงโดยกล่าวถึง มุทุสนุขของผู้แต่งถูกคนที่มีจิตใจโหดร้าย
วางยาพิษมุทุจนตาย ดังคำประพันธ์

พ่อรักมุทุ

เสียงมุทุกู่ก้องร้องเสียงหลง
วิ่งเวียนหวาดหวาดผวา
ล้มกลิ้งเกลือกกระเด็นดินแลบลิ้นคา
อนิจจาใจหาย...มุทุตายแล้ว

วาบหวัอกตกใจมือไปซ่อน
ยังอุ่นอ่อนอนิจจาตายังแป่ว
มาจากกันทันทีไร้วัว
ใจเหมือนแก้วแตกยับลงจับพลัน

(มะเนาะ ยูเด็น . 2542 : 35)

จะเห็นได้ว่าเรื่องพ่อรักมุทุ เป็นเรื่องจริงที่กล่าวถึงสุณัษของผู้แต่งที่มีความน่าสงสาร
เพราะถูกคนที่มีจิตใจโหดร้ายวางยาพิษมุทุจนตาย ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสาร รักและเมตตาแก่
สุณัษและสัตว์ที่น่าสงสารอื่น ๆ เช่นกัน

2.4 การใช้บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่น

การที่ผู้แต่งใช้บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่นนั้น เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เป็นสิ่งที่
เด็ก คำนึงได้ยินได้ฟังได้ร้องและได้เล่นตั้งแต่เด็กทำให้เด็กชอบและสนใจมากยิ่งขึ้น

การใช้บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่นในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
(12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวง
ศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 มี 1 เรื่อง คือ ตะลือกตอกตอก

เรื่องตะลือกตอกตอก เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับความน่ารักและความสดใสของเด็ก
ที่มองโลกในมุมที่สวยงาม โดยผู้แต่งได้นำมาเปรียบเทียบกับสังคมปัจจุบันที่ย่ำแย่เพราะผู้คนจะมี

ความเห็นแก่ตัว ความเอาตัวเอียงที่มีมากขึ้นในสังคม ซึ่งเด็กนั้นมีความต้องการให้สังคมเป็นสังคมที่ดีที่คนในสังคมมีน้ำใจไม่ตรีต่อกัน

ผู้แตงนำเสนอโดยใช้บทกล่อมเด็ก โดยผู้แตงดัดแปลงบทกล่อมเด็ก เพื่อเสียดสีสังคมในเรื่องของเด็กที่อายุน้อย แต่ก็ต้องเข้าเรียนเพื่อกววิชา แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมที่มีแต่การแข่งขันกันตั้งแต่เด็ก ดังคำประพันธ์

ตะลือกตอกแตก

โงกเงกเอย

น้ำท่วมเมฆ

กระต่ายลอยคอ

หมาหางงอกอดคอ

...โงกเงก

เอ๋ย...น้ำท่วมเมฆ

พระจันทร์ลอยวน

ดวงดาวซุกชนหล่นน้ำหล่นท่า

กระต่ายตีลังกา

โลกหมุนช้า...ช้า

เด็ก ๆ กววิชาเข้า ป.เตรียม

โงกเงกเอย

น้ำท่วมทุ่ง

กระต่ายตีฟุ้ง

ผักนึ่งร้องเพลง

(รักษิตา. 2531 : 4 – 5)

ผู้แตงนำเสนอโดยใช้บทเด็กเล่น เพื่อเสียดสีสังคมในเรื่องของการมีน้ำใจของคนในสังคมซึ่งปัจจุบันมีลดน้อยลงมาก ดังคำประพันธ์

ตะลือกตอกแตก

แมงเอ๋ย

กินน้ำบ่อไหน

กินน้ำบ่อโคก

มีแต่บ่อน้ำโยก

แมงูไปกินน้ำสระโบกขรณี

แมงูเอ๋ยกินน้ำบ่อไหน

กินน้ำบ่อทราย

แมงูตื่นสาย

น้ำซึมบ่อทราย...ละลายลงทะเล

แมงูเอ๋ย

กินน้ำบ่อไหนกินน้ำบ่อหิน

ลูกงูไม่กล้ากิน

กลัวหินจะบาดตัว

แมงูเอ๋ย

กินน้ำบ่อไหน

กินน้ำบ่ออะไร

แมงูจะกินน้ำใจ

ไปกินบ่อไหน...ดีเอ๋ย...

(รักษิตา . 2531 : 24)

ผู้แตงนำเสนอโดยใช้บทเด็กเล่น เพื่อเสียดสีสังคมในเรื่องของสงคราม โดยสะท้อนให้เห็นว่าบ้านเมืองปัจจุบันไม่สงบสุข และเต็มไปด้วยสงครามที่นำมาแต่ความสูญเสีย ดังคำประพันธ์

ตะลึงดอกต๋อกแต็ก

ตะลึงดอกต๋อกแต็ก

มาทำไม

มาซื้อดอกไม้

เธอเอาดอกอะไร

ดอกจำปี...ไม่มี

ดอกจำปา...ไม่มา

ฉันไปเล่นซ่อนหาดีกว่าเออ

ตะลึงดอกต๋อกแต็ก

มาทำไม

มาซื้อดอกไม้

เธอเอาดอกอะไร

ดอกสายหยุด...ไม่บาน

ดอกพุดตาน...ไม่ได้ปลูก

มีแต่ดอกรัก...ถูกถูก...จะได้ไหม

ตะลึงดอกต๋อกแต็ก

มาทำไม

มาคืนดอกไม้

เธอคืนดอกอะไร

ดอกรักที่ซื้อไป...เขาให้เอามาคืน

ตะลึงดอกต๋อกแต็ก

มาทำไม

มาลาเธอยังไง

เขาให้ฉันไป...สงคราม

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่น เพราะเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคย ตั้งแต่เด็ก ทำให้เด็กชอบและสนใจ อีกทั้งผู้แต่งดัดแปลงบทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่นเพื่อให้น่าสนใจโดยเสียดสีสังคม

2.5 การใช้นิราศ

การใช้ผู้แต่งใช้นิราศเป็นการนำเสนอที่น่าสนใจ ดังที่ วราภรณ์ บำรุงกุล (2542 : 170) กล่าวถึง นิราศว่าเป็นการพรรณนาถึงคนรักที่ต้องจากกันไกล มักคร่ำครวญยาวนาน โดยใช้ชื่อสถานที่ปรากฏตามเส้นทางและกาลเวลามาประกอบการพรรณนาด้วย

การใช้นิราศ ในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 –2545 มี 1 เรื่อง คือ นิราศสวน

เรื่องนิราศสวน ผู้แต่งใช้นิราศพรรณนาสวนไม้ต่าง ๆ ที่นิยมปลูกทางภาคใต้ จำนวน 24 สวน ได้แก่ สวนยาง สวนสะตอ สวนเหียง สวนก่อ สวนจำดะ สวนกลางสาต สวนลองกอง สวนทุเรียน สวนลำไย สวนมะม่วงสวน สวนยาร่วง สวนมะม่วงหิมพานต์ สวนส้มจุก สวนโชกุน สวนลูกหยี สวนเงาะสะกะบาตูล สวนเรียน สวนมังคุด สวนปาล์ม สวนกาแฟ สวนมะพร้าว สวนมะม่วง และสวนกล้วยเล็บมือนาง โดยผู้แต่งพรรณาสวนและสอดแทรกการกล่าวถึงเทิดทูนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงมีน้ำพระทัยดูแลทุกข์สุขของประชาชนได้อย่างทั่วถึงทุก ๆ ภาค ทำให้แผ่นดินไทยร่วมเย็นเป็นสุขคนไทยทั้งแผ่นดินต่างรวมน้ำใจกันกัน เป็นหนึ่งเดียวร่วมช่วยเหลือกันและกัน จะเห็นได้จากโครงการต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงจัดทำเพื่อประชาชน เช่น โครงการน้ำ พระทัยจากในหลวง โครงการอีสานเขียว ซึ่งจะทำให้ความทุกข์ยากของประชาชนได้บรรเทาเบาบางลง ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

.....
โครงการน้ำพระทัยจากในหลวง
ใช้มะม่วงหิมพานต์ผ่านพื้นที่
จากใต้สู่อีสานไม่นานปี
อีสานมีทางแก้แค้นแค้นเดียว

น้ำพระทัยในพระองค์หลั่งลงให้
แผ่นดินไทยร่มเย็นทุกเส้นหญ้า

จากใต้สุดจรดอีสานไม่นานช้า

จากเหนือกลางต่างมารวมใจกัน

.....

หยาดน้ำใจไหลรินไม่สิ้นสุด

ช่วยกันจุดโครงการอีสานเขียว

ใจหลากหลายหมายมั่นผูกพันเกลียว

ร่วมยาเียวผืนดินรวมถิ่นไทย

(วันเนาวิญญู . 2536 : 37 - 41)

จะเห็นได้ว่าเรื่องนิราศสวน เป็นการพรรณนาถึงสวนต่าง ๆ ทางภาคใต้โดย
สอดแทรกการกล่าวเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะแตกต่างไปจากนิราศแบบโบราณ ที่ผู้แต่งจะ
พรรณนาเกี่ยวกับสถานที่หรือธรรมชาติที่พบผ่าน เปรียบเทียบกับความในใจของผู้แต่งในแง่
ความรัก ความทุกข์ และวิถีชีวิต

2.6 การใช้ปริศนาคำทาย

ปริศนาคำทายเป็นกลวิธีในการนำเสนอที่น่าสนใจสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก เพราะ
“เป็นสิ่งที่เด็กนิยมเล่นทายกันอย่างแพร่หลาย เพื่อความสนุกสนานและฝึกเชาวน์ปัญญา”
(ปราณี เชียงทอง . 2525 : 64)

การใช้ปริศนาคำทาย ในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่
คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่าง
ปี พ.ศ. 2524 – 2545 มี 1 เรื่อง คือ นิทานสงกรานต์

เรื่องนิทานสงกรานต์ ผู้แต่งนำเสนอโดยใช้ปริศนาคำทาย ซึ่งปรากฏในตอน
กบิลพรหมตามธรรมเนียมบาล ดังคำประพันธ์

นิทานสงกรานต์

“เช้าราศีอยู่ไหนนะกุมาร
 เทียงราศีชิมชานอยู่แห่งใด
 เวลาค่ำไหนที่ราศีอยู่
 ถ้าหากรู้ตอบให้เสร็จเจ็ดวันได้”

.....
 “เช้าราศีอยู่ที่อยู่ที่หน้าอย่างกังวล
 ให้ทุกคนล้างหน้าพาโชคติ
 เวลาเทียงราศีอยู่ที่อก
 ทาแป้งยกกระแจะเจิมเพิ่มราศี
 เวลาค่ำอยู่ที่เท้าเราทุกที่
 น้ำล้างเท้าที่สองเท้าก่อนเข้านอน”

(ธัญญา วิเศษแพทยา.2543 : 11-15)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้ปริศนาคำทายสอดแทรกในนิทาน ทำให้เด็กเกิดความสนใจ
 อยากรู้และติดตามเรื่องราว อีกทั้งยังให้ความรู้และฝึกปฏิภาณไหวพริบให้กับเด็ก

2.7 การใช้สารคดี

การใช้สารคดีเป็นการนำเสนอที่น่าสนใจอีกชนิดหนึ่ง เพราะสารคดีสำหรับเด็กนั้น
 ปราณี เชียงทอง (2525 : 134) กล่าวว่า เป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ทรงคุณค่า ช่วยให้เด็กเกิด
 ความรู้และความคิดในเชิงวิชาการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนของเด็ก
 ได้มาก

การใช้สารคดีในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่ชนะการ
 ประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ.
 2524 – 2545 มี 1 เรื่อง คือ ร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า

เรื่องร้อยคำห้วน...สู่ห้วงฟ้า จำลอง ศรีสัจจัง (2539 : คำนำ) กล่าวว่า เป็น “สารคดีบทกวีเพื่อการอนุรักษ์นก” ซึ่งผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอโดยใช้คำประพันธ์เชิงสารคดี เพื่อให้ ความรู้เรื่องนกป่าที่พบทางภาคใต้ มีหลายร้อยชนิดด้วยกัน เช่น นกนางนวล นกแอ่นแปซิฟิก นกอีโง้ง ฯลฯ ซึ่งผู้แต่งจะอธิบายถึงลักษณะและความเป็นอยู่ของนก เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรัก มีเมตตาธรรม และคิดที่จะปกป้องอนุรักษ์นกไว้ให้อยู่คู่ธรรมชาติตลอดไป

ผู้แต่งได้อธิบายถึงลักษณะและความเป็นอยู่ของนกระเต็นใหญ่ปีกสีน้ำตาลและนกจู่ เต็นท้องลายเกล็ด ดังคำประพันธ์

ร้อยคำห้วน...สู่ห้วงฟ้า

กระเต็นใหญ่ปีกสีน้ำตาล
หาอาหารที่สว่างอย่างเปิดเผย
ปีกน้ำตาลฟ้าหลังเด่นจางเลย
อยู่คั่นเคยป่าเลนเจนจับปลา

จู่เต็นท้องลายเกล็ดเทียวเตร็ดเตร่
ออกร่อนเร่เดินยืนตามพื้นป่า
ตัวเล็กหางสั้นเด่นเห็นติดตา
มักพบหน้าโดดเดี่ยวเทียวเดินดิน

(จำลอง ศรีสัจจัง . 2539 : 133)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้สารคดีในการส่งเสริมและอนุรักษ์นก โดยบอกถึงลักษณะและ ความเป็นอยู่ของนก เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรัก มีเมตตาธรรม และคิดที่จะปกป้องอนุรักษ์นกไว้ให้ อยู่คู่ธรรมชาติตลอดไป

จากการศึกษาเรื่องกลวิธีนำเสนอจริยธรรมหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษา- ธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 –2545 ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 2 และ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความถี่กลวิธีด้านเนื้อหาของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
(12 - 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ
แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545

ที่	กลวิธีด้าน เนื้อหา ชื่อหนังสือ	การสอนเด็กให้ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง		ความรัก			ธรรมชาติ
		มีความหวังในการ ต่อสู้กับอุปสรรค	การสอนเด็กหญิง	พ่อแม่	สัตว์	หนุ่มสาว	
1	นิทานภาพพุทธรักษา						
2	หญิงดี		✓				
3	สัควาสุภาษิต เล่ม 1 – 3						
4	สาวรุ่น		✓				
5	เด็กน้อย	✓					
6	ราชามูฮุน						
7	หน้าต่างดอกไม้						✓
8	อุสาบารส					✓	
9	ดอกไม้เอย						✓
10	ตะลือกตอกแตก						
11	ขวัญฟ้าทะเลฝัน	✓					
12	ขอเพียงความเข้าใจ	✓					
13	ปรายปีกรัก			✓			
14	ปีกสองแห่งความรัก	✓		✓			
15	ถ้าไรจากรอยเท้า	✓					
16	ร้อยกระบวนสำนวนไทย						
17	หัวใจเดินทาง	✓					
18	นิราศสวน						✓
19	ร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า						
20	เรือไปไม้	✓					
21	เอื้อมรุ่งมาทอฝัน	✓					
22	พอรักมู่ทุ				✓		
23	นาฏลีลาดอกไม้						✓
24	นิทานสงคราม						
25	ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดฯ			✓			
26	วัยฝัน	✓					
27	ด้วยรักและผูกพัน				✓		
28	ผูกพัน	✓					
รวม		10	2	3	2	1	4

ตารางที่ 3 แสดงความถี่กลวิธีด้านรูปแบบของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
(12 - 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ
แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 - 2545

ที่	กลวิธีด้าน รูปแบบ ชื่อหนังสือ	นิทาน	สำนวน สุภาษิต	เค้าเรื่องจริง	บทกล่อมเด็ก และบทเด็กเล่น	นิราศ	ปริศนา คำทาย	สารคดี
1	นิทานภาพพุทธรักษา	✓						
2	หญิงดี		✓					
3	สัควาสุภาสิต เล่ม 1 - 3		✓					
4	สาวรุ่น							
5	เด็กน้อย							
6	ราชามูฮุน	✓						
7	หน้าต่างดอกไม้							
8	อุสาบารส	✓						
9	ดอกไม้เอย							
10	ตะลือกตอกแตก				✓			
11	ขวัญฟ้าทะเลฝัน							
12	ขอเพียงความเข้าใจ							
13	ปราชัยรัก							
14	ปีกสองแห่งความรัก							
15	กำไรจากรอยเท้า							
16	ร้อยกระบวนสำนวนไทย		✓					
17	หัวใจเดินทาง							
18	นิราศสวน					✓		
19	ร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า							✓
20	เรือใบไม้							
21	เอื้อมรุ่งมาทอฝัน							
22	พอรักมู่ทุ			✓				
23	นาฏลีลาดอกไม้							
24	นิทานสงคราม	✓					✓	
25	ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดฯ							
26	วัยฝัน							
27	ด้วยรักและผูกพัน							
28	ผูกพัน							
รวม		4	3	1	1	1	1	1

จากตารางที่ 2 และ 3 พบว่า กลวิธีนำเสนอของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 จำนวน 28 เรื่อง กลวิธีด้านเนื้อหา ผู้แตงนำเสนอด้วยการใช้เนื้อหาเกี่ยวกับสอนเด็กให้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก การใช้ธรรมชาติ กลวิธีด้านรูปแบบ ผู้แตงนำเสนอด้วยนิทานมากที่สุด รองลงมาคือสำนวน สุภาษิต บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่น นิราศ คำเรื่องจริง ปริศนาคำทาย และสารคดี

บทที่ 5

การประเมินค่าหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

ในการประเมินค่าวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ วิภา กงกะนันทน์ (2533 : 117 - 151) กล่าวว่า ทฤษฎีขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยที่ทำให้วรรณกรรมเกิดขึ้นอย่างขาดมิได้ มี 3 ประการ คือ ทฤษฎีการเลียนแบบ ทฤษฎีการแสดงออก และทฤษฎีผลกระทบ หรือเรียกว่า สังคม ผู้แต่ง และ ผู้อ่าน เนื่องจากงานวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับผู้แต่งและผู้อ่าน เพราะวรรณกรรมจะเกิดขึ้นเองไม่ได้หากปราศจากผู้แต่ง หรือถ้ามีผู้แต่งแต่ปราศจากวัตถุดิบ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ในสังคมและสิ่งแวดล้อม เมื่อผู้แต่งนำเรื่องราวของมนุษย์มาสร้างสรรค์เป็นงานประพันธ์แล้วปราศจากผู้อ่าน งานประพันธ์เหล่านั้นก็ไร้ความหมายทางสังคม

หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ควรประเมินค่าตามเกณฑ์ของวรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยเฉพาะการจัดทำรูปเล่ม ภาพประกอบ และการให้สีสัน แต่หนังสือประเภทนี้ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องหาทางออกในการประเมินค่าหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น โดยการประเมินค่าเช่นเดียวกับวรรณกรรมทั่วไป โดยใช้ทฤษฎีขั้นพื้นฐาน ทั้ง 3 ประการ คือ

1. ด้านสังคม
2. ด้านผู้แต่ง
3. ด้านผู้อ่าน

1. ด้านสังคม

การประเมินค่าของวรรณกรรมด้วยทฤษฎีการเลียนแบบ วิภา กงกะนันทน์ (2533 : 117 - 123) กล่าวว่า พิจารณาจากวัตถุดิบ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ในสังคมและสิ่งแวดล้อม

คุณค่าของคำประพันธ์ที่มีต่อสังคม สิทธา พินิจวุฒล และประทีป วาทิกทินกร (2516 : 27-29) กล่าวว่า คำประพันธ์มีคุณค่าเกี่ยวกับการสะท้อนความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ของคนในบ้านเมืองแต่ละยุคแต่ละสมัย แสดงให้เห็นความคิด ค่านิยม และอุดมการณ์ของคนในชาติ ทำให้ทราบเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524–2545 สะท้อน สภาพทางสังคมด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ด้านสภาพความเป็นอยู่
- 1.2 ด้านครอบครัว
- 1.3 ด้านการศึกษา
- 1.4 ด้านการปกครอง
- 1.5 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี
- 1.6 ด้านเศรษฐกิจ
- 1.7 ด้านค่านิยม

1.1 สภาพความเป็นอยู่

สภาพความเป็นอยู่สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของคนในสังคม แสดงให้เห็นถึง ความคิด สิ่งที่ดีงามควรประพฤติปฏิบัติและสิ่งที่ไม่ดีควรละเว้น จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า สะท้อนสภาพความเป็นอยู่แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 สภาพความเป็นอยู่ของคนชนบท

เรื่องหน้าต่างดอกไม้ ตอน **ปีต่อซัง** สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของ การดำเนินชีวิตของชาวนาในชนบท เมื่อถึงหน้าเกี่ยวข้าวจะช่วยกันลงแขกเกี่ยวข้าว และร้องเพลง เกี่ยวกันไปมาประกอบกับการเป่าปีต่อซังบรรเลงไปด้วย หลังจากนั้นจะมีพิธีทานข้าวใหม่ เพื่อเป็น การตอบแทนการมีน้ำใจของเพื่อนบ้าน ดังคำประพันธ์

ปีต่อซัง

ปีเอยปีต่อซัง

เป่าเสียงดังก้องนาหน้าเกี่ยวข้าว

เป็นเพลงหวานคมเคี้ยวร้องเกี่ยวกราว

เซ็ดเหงื่อพร้ามองข้าวเรืองเหลืองเต็มลาน

หลังจากนั้นเกี่ยวจนจะลั่นสนั่นทุ่ง

ชนสู่ยุ่งงานหนักพักปากบ้าน

จัดสำรับนั่งข้าวใหม่ไปทำงาน
สุขสำราญต่างแยมยืมอัมบุญเอย ฯ

(มาชา . 2529 : 57)

และ ตอน **หม้อดิน** สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของคนในชนบททางภาคเหนือ ที่นิยมใช้ “ฮ้านน้ำ” หรือ “หม้อน้ำ” ใส่น้ำต้มตั้งไว้หน้าบ้าน เพื่อให้คนที่เดินผ่านไปมาได้แวะดื่มเพื่อคลายร้อน แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจกับคนในท้องถิ่น ดังคำประพันธ์

หม้อดิน

หม้อเอ๋ยหม้อดิน

ใส่น้ำไว้กินตามถิ่นฐาน

มักจะตั้งหม้อน้ำไว้ไม่ไกลชน

เรียกชื่อขานว่า “ฮ้านน้ำ” ชื่นฉ่ำนัก

ที่บ้านยังมี “หม้อน้ำ” ให้

เพื่อผู้คนผ่านไปแวะดื่มน้ำ

พอดื่มกินคลายร้อนยามผ่อนพัก

แจ้งประจักษ์สายน้ำใจไมตรีเอย ฯ

(มาชา . 2529 : 27)

เรื่องหัวใจเดินทาง ตอน **แล้วลมหนาวก็ผ่านมา** สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของคนในชนบทที่อยู่ชายแดน เมื่อถึงฤดูหนาวอากาศจะหนาวมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังขาดแคลนเสื้อกันหนาวที่จะสวมใส่เพื่อให้ร่างกายอบอุ่น และรอคอยความหวังจากผู้มีน้ำใจที่จะมาบริจาคเสื้อกันหนาว ดังคำประพันธ์

แล้วลมหนาวก็ผ่านมา

.....

ไกลลิบไกลแสนไกล

แต่อยู่ได้ขอบฟากฟ้า

ชายแดนและบ้านป่า

หนาวหนักหนาหนาวเหลือทน

ไม่มีเสื้ออุ่นใส่

จะมีใครหันไปสน

หยิบยื่น...น้ำใจคน

หลังไหลล้นด้านลมแรง

(ส.เทพจำเอย . 2534 : 30 – 31)

1.1.2 ความเป็นอยู่ในสังคมเมือง

เรื่องหัวใจเดินทาง ตอน กรุงเทพ ฯ ในวันนี้ สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของคนในเมืองกรุงเทพ ฯ ที่นับวันจะย้ายแหล่งไปทุกที เนื่องจากคนในเมืองกรุงเทพ ฯ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ปัญหาเกิดจากการไม่มีน้ำใจไมตรีต่อกัน ต่างคนต่างอยู่ แกร่งแย่งกันเพื่อความอยู่รอด ปล้นจี้ ฆ่าฟันกัน เพราะคนมีจิตใจที่เหี้ยมโหด ทำให้ประชาชนต้องอยู่กันอย่างเสียขวัญดังคำประพันธ์

กรุงเทพ ฯ ในวันนี้

คนเมืองกรุงจิตแล้ง	เยื่อใย
ต่างบ่มีน้ำใจ	เผื่อล้น
ตัวมันช่างตัวใคร	ใช่เรื่อง เราเลย
แกร่งแย่งเพียงรอดพ้น	เหยียบบ้ำฆ่าช่างหัว
คนใจโหดเหี้ยม	ฆ่าฟัน
ต่างอยู่อย่างเสียขวัญ	คำเช่า

ปล้นจีไม่เว้นวัน เมืองรักวิโยคเสร้า	ทุกเมื่อ โศกน้ำตานอง
--	-------------------------

กรุงเทพ ฯ ยศลุ่มแล้ว	สิ้นมนต์
กลีชั่วแพร่ทุกหน	แหล่งหล้า
เทวดาอยู่ฟ้าบน	โปรดช่วย ด้วยเอย
มาดับความดำซ้ำ	รุ่มร้อนผ่อนเย็น

(ส.เทพจำเเพย . 2534 : 60 – 61)

และ ตอน **รถเมล์** สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมืองที่ต้อง
พบปัญหาการขาดระเบียบวินัยของพนักงานขับรถโดยสาร ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความเบื่อหน่าย
ดังคำประพันธ์

รถเมล์

“ลงเร็ว-เร็ว-เร็ว....ไป”
เร่งไปไหนก็ไม่รู้
ถามเถอะว่าอยากอยู่
อยากเป็นผู้คนหรือผี
ต่างแข่งแข่งกันวิ่ง
ซุลมุนกันทั้งปี
ป้ายปักอยู่ตรงนี้
พอกันที...วิ่งแทบตาย

กตกริ่งบอกให้หยุด
กลับเล่นรูดแถมอีกป้าย
เพื่อออกกำลังกาย
นโยบาย-ขอสอมอกอ

โอ้-รถเขี่ยรถเมล์
รถเกเรรูปไม่หล่อ
รู้กันบ้างไหมหนอ
คนเบียดพอกันทั้งเมือง

(ส.เทพจำเอย . 2534 : 63)

เรื่องเรือใบไม้ ตอน มอญซ่อนเมือง สะท้อนสภาพสังคมเมือง ที่มีความ
สับสน วุ่นวาย เนื่องจากมีนักการเมืองที่ทุจริต โกงกินทรัพย์สินของแผ่นดินอยู่มากมาย ผู้แต่ง
เสียดสีสังคมโดยนำการเล่นมอญซ่อนผ้าของเด็ก มาเปรียบเทียบกับการเล่นการเมืองของผู้ใหญ่
ซึ่งเด็กจะเล่นกันเพื่อความสนุกสนาน แต่ผู้ใหญ่เล่นการเมืองโดยมีเบื้องหลังที่ทุจริต โกงกินกัน
มากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาสังคมที่ยากต่อการแก้ไข ดังคำประพันธ์

มอญซ่อนเมือง

.....	
คืนวันวัยเยาว์	สอนเจ้าให้ฝัน
รักใคร่แบ่งปัน	ทำดีมีน้ำใจ
มีเด็กบางคน	สับสนสงสัย
ครั้นเมื่อเติบโตใหญ่	เป็นเจ้านายคน
มีอำนาจวาสนา	บารมีมากล้น
กลับใช้เล่ห์กล	ซ่อนบ้านกินเมือง
ลืมหูกฎกติกา	ตั้งท่าหาเรื่อง
โกงกินสิ้นเปลือง	สินทรัพย์แผ่นดิน
ท้องป่องพุงกาง	อวดอ้างเล่นลิ้น
“เสียสละชีวิต	เพื่อปวงประชา”
แท้จริงเบื้องหลัง	น่าซึ้งหนักหนา
ผลประโยชน์ปิดตา	ค้นหาปิดใจ

ลืมหันหน้าที่	เพราะมีแต่ได้
บ้านเมืองบรรลั	ไม่มีใครอาทร
เล่นกันสนุก	ไม่เคยทุกซักร
ชูมือสลอน	เล่นมอญซ่อนเมือง

(วันวิ รุ่งแสง . 2540 : 59 – 60)

1.2 ด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่แสดงถึงความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่นของ คนในครอบครัว สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของพ่อแม่และลูก ที่แสดงความรักความห่วงใยกัน ทำให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง แต่เมื่อใดที่ครอบครัวเกิดการแตกแยก จะส่งผลกระทบต่อ ลูก ซึ่งทำให้เกิดผลเสียต่าง ๆ มากมาย ผู้แต่งสะท้อนภาพครอบครัวไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 ครอบครัวที่อบอุ่น

เรื่องหน้าต่างดอกไม้ ตอน **เจ้าเนื้อละมุน** เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิต ครอบครัวในชนบทที่คนส่วนมากมีอาชีพเป็นชาวนา ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก หน้าที่นี้จึง เป็นของยายที่เลี้ยงดูหลาน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของยายกับหลานในครอบครัวขยาย ดังคำประพันธ์

เจ้าเนื้อละมุน

เจ้าเอ๋ยเจ้าเนื้อละมุน
เก็บดอกพิกุลมาร้อยต่างสร้อยสาย
เป็นมาลัยให้น้องเจ้าคัล้องกาย
เข้าจนบายตะวันคล้อยคอยแม่มา
ยายแก่แก่ไกวเปลเห่กล่อมหลาน
ใต้ถุนบ้านเจ้าเนื้อเย็นเล่นซ่อนหา

ทุกย่านเหงาเมื่อผู้ใหญ่ไปอยู่นา
เสียงเห่ช้าของยายเฒ่าเปล่าเปลี่ยวเอ๋ย ฯ

(มาชา . 2529 : 63)

1.2.2 ปัญหาครอบครัว

เรื่องผูกพัน ตอน **ช่วยหนูด้วย** เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิตของเด็กที่ครอบครัวมีปัญหาเนื่องจากเด็กถูกพ่อข่มขืน แสดงให้เห็นสภาวะที่เสื่อมโทรมของสังคมปัจจุบัน ดังคำประพันธ์

ช่วยหนูด้วย

ไปโรงเรียน	หวังชีวิตเขียน	เรียนหนังสือ
กลับถูกมือ	ถือชอล์ก	ล็อกเข้าป่า
บ้านเคยสุข	พอกลับหีน	หินกามา
คอยตั้งหน้า	คิดริยา	จะทำร้าย
หนีจากบ้าน	มาเร่ร่อน	นอนถนน
ก็ถูกคน	ขู่ซ้ำ	พาไปขาย
หนูไม่ใช่	เครื่องบำบัด	ที่ระบาย
หนูจะตาย	จากโลกนี้	ดีไหมคะ

(สุรศักดิ์ สุทธารมณ . 2544 : 28)

และ ตอน **เอดส์** เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิตของเด็กที่ครอบครัวมีปัญหาเนื่องจากพ่อและแม่ติดเชื้อเอดส์ ส่งผลกระทบต่อลูกที่ยังเล็ก หากพ่อและแม่ต้องจากไปด้วยโรคร้ายนี้ ลูกก็จะเป็นเด็กกำพร้า ขาดความรักความอบอุ่น ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อตัวเด็กในอนาคตได้ ดังคำประพันธ์

เอตส์

มีเกิด	ย่อมมีดับ	เป็นธรรมดา
แต่นั่งนอน	รอเวลา	นั้นไม่ใช่
จะสิ้นหวัง	ตั้งฝัน	ที่มอดไฟ
ทั้งสับสน	หวั่นไหว	และท้อแท้
สงสารลูก	ยังเล็ก	ยังเด็กนัก
ใครจะรัก	เลี้ยงขวัญตา	ถ้าขาดแม่
เจ้าอย่าไป	หวังรอ	พ่อดูแล
โรคร้ายนี้	พ่อเจ้าแพร่	ให้แม่เอง

(สุรศักดิ์ สุทธาภรณ์ . 2544 : 60)

และ ตอน **เร่ร่อน** เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิตของเด็กที่ครอบครัวมีปัญหา ขาดพ่อและแม่ที่จะคอยดูแล จึงทำให้เด็กเหล่านี้ต้องออกมาเร่ร่อนไร้ที่อยู่ ดังคำประพันธ์

เร่ร่อน

ยามกิน	ไม่มี	แม่คอยป้อน
ยามนอน	ไม่มี	พอกล่อมขวัญ
ยามฝนพรำ	เหงาขึ้น	ทุกคืนวัน
ยามหนาวสั่น	ขาดอกโอบ	ให้อุ่นใจ

(สุรศักดิ์ สุทธาภรณ์ . 2544 : 30)

และ ตอน **ยาเสพติด** เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิตของเด็กที่ครอบครัวมีปัญหา จึงหันไปติดยาเสพติด สะท้อนให้เห็นว่า เด็กที่ขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว คิดว่าพ่อและแม่ไม่รักจึงได้หลงผิดกับสิ่งที่ไม่ดี ทำให้เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ ดังคำประพันธ์

ยาเสพติด

ของดี ๆ	ถมไป	เธอไม่ติด
กับยาพิษ	ตายผ่อนส่ง	เธอหลงใหล
สงสารพ่อ	แม่เจ็บปวด	รวดร้าวใจ
สงสารประ-	เทศไทย	ใครจะดู

(สุรศักดิ์ สุทธาภรณ์ . 2544 : 113)

1.3 ด้านการศึกษา

การศึกษาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ มีความใฝ่รู้อยู่เสมอ โดยไม่คำนึงถึงเรื่องเพศและอายุ ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง ผู้ชายหรืออายุเท่าใด ก็มีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ผู้ที่มีความรู้ย่อมจะประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และนำความรู้มาพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้

เรื่องหญิงดี ตอน ชายอยากเจอหญิงที่ปราดเปรื่อง สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงก็ควรใฝ่รู้และหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพราะความรู้จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิต แม้กระทั่งเรื่องความรัก ผู้ชายก็ย่อมอยากเจอพบกับหญิงที่มีความฉลาดเฉลียว เพื่อจะได้เป็นคู่คิดในยามที่มีปัญหา ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ชายอยากเจอหญิงที่ปราดเปรื่อง

อันวิชาความรู้อย่าดูหมิ่น
หมั่นฝึกฝนพากเพียรรำเรียนนะเธอ
มีความรู้ช่วยชูเชิด
เพราะวิชาช่วยจรรุงความรุ่งเรือง

ควรถวิลหมั่นศึกษาค้นคว้าเสมอ
ชายอยากเจอหญิงที่ฉลาดปราดเปรื่อง
ย่อมบังเกิดผลดีไปในทุกเรื่อง
ชีวิตประเทืองเลื่องลือมีชื่อเสียง

(กรวลี วรณกร . 2525 : 57)

และตอน **มาสร้างภาพพจน์ใหม่ ให้หญิงไทยมีคุณค่า** สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงก็ไม่ควรให้ผู้ชายมาดูหมิ่นเหยียดหยาม ดังนั้นจึงควรทำตนเองให้มีคุณค่า ตั้งใจศึกษาหาวิชาความรู้ เพื่อความก้าวหน้าของตนในอนาคต ไม่หวังจะพึ่งพาผู้ชายเพียงฝ่ายเดียว ดังคำประพันธ์

มาสร้างภาพพจน์ใหม่ ให้หญิงไทยมีคุณค่า

ชีวิตหญิงนั้นมีค่า	อย่าชักช้ารอต่อไป
มาสร้างภาพพจน์ใหม่	ให้หญิงไทยมีคุณค่า
เพื่อนหญิงจงก้าวไป	มุ่งมั่นใจใฝ่ศึกษา
ค้นคว้าหาวิชา	ให้ก้าวหน้าก่อนจะสาย
พวกเรามาเร็วมา	อย่าอยู่อย่างไร้ความหมาย
อย่าทนนิ่งดูตาย	ปล่อยยให้ชายเขาดูหมิ่น

(กรวลี วรรณกร . 2525 : 72)

เรื่องราชามูซุน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา โดยจะต้องศึกษาตั้งแต่วัยเด็ก และไม่ควรเกียจคร้านในการศึกษาหาความรู้ เหมือนกับตัวละครมูซุนที่มีความเกียจคร้าน ไม่ใฝ่รู้และศึกษาเล่าเรียน จนเกือบมีผลทำให้รัฐน่านเจ้าต้องล่มสลาย แต่ในตอนหลัง มูซุนกลับตัวกลับใจมาพยายามศึกษาเล่าเรียนกับเจงฮุย ทำให้ไม่เสียรัฐน่านเจ้าไป ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ราชามูซุน

.....	
เจ้าหลานมากพระองค์มี	มูซุนองค์พี่
เปื้อนคร้านเรียนวิชา	
ชอบเที่ยวเตร่เฮฮา	ช่างเล่นเจรจา
แต่ว่าจะต้องครองไฟ	
.....	

ประวัติศาสตร์ว่า	อยู่มาไม่ช้า	ประชาชนก็
เพราะองค์กษัตริย์	ไม่ถนัดจัดเจน	ปกครองไม่เป็น
เอนเอียงหุบ		
.....		
มุขุณรัตน์	บริวารทวยศ	คิดคดทุกคน
ทรงเรียกอาจารย์	น่านเจ้าอัปจน	องค์กษัตริย์สับสน
หลงต้นหลงปลาย		
.....		
เพราะได้กลับตัว	เลิกประพฤติชั่ว	ไม่หลงมัวเมา
เชื่อคำอาจารย์	เอามารกล่อมเกล่า	มุขุณน่านเจ้า
จึงเข้าใจคน		
รู้เล่ห์เสนา	กลที่ปรึกษา	เกือบพาอัปจน
หวัดเสียน่านเจ้า	เหตุเขลาแต่ต้น	เสียผู้เสียคน
กลทำสงคราม		
บทเรียนก่อนเก่า	เตือนให้พวกเรา	เยาวชนคร้าม
อย่ามัวสนุก	จะมีทุกข์ตามมา	เมื่อเด็กหาความ
		รู้ไว้ใส่ตน

(สลวย โรจนสโรช . 2529 : 5 – 14)

และ ตอน **พระเจ้าจิ้งผิง** สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และไม่ควรนำเรื่องอายุมาเป็นอุปสรรคในการศึกษาเล่าเรียน ควรริบเร่งใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาตั้งแต่เด็ก เพราะการศึกษามีคุณอนันต์ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาประเทศชาติได้ ดังคำประพันธ์

พระเจ้าจิ้งผิง

แต่ปางหลังครั้งจิ้งเก่าเล่าแถลง
มีกษัตริย์นามแจ้งว่าจิ้งผิง
.....
ตั้งแต่น้อยไม่นึกจะศึกษา
ชวนชวาววิชาไว้อาศัย

อนิจจาเพลิดเพลินจนเกินวัย

จะถอยหลังกลับไปก็ไมทัน

.....

หากพระองค์ประสงค์ใครศึกษา

ต้องรีบหา รีบจัด ณ บัดนี้

เหมือนทรงริบจุดเทียนไขในทันที

จะทรงริรอไยไม่ทันการ

(สรวย โวจนสโรช . 2529 : 21 – 24)

1.4 ด้านการปกครอง

การปกครอง เป็นการจักระบบการดูแลให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สะท้อนให้เห็นการปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กษัตริย์มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองให้มีความร่มเย็น ขจัดความทุกข์ของราษฎรให้หมดไป

เรื่องราชามูฮุน ตอน พระเจ้าจิ้งผิง เป็นเรื่องที่สะท้อนสภาพบ้านเมืองที่ร่มเย็นเป็นสุข เนื่องจากกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังที่ พระเจ้าจิ้งผิงทรงเป็นกษัตริย์ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มาก ทรงมีความรับผิดชอบในทั้งด้านการศึกษา รับผิดชอบต่อครอบครัวในฐานะทรงเป็นหัวหน้าครอบครัว รับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะทรงเป็นกษัตริย์ปกครองบ้านเมือง เพื่อให้ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็น เป็นสุข อีกทั้งบ้านเมืองก็มีแต่ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพราะมีกษัตริย์ที่มีความรับผิดชอบเป็นอย่างดี ดังคำประพันธ์

พระเจ้าจิ้งผิง

.....

อันหน้าที่ทุกคนมีต่อชีวิต

ยามน้อยนิดเร่งศึกษาหาพื้นฐาน

เพื่อเติบโตใหญ่จะได้ไ้ทำงาน

ทำด้วยความเชี่ยวชาญฝากฝีมือ

รับผิดชอบครอบครัวเป็นหัวหน้า
 รับผิดชอบต่อประชาด้วยสัตย์ซื่อ
 รับผิดชอบต่อบ้านเมืองเรื่องชาติคือ
 ช่วยสร้างชาติให้งามด้วยความเจริญ

(สกลย โจรนสโรช . 2529 : 24 – 25)

เรื่องนิราศสวน สะท้อนให้เห็นถึงบ้านเมืองที่สงบสุข เพราะการปกครองด้วยพระเมตตาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงมีน้ำพระทัยดูแลทุกข์สุขของประชาชน ได้อย่างทั่วถึงทุกๆ ภาค ทำให้แผ่นดินไทยร่วมเย็นเป็นสุข คนไทยทั้งแผ่นดินต่างร่วมน้ำใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมช่วยเหลือกันและกัน เมื่อคนในภาคอีสานเกิดทุกข์ยาก พี่น้องชาวไทยในภาคอื่น ๆ ก็สามัคคีร่วมมือร่วมใจกันช่วยเหลือจนเกิดโครงการอีสานเขียวขึ้น ทำให้ความทุกข์ยากได้บรรเทาเบาบางลง ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

น้ำพระทัยในพระองค์หลั่งลงให้
 แผ่นดินไทยร่วมเย็นทุกเส้นหญ้า
 จากใต้สุดจรดอีสานไม่นานช้า
 จากเหนือกลางต่างมารวมใจกัน

หยาดน้ำใจไหลรินไม่สิ้นสุด
 ช่วยกันจุดโครงการอีสานเขียว
 ใจหลากหลายหมายมั่นผูกพันเกลียว
 ร่วมยาเยียวผืนดินรวมถิ่นไทย

(วันเนาว์ ฐเต็น . 2536 : 41)

1.5 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณี เป็นการปฏิบัติของคนในสังคมที่จัดพิธีกรรม เพื่อประกอบความเชื่อที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ซึ่งยึดถือและปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

เรื่องนิทานสงกรานต์ สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยที่ปฏิบัติกันมาช้านาน มีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ และรดน้ำดำหัวผู้แก่ผู้เฒ่าที่เรานับถือ และท่านก็จะอวยพรให้กับเรา ดังคำประพันธ์

นิทานสงกรานต์

เมืองไทยเป็นเมืองพุทธพิสุทธิล้ำ
ธำรงศีลธรรมธำรงธรรมมานานหลาย
ชาวประชาผาสุกสนุกสบาย
ต่างชวนชวายทำบุญตักบาตรกัน

สรงน้ำพระประเพณีมีแบบอย่าง
ยึดแนวทางที่แท้อย่าแปรผัน
ท่านผู้ใหญ่เคยเคารพนบนิรันดร์
น้ำหอมนั้นใสจรจรงตรงฝ่ามือ

ท่านจะอวยพรให้น้อมใส่เกล้า
ไหว้คนแก่คนเฒ่าเรานับถือ
สัตว์ต่างต่างนกลาตองหาซื้อ
ปล่อยเป็นสื่อส่วนบุญเจือจนเรา

(รัญญา วิเศษแพทยา . 2543 : 39)

เรื่องหญิงดี ตอน อย่าทอดกายให้ชายชมเล่น สะท้อนเรื่องการประพฤติตนของผู้หญิง ให้อยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมที่ดีงาม กล่าวคือ ผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว ดังคำประพันธ์

อย่าทอดกายให้ชายชมเล่น

อย่าทอดกายให้ชายเขาชมเล่น

ชายจะเห็นเราเป็นเช่นสิ่งของ

ไม่จริงจึ่งฝักใจไม่ไผ่ปอง

เมื่อลืมล่องรู้สก็หมดรัก

(กรวลิ วรรณกร . 2525 : 68)

1.6 ด้านเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจ เป็นระบบการจัดการซื้อขายสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้อุปโภคและบริโภค ซึ่งสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยส่วนใหญ่ได้มาจากการขายสินค้าทางการเกษตรกับต่างประเทศ และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจแบบพอเพียงของประชาชนในชนบท

เรื่อง**นิราศสวน** สะท้อนภาพสภาพเศรษฐกิจของไทย ที่มีเงินเพิ่มพูนทุนและมีเงินตราไหลเวียนเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จากการส่งออกยางพาราซึ่งทำรายได้เป็นที่สองรองจากข้าว แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดีของไทย ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

อาชีพหลักปักถิ่นดินแดนได้

เพราะท่านได้โอบเอื้อก่อเกื้อหนุน

มีเงินตรามาเติมพูนเพิ่มทุน

ไม่ลืมลบุญคุณท่านคิดกาลไกล

ได้ขายค้ำมาที่สองรองจากข้าว

เกื้อการก้าวสู่หวังครั้งยิ่งใหญ่

อเมริกาบราซิลมาถึงไทย

ยืนต้นในไทยมันทุกวันนี้

เศรษฐกิจผลิตหวังไทยทั้งชาติ

ให้สามารถโดดเด่นเป็นเศรษฐกิจ

**ยางพาราพาหวังยังชีวี
ชาวใต้มีงานหลักไว้พักพิง**

(วันเนาวัน ฐุติณ .2536 : 3 -4)

เรื่องผูกพัน ตอน พืชผัก-ริมรั้ว สะท้อนภาพสภาพเศรษฐกิจแบบพอเพียงของชาวเขาเผ่าลีซอที่ปลูกผักริมรั้วไว้กินแล้วยังสามารถนำไปขายหารายได้ให้กับครอบครัว เนื่องจากการปลูกผักริมรั้วใช้ต้นทุนต่ำและปลอดสารพิษ ดังคำประพันธ์

พืชผัก-ริมรั้ว

ขายผักแพง	แต่งร้าน	ผ่านซื้อหน่อย
รั้วของหนู	กินอร่อย	ไม่แสง
หนูขายถูก	เพราะต้นทุน	หนูไม่แพง
ลงแค่แรง	เมล็ดพันธุ์	เพาะกันเอง

(สุรศักดิ์ สุทธธรรมณ์ .2544 : 126)

1.7 ด้านค่านิยม

ค่านิยม เป็นสิ่งที่คนในสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งดี มีคุณค่า จนยอมรับมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ค่านิยมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมในการประเมินหรือตัดสินสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า ดี-ไม่ดี ถูก-ผิด ค่านิยมอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและความคิดของคนในสังคม ซึ่งค่านิยมของสังคมหนึ่งอาจไม่เหมือนกับอีกสังคมหนึ่งก็ได้

เรื่องผูกพัน ตอน แข่ง สะท้อนค่านิยมของเด็กวัยรุ่นปัจจุบัน ที่มีค่านิยมที่ผิด ๆ ในเรื่องของการใช้เงิน ไม่ควรใช้เงินฟุ่มเฟือยซื้อของที่มีราคาแพง แต่ควรรู้จักประหยัด จะใช้เงินแต่ละครั้งควรจะได้ประโยชน์ที่ดี ดังคำประพันธ์

แข่ง

แข่งวัว	แข่งควาย	พอได้หนู
วาสนา	ตรองดู	ให้ดีกว่า
มีเงินน้อย	ทำอะไร	ให้สังวร
อย่าซื้อผอน	หรือถึงเช่า	เขามาใช้
กระเป๋ารองเท้า	เสื้อผ้า	ห้า – หกหมื่น
รวมของอื่น	หวังแข่งเขา	หมดเท่าไร
จะแข่งเรียน	หรือแข่งรวย	ที่ หา'ลัย
กระเป๋ใหม่	ป้ายราคา	ปลิวท่าลม

(สุรศักดิ์ สุทธารมณ . 2544 : 13)

ในด้านสังคม หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524–2545 มีคุณค่าในการสะท้อนสภาพทางสังคมในด้านต่าง ๆ ไว้มากมาย ทั้งในด้านสภาพความเป็นอยู่ ด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านการปกครอง ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและด้านค่านิยม เป็นต้น ทำให้ทราบถึงเหตุการณ์และความผันแปรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

2. ด้านผู้แต่ง

วรรณกรรมย่อมแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด ความสะท้อนอารมณ์ ตลอดจนประสบการณ์ของผู้แต่ง ในการประเมินค่าวรรณกรรม วิภา กงกะนันท์ (2533 : 123–141) กล่าวว่า ทฤษฎีการแสดงออก จะพิจารณาจากผู้แต่งว่าต้องการแสดงความรู้สึกนึกคิด หรือจุดมุ่งหมายใด ๆ ลงในวรรณกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธา พิณภูวดล และประทีป วาทิกทินกร (2516 :1-20) กล่าวว่า การประเมินค่าวรรณกรรม ต้องอาศัยพิจารณาจุดมุ่งหมายของผู้แต่งเป็นเบื้องต้น

ดังนั้นหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524–2545 ผู้วิจัยจึงพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของผู้แต่ง ดังนี้

2.1 มุ่งสอนและให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง

ผู้แต่งต้องการมุ่งสอนเพื่อให้ผู้อ่านประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม ดังที่ได้สอดแทรกการปลูกฝังจริยธรรมไว้ในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความกตัญญูทเวที ความเมตตากรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความเสียสละ ความอดุสาหะ และความยุติธรรม เป็นต้น เพื่อให้ผู้อ่านได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ดังตัวอย่างคำประพันธ์

2.1.1 ด้านความกตัญญูทเวที ปรากฏใน เรื่องเด็กน้อย ตอน แม่ ผู้แต่งมุ่งสอนให้ผู้อ่านระลึกถึงบุญคุณของแม่ และในฐานะที่เป็นลูกควรมีความกตัญญูทเวทีรู้จักตอบแทนบุญคุณของแม่ด้วยการกระทำความดีทุกวันเวลาและสถานที่เพื่อให้แม่มีความปลาบปลื้มใจดังคำประพันธ์

แม่

แม่นี้ช่างดีล้ำ	สุดหาคำจรรจา
คุณใดในแหล่งหล้า	ยากจะหามาเปรียบปาน
จึงสนองตอบ	ประพฤติชอบทุกสถาน
ทำดีทุกวันวาร	เพื่อมารดาปลาบปลื้มใจ

(วาวแพร่ . 2529 : 14)

2.1.2 ด้านความเมตตากรุณา ปรากฏใน เรื่องสักวาสูภามิต ตอน เมตตาธรรมคำจุนโลก ผู้แต่งมุ่งให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านในเรื่องของการให้มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นการสร้างคุณธรรมให้กับตนเอง และทำให้สังคมสงบสุข ดังคำประพันธ์

เมตตาทรรคมคำจุนโลก

สัถวาเมตตาทรรคมคำจุนโลก	ดับความโศกนาฏยผู้สิ้นหวัง
ดุจน้ำทิพย์ชโลมใจให้พล้ง	ซึ่งรินหลังจากอุราผู้การุญ
การเคื้อเพื่อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น	และหยิบยื่นความเมตตามาเกื้อหนุน
เป็นคุณธรรมอันประเสริฐก่อเกิดบุญ	ช่วยคำจุนสังคัมร่มเย็นเออย

(ข้อทิพย์ สิริลักษณ์ . 2526 : 13)

จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งมุ่งหวังให้ผู้อ่านประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอนที่ผู้แต่งได้ชี้แนะทางไว้ เช่น สอนเรื่องความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา ผู้แต่งจะสอนโดยตรงและบอกถึงประโยชน์และผลดีที่ได้รับจากการได้ประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอน เพื่อเป็นการถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้เข้าใจได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.2 มุ่งให้ความรู้

ผู้แต่งมุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่าน ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 ความรู้เรื่องพันธุ์ไม้

เรื่องนิราศสวน ผู้แต่งมุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านเกี่ยวกับ สวนไม้ต่าง ๆ ที่นิยมปลูกทางภาคใต้ จำนวน 24 สวน ได้แก่ สวนยางพารา สวนสะตอ สวนเหียง สวนก่อ สวนจำดะ สวนนางสาด สวนลองกอง สวนทุญ สวนลำแข สวนม่วงทูน สวนยาร่วง สวนมะม่วงหิมพานต์ สวนส้มจุก สวนโชกุน สวนลูกหยี สวนเงาะสะกาบาตู สวนเรียน สวนมังคุด สวนปาล์ม สวนกาแฟ สวนมะพร้าว สวนมะม่วง และสวนกล้วยเล็บมือนาง

ลูกลำแขมีลักษณะของผลคล้ายกระท้อนมีเปลือกหนา มีรสชาติคล้ายละไม ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

ลูกลำแขแลละม้ายคล้ายกระท้อน
คิดเมื่อตอนแรกชิมได้อืมน้ำ
รสเหมือนอย่างละไมฝังใจจำ
เปลือกหนาทำแยมได้คงขายดี

(วันเนาวัน ฐุเด็น .2536 :29)

ลองกองมีลักษณะคล้ายกับทุก แต่ทุกมีขนาดใหญ่กว่า ส่วนปลายของของผลทุกมี
สันและแฉก ผิวของผลทุกค่อนข้างหยาบ ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

เห็นลองกองมองดูทุกคล้าย
ลูกละม้ายแต่ดูใหญ่กว่า
ปลายผลนั้นสันแฉกดูแปลกตา
ผลหยาบหนาดูหมองไม่ตั้งใจ

(วันเนาวัน ฐุเด็น . 2536 : 26)

2.2.2 ความรู้เรื่องพันธุ์นก

เรื่องร้อยคำหวัง...สู่ห้วงฟ้า ผู้แต่งมุ่งให้ผู้อ่านได้รับความรู้เรื่องนกนานาชนิดที่
อยู่ในภาคใต้ ว่ามีลักษณะและความเป็นอยู่อย่างไร

นกช่อนหอยใหญ่ มีลักษณะปากยาว หัวและคอมีขนอ่อน หาอาหารจำพวกหอย
ปู ปลา เป็นอาหาร ดังคำประพันธ์

ร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า

ในบึงหอยปูปลาพอหาได้
 ช้อนหอยใหญ่ก้ำอย่างอยู่กลางฝน
 จะงอยปากยาวงามเมื่อยามยล
 เห็นชนอ่อนทั่วทั้งห้วงคอ

(จำลอง ศรีสังข์. 2539 : 105)

และ นกเหยี่ยวกิ้งก่าสีดำ มีแถบ ออกขาวจุดสลับดำเหมือนสีนิล ออกหาเหยื่อ
 ไกล ๆ กับผาหิน ดังคำประพันธ์

ร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า

เหยี่ยวกิ้งก่าดำกำลังเหลือ
 ออกหาเหยื่อผ่านมาใกล้ผาหิน
 แถบออกขาวจุดสีเหมือนนิล
 อยู่ป่าใหญ่จนชินกินแมลง

(จำลอง ศรีสังข์. 2539 : 107)

ข้อสังเกต ในการนำเสนอเรื่องราวลงในคำประพันธ์ ผู้แต่งวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 ก่อนวัยรุ่น ส่วนหนึ่งเป็นคนภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวคือ

ผู้แต่งเป็นคนภาคใต้ จะเห็นได้จาก **เรื่องนิราศสวน** ผู้แต่งคือ วันเนา ยูเด็น
เรื่องพ่อรักมูทุ และเรื่องด้วยรักและผูกพัน ผู้แต่ง คือ มะเนาะ ยูเด็น และ**เรื่องร้อยคำห้วง...
 สู่ห้วงฟ้า** ผู้แต่งคือ จำลอง ศรีสังข์ เป็นคนที่มีภูมิลำเนาเดิมทางภาคใต้ ในการนำเสนอ
 เรื่องราวลงในคำประพันธ์ จึงเสนอในสิ่งใกล้ตัวซึ่งเป็นธรรมชาติทางภาคใต้ โดยมุ่งให้ความรู้กับ
 ผู้อ่าน เช่น **เรื่องนิราศสวน** ผู้แต่งมุ่งให้ความรู้เรื่องของพันธุ์ไม้ และรู้ถึงวิถีชีวิตการประกอบ
 อาชีพของคนทางภาคใต้ **เรื่องพ่อรักมูทุ** ผู้แต่งนำเสนอชีวิตจริงของตนที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัข
 ชื่อมูทุ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสงสารและเมตตากับสัตว์ทุกชนิด **เรื่องด้วยรักและผูกพัน** ผู้แต่ง
 นำเสนอด้วยเรื่องเล่าสัตว์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสงสารและเมตตาทุกชนิดเช่นกัน

และเรื่องร้อยคำหวัง...สู่ห้วงฟ้า ผู้แต่งมุ่งให้ความรู้เรื่องพันธุ์นกต่าง ๆ ทางภาคใต้ ที่คนในภาคอื่น ๆ ไม่เคยได้พบได้เห็น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความรักในถิ่นฐานบ้านเกิดของผู้แต่งด้วย

ผู้แต่งเป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเห็นได้จากเรื่องอุสาบารส ผู้แต่ง คือ ฤทธิมน ปริตติสนธิ ได้นำนิทานพื้นบ้านเรื่องอุสาบารส จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่นบ้านเมืองพาน อำเภอฝီ้อ จังหวัดอุดรธานี มาแต่งเป็นคำประพันธ์ เพื่อเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก ผู้แต่งมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนวิถีสังคมของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และรู้ซึ่งถึงคุณค่าและมีความผูกพันกับวรรณกรรมท้องถิ่นของตน

3. ด้านผู้อ่าน

ในการประเมินค่าวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ ผู้อ่านมีบทบาทสำคัญ ดังที่ วิภา กงกะนันทน์ (2533 : 151) กล่าวถึง ทฤษฎีผลกระทบ ว่าผู้อ่านมีบทบาทสำคัญในการประเมินคุณค่าคำประพันธ์ เพราะเมื่อผู้แต่งนำเรื่องราวของมนุษย์มาสร้างสรรค์เป็นงานประพันธ์แล้ว แต่หากปราศจากผู้อ่าน งานประพันธ์เหล่านั้นก็ไร้ความหมายทางสังคม

ดังนั้น หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 ผู้วิจัยจึงพิจารณาด้วยทฤษฎีผลกระทบ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ของผู้อ่าน และด้านความคิดของผู้อ่าน ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านอารมณ์ของผู้อ่าน หนังสือส่งผลกระทบต่ออารมณ์ผู้อ่าน ดังต่อไปนี้

3.1.1 อารมณ์เศร้าใจ หดหู่

เรื่องอุสาบารส เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังของพระธิดาอุสาและพระโอรสบารสที่ถูกกษัตริย์เมืองพานบิดาของพระธิดาอุสาก็อดความรัก แต่ก็สามารถผ่านอุปสรรคมาได้และหลังจากนั้นพระโอรสบารสพานางอุสาไปเป็นอัครชายาที่เมืองพะโคทำให้พระสนมต่าง ๆ เกิดความริษยาจึงออกอุบายกำจัดนางอุสา โดยให้โหรแกล้งทำนายว่าพระโอรสบารสจะมีเคราะห์ร้ายให้สะเดาะเคราะห์ด้วยการเดินป่า เมื่อพระโอรสบารสไปแล้วทำให้นางอุสาถูกกลั่นแกล้งต้องกลับไปอยู่ที่หอคำและตรอมใจจนชูปนม พอลบกำหนดพระโอรส บารสกลับเมืองมาไม่เจอนางอุสาจึงออกตามหาจนพบ เห็นนางอุสาและสิ้นใจตายในอ้อมกอดของพระโอรสบารส ทำให้พระโอรสบารสเสียใจและตรอมใจตายตามในที่สุด ซึ่งเรื่องนี้ทำให้อ่านเกิดอารมณ์เศร้าใจ และหดหู่ในความรักที่ไม่สมหวังของของพระธิดาอุสาและพระโอรสบารส ดังคำประพันธ์

อุสภารส

ไปนานบารส สุดโศกกำสรด ทุกข์ผลาญเผาฤดี
 ดวงกลมแตกยับ ดับชีพชีวิ ตายตามนารี
 อู่สานางทอง

(ฤดีมน ปรีดีสนิท. 2529 :19)

เรื่องหน้าต่างดอกไม้ ในตอน **นกเขา** ซึ่งกล่าวถึง นกเขาที่ขันได้อย่างไพเราะ เป็นสาเหตุทำให้ถูกมนุษย์จับมาใส่กรง ไม่มีอิสระตามธรรมชาติของมัน เรื่องนี้ทำให้อ่านเกิดอารมณ์เศร้าและหดหู่ ดังคำประพันธ์

นกเขา

นกเขยนกเขา
 ขันแต่เช้าจนสายไม่คลายเสียง
 สามเฝ้าถูกแกมแซมสำเนียง
 บินคลอเคียงคูใจในพนา
นำเสียดายเพราะเสียงขันอันไพเราะ
ฟังเสนาะคนจึงพรากเจ้าจากป่า
มาจับเจ้าเศร้าหมองถึงห้องฟ้า
ผันถึงคาคบไม้ในกรงเอย

(มาชา . 2529 : 21)

เรื่องพ่อรักมู่ทุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุนัขชื่อมู่ทุเป็นสุนัขที่น่ารัก ฉลาด ปราดเปรียว และช่างประจบ จนเป็นที่รักของทุกคนในครอบครัว วันหนึ่งเกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้น มู่ทุถูกวางยาพิษ จนตายซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ผู้แต่งและครอบครัวเสียใจ และรู้สึกสะเทือนใจเป็นอย่างมากกับการสูญเสียบวกกับความผูกพันที่มีต่อมู่ทุ เรื่องนี้ทำให้อ่านเกิดอารมณ์เศร้าใจและหดหู่ ที่มู่ทุถูกวางยาพิษจนตายจากน้ำมือของมนุษย์ที่โหดร้าย ดังคำประพันธ์

พ่อรักมูทุ

เสียงมูทุก้องร้องเสียงหลง
 วังเวียนหวาดหวาดผวา
 ล้มกลิ้งเกลือกกระเด็นแลบลิ้นคา
 อนิจจาใจหาย...มูทุตายแล้ว

วาบหวัอกตกใจมือไปช้อน
 ยังอุ่นอ่อนอนิจจาตายังแป้ว
 มาจากกันทันทีเร็วแฉว
 ใจเหมือนแก้วแตกยับลงจับปล้น

(มะเนาะ ยูเด็น . 2541 : 35)

เรื่องด้วยรักและผูกพัน เนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักและความผูกพันของคนกับสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มเยาวชนคนรักสัตว์ ต่างผลัดกันเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับสัตว์ที่ตนประทับใจ ซึ่งแต่ละเรื่องเป็นเรื่องราวของสัตว์ที่ถูกรังแกจากน้ำมือของมนุษย์ เช่น **เรื่องแม่ทองคำ** ซึ่งเป็นแม่ช้างที่ท้องแก่แต่ถูกคนขับรถชนจนตาย หรือ **เรื่องลูกค่าง** กล่าวถึงความโหดร้ายคนที่ไม่ล่าค่างในป่าซึ่งฆ่าแม่ค่างเพื่อที่จะเอาลูกค่างเท่านั้น เรื่องเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์เศร้าใจและหดหู่ ดังคำประพันธ์

แม่ทองคำ

ทองคำดั้นสันแรงปากแห้งเหือด
 สามวันเลือดตกมาไม่ซาสร้าง
 แรงระโหยโรยรินสิ้นเสียงคราง
 ทอดทิ้งร่างกองพับอยู่กับดิน

(มะเนาะ ยูเด็น . 2544 : 7)

ล่ำลูกค่าง

อุ้มขึ้นชูดูตาลูกมาจ้อง
ให้ลูกมองตาแม่เหมือนแลสัง
ลูกยังถือมือลดหมดกำลั้ง
เลือดไหลหลังแม่ค่างร่างกองดิน

เราทั้งสองมองหน้าน้ำตาไหล
ช่างกระไรใจโศกเหลือโหดหิน
หมายเลือดเขาเข้ายาได้มากิน
เขาต้องรินเลือดหลังกระทั้งตาย

ลูกค่างยังรังร่างอยู่ข้างแม่
ตาจ้องแลสดใส่น้ำใจหาย
เหลือโศกเขลาเจนาะน่าละอาย
ช่างใจร้ายลงคอเราหนอเรา

(มะเนาะ ยูเด็น . 2544 : 41 - 42)

เรื่องผูกพัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของเด็กได้สะท้อนภาพชีวิตของเด็กที่มีปัญหาต่าง ๆ มากมายที่เกิดจากสภาวะที่เสื่อมโทรมของสังคมปัจจุบัน ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น เด็กถูกพ่อของตนข่มขืน เรื่องเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์เศร้าใจและหดหู่กับสภาพย่ำแย่ในสังคมปัจจุบัน ดังคำประพันธ์

ช่วยหนูด้วย

ไปโรงเรียน	หวังชีวิตเขียน	เรียนหนังสือ
กลับถูกมือ	ถือซอลัก	ล็อกเข้าป่า
บ้านเคยสุข	พอกลับหिन	หีนกามา
คอยตั้งหน้า	คิดริยา	จะทำร้าย
หนีจากบ้าน	มาเร่ร่อน	นอนถนน

ก็ถูกคน	ชั่วช้า	พาไปขาย
หนูไม่ใช่	เครื่องบำบัด	ที่ระบาย
หนูจะตาย	จากโลกนี้	ดีไหมคะ

(สุรศักดิ์ สุทธารมณ .2544 : 28)

3.1.2 อารมณ์ขัน

เรื่องนิทานภาพพุทธรักษา ในตอน **หมอกี้เหมือนกัน** เป็นเรื่องที่น่าขบขันเกี่ยวกับเรื่องชายหัวล้านที่มีความกตัญญู คิดว่าหัวล้านเป็นโรคอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหา เช่น หน้าฝนหัวก็จะเปียกฝนกว่าใคร ๆ เพราะไม่มีผม หน้าร้อนก็จะถูกแดดแผดเผาหัวล้านได้อย่างง่าย อีกทั้งแมลงชุกชุมก็รุมกัดได้ง่าย จึงทำให้ชายหัวล้านกตัญญูเป็นอย่างมาก จึงตัดสินใจไปหาหมอมาปรึกษาหมอแต่หมอก็นั่งหน้าเศร้าและถอดหมวกให้ดูว่าเราก็อหัวล้านเหมือนกันคงไม่มีทางรักษาได้ เรื่องนี้ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขัน ดังคำประพันธ์

หมอกี้เหมือนกัน

หัวล้านหงุดหงิด	คิดว่าโรค
อยากซักทายา	รักษาโรคตน
ลำบากลำเค็ญ	เยือกเย็นหน้าฝน
ฝนเปียกหัวทน	ทุกข์ยิ่งกว่าใคร
หน้าร้อนร้อนแดด	แผดเผาหัวล้าน
สุดแสนรำคาญ	ร้อนยิ่งสุ่มไฟ
แมลงชุมรุมกัด	โบกพัดไม่ไหว
โรคนี้เรื่องใหญ่	ต้องไปหาหมอ
ปรึกษาหมอว่า	มียาบ้างไหม
หัวล้านเลียนใส	รักษาย่ารอ
หมอนั่งหน้าเศร้า	โรคเราเกินพอ
เปิดหมวกป้อหล้อ	หมอกี้เหมือนกัน

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . 2524 : 55 –57)

ในด้านอารมณ์ผู้อ่านทำให้เกิดอารมณ์เศร้าใจและหดหู่ ในเรื่องความรักที่ไม่สมหวัง ความโหดร้าย ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์เศร้าใจและหดหู่ และทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขันในเรื่องของชายหัวล้าน

3.2 ด้านความคิดของผู้อ่าน หนังสือส่งผลกระทบต่อผู้อ่าน ดังต่อไปนี้

3.2.1 ได้รับการปลูกฝังจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ผู้แต่งได้สอดแทรกจริยธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความกตัญญูต่เวที ความเมตตา กรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความเสียสละ ความอุตสาหะ และความยุติธรรม เป็นต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับการปลูกฝัง จริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง ดังตัวอย่างคำประพันธ์

3.2.1.1 ด้านความเสียสละ ปรากฏใน **เรื่องนิทานภาพพุทธรักษา ตอน พรานไพรใจดี** พฤติกรรมของตัวละคร คือนายพรานที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มักจะแบ่งปันเนื้อที่ล่ามาได้ให้กับเพื่อนบ้านเสมอ ทำให้เป็นที่รักของเพื่อนบ้าน จนได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านเพราะ ผลแห่งการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละของตนเอง ซึ่งเรื่องนี้ทำให้ผู้อ่านได้รับการปลูกฝัง จริยธรรมด้านความเสียสละ และนำไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เหมือนตัวละคร ดังคำประพันธ์

พรานไพรใจดี

พรานไพรใจดี	ล่าได้มฤคิ
มาจากไพรวัน	แลแบ่งเจือจาน
เพื่อนบ้านทั่วกัน	เขาทำเช่นนั้น
อยู่เป็นอัตรา	
.....	
ชาวบ้านพร้อมใจ	ชี้ตัวพรานไพร
ราษฎรรักยำเกรง	เลือกพรานอารี
ทำดีแต่เพรง	ฝูงชนครื้นเครง
สมจินต์ยินดี	

แต่ตั้งนายพราน	ราชาโปรดปราน
ช้างม้านาไร่	อวยทรัพย์มากมี
เมียเห็นทันที	ได้สมศักดิ์ศรี
	อารีให้คุณ

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ .2524 : 49-51)

3.2.1.2 ด้านความมีเหตุผล ปรากฏใน **เรื่องเด็กน้อย ตอน ฟังคำ** ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านเป็นคนฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มิใช่เพื่อยึดมั่นในความคิดของตนเท่านั้น ควรใช้สติคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลแล้วจึงตัดสินใจ เพราะถ้าไม่คิดให้รอบคอบอาจกระทำการผิดพลาดได้ จากคำสอนนี้ทำให้อ่านได้รับข้อคิดในเรื่องของความมีเหตุผล และนำไปเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตน ดังคำประพันธ์

ฟังคำ

“ฟังคำ”ผู้อื่นบ้าง

อย่าอิงอ้างตนเท่านั้น

คิดดีมีทั่วกัน

ไยยึดมั่นเพียงของตน

คิดผิดทำการพลาด

คนฉลาดย่อมพิศผล

ยอมรับไม่อับจน

ยอมมีคนอื่นช่วยเหลือ

.....

แต่ฟังคำต้องคิด

รู้ถูกผิดให้ทั่วถ้วน

ความดีที่ไม่ควร อย่าด่วนเห็นเป็นสิ่งดี

(วาวยแพร . 2529 : 77 –78)

3.2.2 ได้รับความรู้

3.2.1.1 ความรู้เรื่องตำนานนิทาน พบ 3 เรื่อง ได้แก่ ราชามูซุน อุสาบารส และนิทานสงกรานต์

เรื่องราชามูซุน (เรื่องราชามูซุนและเรื่องพระเจ้าจิ้งผิง) เป็นนิทานอิงประวัติศาสตร์จีน ซึ่งให้ความรู้และข้อคิดในการปฏิบัติตนแก่ผู้อ่าน

เรื่องราชามูซุน เป็นนิทานอิงประวัติศาสตร์จีนเกี่ยวกับรัฐน่านเจ้าที่มีกษัตริย์มูซุนซึ่งมีนิสัยที่เกียจคร้าน ไม่ใฝ่รู้และศึกษาเล่าเรียน ทำให้ปกครองบ้านเมืองไม่เป็น หลงเชื่อเสนาพจจริตที่ยุให้ทำสงคราม ทำให้รัฐน่านเจ้าแย่ จึงหมดหนทางกลับและมาปรึกษาพระอาจารย์เจงหุย จนทำให้แก้ไขสถานการณ์ได้ จากเหตุการณ์เหล่านี้เป็นอุทาหรณ์ทำให้กษัตริย์มูซุนกลับตัวกลับใจโดยใฝ่รู้และหมั่นศึกษาเล่าเรียนกับเจงหุย ซึ่งเรื่องนี้ทำให้อ่านมีความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์รัฐน่านเจ้า และได้รับข้อคิดในการศึกษาหาความรู้ ดังคำประพันธ์

ราชามูซุน

ประวัติศาสตร์ว่า	อยู่มาไม่ช้า	ประชาชนยกเชิญ
เพราะองค์กษัตริย์	ไม่ถนัดจัดเจน	ปกครองไม่เป็น
เอนเอียงหุบเขา		
.....		
มูซุนรันทด	บริวารทรยศ	คิดคดทุกคน
ทรงเรียกอาจารย์	น่านเจ้าอับจน	องค์กษัตริย์สับสน
หลงต้นหลงปลาย		
.....		
เพราะได้กลับตัว	เลิกประพตชั่ว	ไม่หลงมัวเมา
เชื่อคำอาจารย์	เอาภารกล่อมเกล่า	มูซุนน่านเจ้า
จึงเข้าใจคน		

รู้เล่าเสนา	กลที่ปรึกษา	เกือบพาอัจน
หวัดเสียน่านเจ้า	เหตุเขลาแต่ต้น	เสียผู้เสียคน
กลทำสงคราม		
บทเรียนก่อนเก่า	เตือนให้พวกเรา	เยาชนคร้าม
อย่ามัวสนุก	จะมีทุกข์ตามมา	เมื่อเด็กหาความ
		รู้ไว้ใส่ตน

(สลวย โจนสโรช .2529 : 5 – 14)

และ **เรื่องพระเจ้าจิ้งผิง** เป็นนิทานอิงประวัติศาสตร์จีนซึ่งมีเรื่องราวเกี่ยวกับ กษัตริย์จีน คือ พระเจ้าจิ้งผิงที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และทรงคิดว่าถ้าจะ ศึกษาต้องรับศึกษาในทันที อีกทั้งยังทรงเป็นห่วงเรื่องการศึกษาของประชาชน จึงเปิดโรงเรียนและ สร้างตำราเพื่อให้ประชาชนได้เตรียมศึกษาตั้งแต่ยังเล็ก และให้ผู้ยากจนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเรื่องนี้ทำให้ ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน ดังคำประพันธ์

พระเจ้าจิ้งผิง

แต่ปางหลังครั้งเงินเก่าเล่าแถลง
มีกษัตริย์นามแจ้งว่าจิ้งผิง

.....

“เยาชนนั้นเป็นเช่นดวงแก้ว
เราแน่นำตั้งจิตคิดมอบให้
รับภาระประเทศชาติให้ปราศภัย
นำสู่ความยิ่งใหญ่ในสากล
ทำอย่างไรจะให้พวกเขาเหล่านั้น

สำนึกกันเตรียมการศึกษามาแต่ต้น
หาพื้นฐานประสบการณ์ทุกคน
ได้รู้ตนว่าชาติใหญ่อยู่ในมือ
เป็นหน้าที่ต้องพลีด้วยชีวิต
ด้วยเป็นสิทธิศักดิ์ศรีที่ควรถือ

คุณธรรมยึดให้มันสิ่งนั้นคือ
 จะสร้างชื่อช่วยกันไม่บันทอน
 เด็กรุ่นนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า
 ตกทอดต่อต่อมาจากรุ่นก่อน
 ช่วยรักษาถิ่นฐานเมืองมารดร
 ให้วัฒนาถาวรสืบต่อไป”

(สลวย โรจนสโรช . 2529 : 21 – 30)

เรื่อง อุสาบารส เป็นนิทานพื้นบ้านซึ่งมีเรื่องราวเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวัง ให้ความรู้เกี่ยวกับตำนานเมืองโบราณ อันเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงหอคำของพระธิดาอุสา ซึ่งตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพาน อำเภอผือ ดังคำประพันธ์

อุสาบารส

หอคำแห่งนี้	เรียกตามเทวี	หอนางอุสา	ปรากฏตำนาน
เล่าขานกันมา	เป็นแห่งศิลา	บนเขาภูพาน	

(ฤดีมน ปรีดีสนิท . 2529 : 4)

เรื่องนิทานสงคราม เป็นนิทานเกี่ยวกับตำนานสงครามที่เก่าแก่และเล่าขานมาแต่บรรพกาล ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ประวัติความเป็นมาของตำนานสงคราม เนื้อเรื่อง กล่าวถึงธรรมบาลที่มีความฉลาดเฉลียวมากสามารถฟังภาษาสัตว์ได้ ทำให้ธรรมบาลชนะปริศนาคำทายจากการทำทายของกบิลพรหม ในที่สุดกบิลพรหมเป็นฝ่ายพ่ายแพ้จึงต้องถูกตัดเศียร แต่มีปัญหาคือถ้าเศียรของกบิลพรหมหล่นพื้นจะทำให้ไฟล้างโลก ถ้าโยนขึ้นฟ้าจะทำให้อากาศวิปริต ถ้าเหวี่ยงลงทะเลจะทำให้น้ำแห้งขอด กบิลพรหมจึงให้ธิดาทั้งเจ็ดมาเวียนกันถือพานทองรองเศียรไว้คนละหนึ่งปี ธิดาทั้งเจ็ดเรียงตามลำดับดังนี้ นางทงชะ นางโคราด นางรากษส นางมณฑา นางกริณี นางกิมิทา และนาง มโหธร นางทั้งเจ็ดเรียกว่า นางสงคราม ดังคำประพันธ์

นิทานสงกรานต์

ถึงคราวเปลี่ยนปีจุลศักราช
กาลโยคเกณฑ์ศาสตร์เปลี่ยนจากเก่า
นางสงกรานต์เทวีมีข้อเคঁ
เริ่มเรื่องเล่านิทานสงกรานต์นะ

เมื่อครั้งต้นภัทรกัปนี้ไม่ได้
เศรษฐีใหญ่ถึงคราวจะ
ต้องอับอายขายหน้าประชาละ
เพราะว่าตะแคงไม่มีลูกเลย

.....
ณ บัดนั้นธรรมชาติบาลกุมารน้อย
คือเทพคล้อยจากฟ้ามาเร็วรี
ปฏิสนธิในครรภ์เศรษฐี
ท่านเศรษฐีได้บุตรสุดที่รัก

.....
กบิลพรหมองค์หนึ่งจึงเหาะเหิน
ลงมาเดินถามปัญหาทำทายเป็น
ถ้าธรรมชาติตอบได้ใครประเคน
เศียรท่านเช่นสังเวชธรรมชาติ

.....
จำต้องตัดศีรษะแน่แพ้ทายทำ
ร้องเรียกราชธิดามาสั่งสม
เจ็ดธิดามาถึงจึงปรารมภ์
ใจตรอมตรมปัญหาพาอัปจน

.....
กลุ่มเทวีสงกรานต์รับงานหนัก
เพราะความรักบิดาน่าสรรเสริญ

อุตสาหกรรมผลิตเปลี่ยนพานนานเหลือเกิน เปลี่ยนกันเชิญพานเคียนเวียนนิรันดร์

(ธัญญา วิเศษแพทยา . 2543 : 3 -19)

3.2.2.2 ความรู้เรื่องพันธุ์ไม้

เรื่องนิราศสวน ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เรื่องสวนไม้ต่าง ๆ ที่นิยมปลูกทางภาคใต้ จำนวน 24 สวน ได้แก่ สวนยาง สวนสะตอ สวนเหียง สวนก่อ สวนจำดะ สวนกลางสาด สวนลองกอง สวนทุเรียน สวนลำไย สวนม่วงพูน สวนยาร่วง สวนมะม่วงหิมพานต์ สวนส้มจุก สวนโชกุน สวนลูกหยี สวนเงาะสะกาบาต สวนเงาะสวน มังคุด สวนปาล์ม สวนกาแฟ สวนมะพร้าว สวนมะม่วง และสวนกล้วยเล็บมือนาง

ต้นจำดะ ซึ่งเรียกว่า “จำดะ” ในภาษาถิ่นใต้เดิม เป็นผลไม้ที่มีรสชาติไม่หวาน แต่หลังจากที่เกษตรกรได้พัฒนาพันธุ์จำดะแล้ว ทำให้ขายได้ราคาเพราะรสชาติดีกว่าเดิม ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

จากต้นก่อก็ค้ำถึงจำดะ
จำใจผลรสหวานนานนักหนา
จำดะหนอรุ่นใหม่ได้ราคา
รสดีกว่ารสเดิมเขาเสริมพันธุ์

(วันเนาว์ ยูเด็น .2536 : 7)

และ มังคุด ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีชื่อทางภาคใต้ มีรสหวานและนิยมปลูกมานาน ดังคำประพันธ์

นิราศสวน

จากเรียนผลละละมาหามังคุด

นึกถึงดุษฎีได้ลิ้มชิมรสหวาน

มังคุดอยู่คู่ได้ปลูกไว้นาน

นับเป็นพืชพื้นบ้านนมนานมา

(วันเนาว์ ยูเด็น . 2536 : 60)

3.2.2.3 ความเรื่องพันธุ์นก

เรื่องร้อยคำหวัง...สู่ห้วงฟ้า ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เรื่องนกนานาชนิดในภาคใต้ว่ามีลักษณะและความเป็นอยู่อย่างไร ทำให้ผู้อ่านเกิดความรัก มีเมตตาธรรม และคิดที่จะปกป้องอนุรักษ์นกไว้ให้อยู่คู่ธรรมชาติตลอดไป

นกชายเลน เป็นนกทางภาคใต้ แหล่งอาหารของนกชายเลน คือบริเวณชายเลนซึ่งเพราะในชายเลนมีหนอนน้ำจำนวนมาก ดังคำประพันธ์

ร้อยคำหวัง...สู่ห้วงฟ้า

นกชายเลนบึ่งถึงชายน้ำ

เดินย่ำบริเวณเลนเหนียวหนึบ

พบอาหารรุ่มลุ่มกันพร้อมพริบ

หนอนน้ำยิบยิบไปไม่ขาดแคลน

(จำลอง ศรีสังข์ . 2539 : 67)

นกปลีกล้วยเล็ก เป็นนกทางภาคใต้ อาศัยปากกล้วยเป็นรัง นกปลีกล้วยมีขนาดลำตัวใหญ่ บริเวณท้องจะมีสีเหลือง คอหอยมีสีขาว และเวลาบินไปมาจะส่งเสียงร้อง “ซี ซี” ดังคำประพันธ์

ร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า

นกปลีกล้วยเล็กมีท้องสีเหลือง
ตัวขนาดเขื่องคอกอยขาวพราวสง่า
เสียง ซี ซี สดใสบินไปมา
ยัดเอาปากล้วยเถื่อนเป็นเรือนรัง

(จำลอง ศรีสังข์ . 2539 : 69)

ในด้านผลกระทบทางอารมณ์ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์เศร้า หดหู่ และทำให้เกิด
อารมณ์ขัน ในด้านผลกระทบทางความคิด ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อคิดที่มีคุณค่าทางใจและได้รับการ
ปลุกฝัง จริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง และทำให้ผู้อ่าน
ได้รับความรู้เรื่องต่าง ๆ เช่น ตำนานนิทาน เรื่องพันธุ์ไม้ และพันธุ์นกนานาชนิดทางภาคใต้

หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของ
คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 ทั้ง
28 เรื่อง เป็นหนังสือที่ดีมีคุณค่าทั้งทางอารมณ์และสติปัญญา เหมาะสมในการพัฒนาเด็ก
ให้เจริญงอกงามทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งยังช่วยหล่อหลอมจิตใจของเด็กและเยาวชนให้เป็น
พลเมืองดีของชาติ

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 - 14 ปี) ที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 - 2545 จำนวน 28 เรื่อง ตามจุดมุ่งหมายและวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้างต้น สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ลักษณะทางจริยธรรมในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น สอดคล้องกับลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 14 ประการ ลักษณะทางจริยธรรมที่พบมากที่สุดคือ ความกตัญญู กตเวที รองลงมา คือ ความเมตตา กรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความสามัคคี ความเสียสละ ความอดุสาหะ และความยุติธรรม รายละเอียดดังนี้

ความกตัญญู กตเวที มีอยู่ในหนังสือ 10 เรื่อง ได้แก่ เด็กน้อย ดอกไม้เอย ขอเพียงความเข้าใจ ปรายปีกรัก กำไรจากรอยเท้า นิราศสวน เอื้อมรุ่งมาทอฝัน พ่อรักมู่ทุ่ นิทานสงกรานต์ และด้วยรักและผูกพัน

ความเมตตา กรุณา มีอยู่ในหนังสือ 9 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา หัวใจเดินทาง นิราศสวน เรือใบไม้ พ่อรักมู่ทุ่ ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดฝันฟ้าและแผ่นดิน วัยฝัน ด้วยรักและผูกพัน และผูกพัน

ความมีเหตุผล มีอยู่ในหนังสือ 8 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา สาวรุ่น เด็กน้อย ราชามูซุน ขอเพียงความเข้าใจ ปีกสองแห่งความรัก ร้อยกระบวนสำนวนไทย และฝากเธอไว้ในอ้อมกอดฝันฟ้าและแผ่นดิน

ความอดทน มีอยู่ในหนังสือ 7 เรื่อง ได้แก่ สาวรุ่น หน้าต่างดอกไม้ ดอกไม้เอย ขวัญฟ้าทะเลฝัน กำไรจากรอยเท้า หัวใจเดินทาง นาฏลีลาดอกไม้

ความใฝ่รู้ มีอยู่ในหนังสือ 6 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี สักวาสุภาษิต เล่ม 1-3 ราชามูซุน ตะลือต้อกแต็ก เอื้อมรุ่งมาทอฝัน วัยฝัน

ความเป็นผู้มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม มีอยู่ในหนังสือ 6 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี สักวาสุภาสิต เล่ม 1-3 ราชามุขุน อุตสาหกรรม ร้อยกระบวณสำนวนไทย และนิทาน สงกรานต์

ความรับผิดชอบ มีอยู่ในหนังสือ 6 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา หญิงดี สักวา สุภาสิต เล่ม 1-3 เด็กน้อย ราชามุขุน และร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า

ความมีระเบียบวินัย มีอยู่ในหนังสือ 4 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี สักวาสุภาสิต เล่ม 1-3 เด็กน้อย ตะลือกตอกแตก

ความซื่อสัตย์สุจริต มีอยู่ในหนังสือ 3 เรื่อง ได้แก่ หญิงดี ร้อยกระบวณสำนวนไทย และนิราศสวน

ความประหยัด มีอยู่ในหนังสือ 3 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา ปีกสองแห่ง ความรัก และผูกพัน

ความสามัคคี มีอยู่ในหนังสือ 3 เรื่อง ได้แก่ อุตสาหกรรม นิราศสวน และร้อยคำห้วง..สู่ ห้วงฟ้า

ความเสียสละ มีอยู่ในหนังสือ 3 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา เด็กน้อย และ หน้าต่างดอกไม้

ความอดุสาหะ มีอยู่ในหนังสือ 3 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา หญิงดี และ ปรายปีกรัก

ความยุติธรรม มีอยู่ในหนังสือ 1 เรื่อง ได้แก่ นิทานภาพพุทธรักษา

2. หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น มีกลวิธีนำเสนอทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ ด้านเนื้อหา ผู้แต่งนำเสนอด้วยการใช้เนื้อหาเกี่ยวกับสอนเด็กให้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก และการใช้ธรรมชาติ ด้านรูปแบบ ผู้แต่งนำเสนอด้วย นิทานมากที่สุด รองลงมาคือ สำนวน สุภาสิต บทกล่อมเด็กและบทเด็กเล่น นิราศ คำเรื่องจริง ปริศนาคำทาย และสารคดี

3. การประเมินค่าหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นด้วยทฤษฎีขั้นพื้นฐานทั้ง 3 นั้น

ในด้านสังคม หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น สะท้อนสภาพทางสังคมในด้าน ต่าง ๆ ไว้มากมาย ทั้งในสภาพความเป็นอยู่ ครอบครัว การศึกษา การปกครอง

ขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยม เป็นต้น ทำให้ทราบถึงเหตุการณ์และความผันแปรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ในด้านผู้แต่ง ผู้แต่งมุ่งสอนและให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้อ่านประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม ดังที่ได้สอดแทรกการปลูกฝังจริยธรรมไว้ในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความเสียสละ ความอดุสาหะ และความยุติธรรม เป็นต้น เพื่อให้ผู้อ่านได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้แต่งจะสอนโดยตรงและบอกถึงประโยชน์และผลดีที่ได้รับจากการได้ประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอน เพื่อเป็นการถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้เข้าใจได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น และผู้แต่งมุ่งให้ความรู้กับผู้อ่าน เรื่องพันธุ์ไม้ พันธุ์นกนานาชนิดทางภาคใต้

ข้อสังเกต ผู้แต่งวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนหนึ่งเป็นคนภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในด้านผู้อ่าน หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของผู้อ่านโดยทำให้เกิดอารมณ์ เศร้าใจ หดหู่ และอารมณ์ขัน และส่งผลกระทบต่อความคิดของผู้อ่าน ทำให้ได้รับการปลูกฝังจริยธรรม ได้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และได้รับความรู้เรื่องตำนานนิทานพันธุ์ไม้ และพันธุ์นกนานาชนิดทางภาคใต้

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์หนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 จำนวน 28 เรื่อง มีข้อสังเกตที่น่าจะนำมาอภิปราย ดังนี้

ลักษณะทางจริยธรรมในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น พบว่า สอดคล้องกับลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 14 ประการ ซึ่งลักษณะทางจริยธรรมที่พบมากที่สุด คือ ความกตัญญูกตเวที รองลงมา คือ ความเมตตากรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความสามัคคี ความเสียสละ ความอดุสาหะ และความยุติธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสังคมปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ยังละเลยความดีงามโดยเฉพาะลักษณะทางจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที ดังจะเห็นได้จากข่าวในหนังสือพิมพ์ประจำวัน จะปรากฏข่าวลูกฆ่าพ่อแม่ ผู้มีพระคุณ หรือทิ้งให้พ่อแม่อยู่บ้านพักคนชรา สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่มีมากใน

สังคม ทำให้ผู้แต่งเห็นว่า หากปล่อยให้เป็นเช่นนี้ต่อไปจะทำให้สภาพสังคมในอนาคตเสื่อมโทรมลง จึงต่างหันมาเขียนเรื่องเพื่อมุ่งหวังที่จะปลูกฝังให้คนหันมาให้ความสำคัญคุณงามความดี ความเมตตา กรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความสามัคคี ความเสียสละ ความอุทิศตน และความยุติธรรม โดยเน้นเป้าหมายที่กลุ่มเยาวชน ทั้งนี้เพราะเมื่อเยาวชนได้อ่านหนังสือเหล่านี้ ทำให้เกิดความคิดยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้อยู่ในจริยธรรมหรือประพฤติตนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ดังนั้นหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 - 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษา-ธิการ เปรียบเหมือนกระจกของสังคมที่สะท้อนภาพความเป็นจริงต่างๆ ของสังคมในปัจจุบัน ทำให้คณะกรรมการตัดสินหนังสือสำหรับเด็กที่คณะกรรมการประกวด มีความเห็นว่าลักษณะทาง จริยธรรมความกตัญญูนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่ควรริบเร่งปลูกฝังให้กับเยาวชนและอาจเป็น รากฐานของลักษณะทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ จึงได้คัดเลือกหนังสือเหล่านี้เพื่อให้เยาวชนอายุ 12 - 14 ปี ได้อ่านและยึดเป็นแนวทางปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อไป ส่วนลักษณะทางจริยธรรมที่พบน้อยที่สุด คือลักษณะทางจริยธรรมความยุติธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพสังคมในปัจจุบันนับวันจะเลวร้าย ผู้แต่งจึงเห็นว่าเป็นเรื่องที่รีบด่วน จำเป็นจะต้องแก้ไขจริยธรรมความกตัญญูคุณงามความดี ความเมตตา กรุณา ความมีเหตุผล ความอดทน ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความสามัคคี ความเสียสละ และความอุทิศตนเสียก่อน และเห็นว่าลักษณะทาง จริยธรรมด้านความยุติธรรมนั้น ยังไม่มีผลกระทบต่อดังคมมากนักจึงมองข้ามไป แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความคิดว่า ความยุติธรรมเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้สังคมดีขึ้น เพราะถ้าบุคคลในสังคมต่างมีความยุติธรรม มีความเสมอภาคและมีสิทธิเท่าเทียมกัน อาจส่งผลให้ปัญหาในสังคมก็ลดลง ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะทางจริยธรรมความยุติธรรม ควรจะปลูกฝังและพบในหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กที่คณะกรรมการประกวดให้มากขึ้นด้วย อนึ่งผลการพบลักษณะทาง จริยธรรมในแต่ละเรื่องมาน้อยต่างกันนั้น อาจขึ้นอยู่กับการคาดหวังของผู้แต่ง และคณะกรรมการตัดสินหนังสือสำหรับเด็กที่คณะกรรมการประกวดมีความคาดหวังต้องการให้คนในสังคมมีลักษณะทางจริยธรรมด้านใดเป็นพิเศษ ก็จะสอดแทรกลักษณะทางจริยธรรมด้านนั้น ๆ ไว้ในหนังสือ จึงทำให้แต่ละเรื่องมีลักษณะทางจริยธรรมที่มาน้อยแตกต่างกัน

กลวิธีนำเสนอของหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอด้วยการใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนให้เด็กปฏิบัติตนได้ถูกต้องมากที่สุด ซึ่งเป็นการสอนตรง ๆ โดยไม่อ้อมค้อม อาจเป็นเพราะผู้แต่งต้องการคาดหวังให้เด็กหรือเยาวชน มีแนวทางในการ

ประเพณีปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง จึงมุ่งสอนโดยตรงเพื่อให้เด็กเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการทำเช่นนี้ อาจทำให้เด็กหรือผู้อ่านขาดความสนใจในวรรณกรรมนั้น ๆ ได้ เพราะผู้แต่งเน้นแต่สาระประโยชน์ให้กับเด็กมากเกินไปจนลืมถึงความต้องการ และความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง ที่ธรรมชาติของเด็กจะชอบกลวิธีที่แปลกใหม่และน่าสนใจ จึงทำให้วรรณกรรมประเภทนี้ ยังไม่เป็นที่น่าสนใจของเด็กในวัยนี้เท่าใดนัก เนื่องจากผู้วิจัยเคยให้เด็กในวัย 12 – 14 ปี ทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการอ่านหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ปรากฏว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านหนังสือประเภทนี้ ผู้วิจัยคิดว่าหากต้องการให้วรรณกรรมเยาวชนประสบความสำเร็จแล้ว ผู้แต่งจะต้องแฝงการสอดแทรกเนื้อหาและแนวคิด ในการแก้ไขปัญหของวัยรุ่นลงไปผสมผสานกับปัญหาต่าง ๆ ของเนื้อเรื่องให้อย่างแนบเนียนกลมกลืน โดยที่เด็กที่เด็กไม่รู้ตัว ตามแบบฉบับวรรณกรรมเยาวชนสากล

การประเมินค่าหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ในด้านสังคม วรรณกรรมสะท้อนปัญหาสังคมทั่วไป เช่น สภาพความเป็นอยู่ ครอบครัว การศึกษา การปกครอง ขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยม ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า เมื่อเป็นวรรณกรรมเยาวชนน่าจะมุ่งสะท้อนปัญหาของเยาวชนมากกว่าจะสะท้อนปัญหาสังคมทั่วไป ในด้านผู้แต่ง ผู้แต่งมีความจริงจังที่จะมุ่งสอนจริยธรรมกับเด็กโดยตรง จนลืมคำนึงด้านอารมณ์ของเด็ก เช่น ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน เป็นต้น ผู้แต่งควรที่จะเพิ่มความบันเทิงให้กับเด็ก จะทำให้เด็กสนใจมากยิ่งขึ้น ข้อสังเกตผู้แต่งส่วนมากจะเป็นคนทางภาคใต้ ผู้แต่งก็จะนำเสนอภาษาถิ่นของตน เช่น เรื่องด้วยรักและผูกพัน ผู้แต่งมะเนาะ ยูเด็น ได้ใช้คำภาษาถิ่นได้ เช่น คำว่า “ไปน้า” แปลว่า ไปเที่ยว หรือ คำว่า “ค็อง” แปลว่า เสียงของค่างเวลาร้องเตือนภัย ซึ่งอาจทำให้เด็กในภาคอื่น ๆ อาจไม่เข้าใจได้ ในด้านผู้อ่าน การที่ผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอโดยมุ่งสอนโดยตรง ยังเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านได้ยาก เพราะจากที่ผู้วิจัยเคยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับการอ่านหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ให้เด็กในวัย 12 – 14 ปีทำแบบสอบถาม ปรากฏว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านหนังสือประเภทนี้ ผู้วิจัยคิดว่าผู้แต่งควรสรรหากลวิธีที่แปลกใหม่ และสามารถดึงดูดความสนใจผู้อ่านมากกว่านี้ ก็จะทำให้ผู้อ่านนิยมาอ่านวรรณกรรมประเภทนี้มากขึ้น

แม้จะเป็นวรรณกรรมเยาวชน หนังสือทั้งหมดซึ่งเป็นข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นแนวโน้มของพัฒนาการของวรรณกรรมไทยบางด้าน กล่าวคือ พัฒนาการของนิราศที่แตกต่างไปจากขนบการประพันธ์ดั้งเดิม ในเรื่องนิราศสวน ที่ผู้แต่งวันเนา ยูเด็น ได้พรรณานาสวนไม้ต่าง ๆ ในภาคใต้ โดยสอดแทรกการกล่าวเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะแตกต่างไปจากนิราศแบบเดิมหรือแบบโบราณ ที่จะพรรณานาสถานที่หรือธรรมชาติที่พบเห็น โดยเปรียบเทียบผ่านความในใจของผู้แต่ง ในแง่ความรัก ความทุกข์ และวิถีชีวิต จะเห็นได้ว่าเป็นแนวโน้มในการ

พัฒนาการของนิราศที่ดี มีความแปลกใหม่ ทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น พัฒนาการร้อยกรอง ปัจจุบันเกี่ยวกับสุภาสิต ในเรื่อง หญิงดี ที่ผู้แต่งกรวลี วรรณกร ประยุกต์สุภาสิตให้เป็นแบบใหม่ และร่วมสมัย โดยผู้แต่งประยุกต์จากทัศนคติที่ดีของสังคมเก่าและสังคมใหม่ มานำเสนอลงในสุภาสิต ซึ่งเป็นความแปลกใหม่ด้านเนื้อหาของสุภาสิต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (12 – 14 ปี) ที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2545 จำนวน 28 เรื่อง พบว่ายังมีสิ่งที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาค้นคว้าต่อไปอีกดังนี้

1. ศึกษาหนังสือคำประพันธ์สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น โดยศึกษาผู้แต่งเฉพาะคน เพื่อดูพัฒนาการของการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น
2. ศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทอื่น ๆ ที่คณะกรรมการประกวดรางวัลต่าง ๆ ต่อไปอีก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทรีขจร . (2525). *ความรู้และจริยธรรมเพื่อชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เพชรสยามการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2532) . *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
กระทรวงฯ .
- _____ . (2533) . *คู่มือการส่งเสริมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- กรมศิลปากร . (2520) . *บทกลอนกล่อมเด็ก บทปลอบเด็ก และบทเด็กเล่น*. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- กรวลี วรรณกร. (2525) . *หญิงดี*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- _____ . (2527) . *สาวรุ่น*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- กานติ ณ ศรีธธา . (2531) . *ขวัญฟ้าทะเลฝัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ่อน.
- _____ . (2532) . *ปีกสองแห่งความรัก*. กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ่อน.
- คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ . (2540) . *การประกวดหนังสือดีเด่นประจำปีพุทธ*
ศักราช 2515 – 2539. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชนรต . (2532) . *ปรายปีกรัก*. กรุงเทพฯ : มูซา.
- จำลอง ศรีสังข์ . (2539) . *ร้อยคำห้วง...สู่ห้วงฟ้า*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จิราพร จิรบุญดิลก . (2531) . *การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในแผน*
พัฒนาการแห่งชาติ จากหนังสือสำหรับเด็กที่ชนะการประกวด. ปรินญานิพนธ์
กศ.ม. (ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อัสสัณหา.
- จงจิต นิมนานนรเทพ . (2528) . *การใช้บทร้อยกรองเป็นสื่อการสอนจริยศึกษาสำหรับ*
นักเรียน.วิทยานิพนธ์ ศ.ศ.ม. (ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์. อัสสัณหา .
- จุฬา ละคร. (2541) . *เอื้อมรุ่งมาทอฝัน*. กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ่อน แกรมมี.
- _____ . (2543) . *ฝากเธอไว้ในอ้อมกอดฝันฟ้าและแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ่อน1999.
- ช่อทิพย์ สิริลักษณ์ . (2526) . *สัปดาห์ภาษา 1 – 3*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- ชูศักดิ์ ศุภรณันท์ . (2533) . *การวิเคราะห์ร้อยกรองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนจาก*
วารสารในช่วงปี พ.ศ. 2528 – 2530 . ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัสสัณหา.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ . (2524) . *นิทานภาพพุทธรักษา*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ

- ทำนุ อ้นประเสริฐ . (2530) . ดอกไม้เอย . กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.
- ธัญญา วิเศษแพทยา . (2543) . นิทานสงกรานต์ . กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนายน์.
- นัยนา บัวทอง . (2528) . การประเมินคุณค่าวรรณกรรมแปลสำหรับเด็กวัย 11 – 14 ปี .
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนนา.
- นิตยา บุญสิงห์ . (2517) . ความสนใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อเนื้อหา
แบบเรียนวรรณคดีไทย . ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนนา.
- น้ำค้าง ระวิทอง . (2540) . การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะ
การประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2530 –2536 . ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อุดลำนนา.
- บันลือ พุกชะวัน . (2536) . วรรณกรรมสำหรับเด็ก . พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุปผา ทวีสุข . (2516) . ความสนใจในเนื้อหาแบบเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 . ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนนา.
- ปาริชาติ ชนม์ทวี . (2546) . การใช้วรรณกรรมวัยรุ่นที่ตรงกับความสนใจของนักเรียน
พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน
สอาดเผดิมวิทยา จังหวัดชุมพร . วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(ศึกษาศาสตร์การสอน). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อุดลำนนา .
- ประทีน อภินทสมิต . (2535) . การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) . วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(บริหารการศึกษา) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดลำนนา .
- ปราณี เชียงทอง . (2525) . วรรณกรรมสำหรับเด็ก . ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน .
- พีระพล ธนะพานิช . (2535) . ร้อยกระบวนสำนวนไทย. กรุงเทพฯ : ปลาตะเพียน.
- มะเนาะ ยูเด็น . (2541) . พ่อรักมูทุ . กรุงเทพฯ : บริษัทมังกรการพิมพ์.
- _____ . (2544) . ด้วยรักและผูกพัน . กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา.
- มาชา . (2529) . หน้าต่างดอกไม้. กรุงเทพฯ : บุรพาสาสน์.
- รักษิตา . (2531) . ตะลือกต้อกตัก . กรุงเทพฯ : ศิษย์สะต้อ.

- รัชนี ศิริชัยเอกวัฒน์ . (2536) . จริยธรรมที่เด็กได้รับจากหนังสือแบบเรียนภาษาไทยและหนังสือ
การ์ตูน กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสมฤดีสมุทรสาคร .
วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การสื่อสารมวลชน) . กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา .
- รัญจวน อินทรกำแหง . (2517). *วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น* .กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
ราชบัณฑิตยสถาน. (2542) . *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* . กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์ .
- ฤดีมน ปริดีสนิท . (2529) . *อุสสาวาส* .กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
ลมูล รัตตากร . (2529) . *การเขียนและการแปลหนังสือสำหรับวัยรุ่น* . กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
วรรณา ชัยเลิศ . (2541) . *การวิเคราะห์สารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะการประกวด
หนังสือของคณะกรรมการพัฒนานักเขียนหนังสือแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2523 – 2538*.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา.
- วราภรณ์ บำรุงกุล. (2542). *ร้อยกรอง*. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
วันเนาว์ ยูเด็น . (2536) . *นิราศสวน* . สงขลา : โรงพิมพ์อิฐขนาดใหญ่.
_____ . (2543) . *วัยฝัน* . กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณาภา.
วันวี รุ่งแสง . (2540) . *เรือใบไม้* . กรุงเทพฯ : ไร่เลย์.
_____ . (2543) . *นาฏลีลาดอกไม้* . กรุงเทพฯ : ไร่เลย์.
- วาวแพร . (2529) . *เด็กน้อย* . กรุงเทพฯ : หนังสือเยาวชน.
- วินัย รอดจ่าย . (2531) . *ขอเพียงความเข้าใจ* . กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- วิภา กงกะนันทน์. (2533). *วรรณคดีศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิริยะ สิริสิงห . (2537) . *การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน* .กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศิวกานต์ ปทุมสูติ . (2534) . *กำไรจากกรอยเท้า* . กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ่อน.
- ศิวะพรรณ โหระกุล . (2535) . *การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห ในช่วง
ปี พ.ศ. 2515 – 2535* . ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ส. เทพรำเพย . (2534) . *หัวใจเดินทาง* . กรุงเทพฯ : พิมพ์ทอง.
- สิทธิา พิณภูวดล ; และประทีป วาतिकินกร. (2516) . *ร้อยกรอง*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สมเกียรติ สุขรัตน์ . (2533) . *วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของบทร้อยกรองที่ตีพิมพ์ในนิตยสาร ชั่ว*
พ.ศ. 2526 – 2530 .ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมโลก. อุดลำนเา.
- สมพร สุทัศน์ . (2544) . *จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน . พิมพ์ครั้งที่ 5 . กรุงเทพฯ :*
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สลวย โรจนสโร . (2529) . *ราชามูซุน . กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.*
- สุจิต เพียรชอบ . (2527) . *การวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองระดับมัธยมศึกษา . (เอกสารการ*
สอนชุดวิชา ภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย การประพันธ์ไทย หน่วยที่ 8 – 15) .
กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. อุดลำนเา .
- สุจิตรา ศรีสุธีวงศ์ . (2544) . *พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภท*
บันเทิงคดีในเขตกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สื่อสารมวลชน) . กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อุดลำนเา .
- สุดารัตน์ ชรรินชัย. (2531) . *การวิเคราะห์เนื้อหาในทัศนทางจริยธรรมในนวนิยายที่เป็น*
หนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย . วิทยานิพนธ์ ค.ม.(มัธยมศึกษา) . กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดลำนเา .
- สุนทรี เฉลิมพงศธร . (2523) . *ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับ*
วรรณกรรมร้อยกรองไทย . วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สารัตถศึกษา) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดลำนเา .
- สุนทรี มีพร้อม . (2522) . *วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวด . ปริญญานิพนธ์*
กศ.ม.(ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อุดลำนเา.
- สุรศักดิ์ สุทธารมณ . (2544) . *ผูกพัน . กรุงเทพฯ : หลอพัลลขิง.*
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก . (2537, สิงหาคม – กันยายน) . *ความหมายของจริยธรรม. ใน*
การศึกษาแห่งชาติ . 28 (6) : 15.
- อจจวิทยา ยิ้มแย้ม . (2543) . *การศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มี*
ต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 . ปริญญานิพนธ์
กศ.ม.(การประถมศึกษา) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อุดลำนเา.
- อรพินท์ สวาสดิพนธ์.(2510). *ความสนใจในการอ่านเรื่องต่าง ๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใน*
โรงเรียนประชาบาล 2 แห่งของจังหวัดพระนคร . ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา. อุดลำนเา.

อรสาร หรดี . (2542) . วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองจากหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย . ปริญญาโท กศ.ม.(ภาษาไทย) . มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อุดมสำเนา.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวบุษยมาศ บุญจิตติ
วันเดือนปีเกิด	8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	อ.เมือง จ.นครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	150 ม.10 ต.บางปลา อ.บางเลน จ.นครปฐม 73130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย อ.เมือง จ.นครปฐม
พ.ศ.2543	การศึกษาระดับบัณฑิต เอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
พ.ศ.2549	การศึกษาระดับบัณฑิต เอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ